

Dedekind

commentatio

JULII LAEVINI ULRICI DEDEKIND

HOLZMINDA - BRUNSVICENSIS

COMMENTATIO

DE

O R D I N E,

QUO

LEGIBUS ET MORIBUS GERMANORUM

ANTIQUI ET MEDII AEVI SUCCESSIO

EX COGNATIONIS JURE DELATA SIT.

IN CERTAMINE

C I V I U M

ACADEMIAE GEORGIAE AUGUSTAE

EX SENTENTIA

ILLUSTRIS JURISCONSULTORUM ORDINIS

DIE IV. JUNII MDCCCXIX.

SOLENNI NATALITIO

GEORGII III. BRIT. HAN. REGIS AUGUSTISSIMI

REGIO PRAEMIO ORNATA.

*Multum magnorum virorum judicio credo,
aliquid et meo vindico. SENECA.*

G O T T I N G A E

TYPIS FRIDERICI ERNESTI HUTH.

MDCCCXXII.

© 1911 by the

Author

Printed by

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL.

1911

10-11-11

MANIBUS
CHRIST. HENR. LAEV. DEDEKINDI
SACRORUM APUD SALZTHALUMENSES ET AZUMENSES OLIM ANTISTITIS,
INSPECTIONISQUE SALZTHALUMENSIS PRAESULIS,
RELIGIONIS CHRISTIANAE PRAESTANTIAM VITA INTEGERRIMA TESTATI,
PATRUI MEI, CUJUS AB INEUNTE AETATE PATERNUM ANIMUM
SUM EXPERTUS,

ET
JOANNI CHRISTIANO KOKENIO
GYMNASII HOLZMINDENSIS DIRECTORI,
A PLURIMIS, QUOS AD VERAM HUMANITATEM EXEMPLO ATQUE
INSTITUTIONE PERDUXIT, JUVENIBUS GRATO ANIMO CULTO,
DOCTORI OPTIMO MEO

HAS STUDIORUM MEORUM PRIMITIAS

OFFERO.

Amplissimus jureconsultorum ordo explicari jusserat:

quo ordine legibus et moribus Germanorum antiqui et medii aevi, successio ex cognationis jure delata sit, ita ut quae in ipsis populorum antiquorum legibus, formulis, capitularibus, speculoque Saxonico et Alemannico ad illum ordinem spectant, ad sua principia revocarentur, ea-que, quae ~~ex jure Romano~~ immixta videri possunt, a genuinis juris Germanici principijs discernerentur.

P r a e f a t i o.

Trium prope annorum spatium intercessit, ex quo huic commentationi amplissimus jureconsultorum ordo Gottingensis prae duabus aliis, quae cum hac de palmae honore altera quidem altera longe superior fortuna minus prospera concertaverant, expositum decrevit praemium. Publice quae de ea pronuntiata est sententia, non res commentationis, sed calami fugitivi vestigia et stylum neglectum reprehendit: ut nihil opus esset, argumento accuratiori examini submisso, plane immutare scriptionem, ipsamque commentationem, scripturae mendis litura

VI

sublatis, sermoneque, quantum res tractatae, a cognitione Romanorum linguaque remotissimae, permetterent, ad Latinitatem revocato, jam pridem typis excudendam curassem, si et res tenuis mea passa esset, et alia, ad quae animum applicavi, studia.

In textu commentationis nihil novatum, notae his ipsis diebus passim sunt iis locis auctae, quos e Lege Gothlandica (Guta-Lagh), e Legibus provincialibus terrae Scaniae, e Codice juris Jutici afferendos censui.

Scripsi Gottingae Tertio Idus Aprilis. A. MDCCCXXII.

Conspectus libelli.

Introductio, qua agitur:

- A. De cognatione;
- B. De jure praesidii mutui. §. 1 — 3. p. 1 — 13.

Sectio I. Periodus prima. — Antiquum Aevum.

- I. Introductio historica. §. 4. p. 13.
- II. De fontibus. §. 5. p. 15.
- III. Introitus in ipsam materiam. §. 6. p. 14.
- IV. De heredum ordinibus.
 - A. Ordo heredum primus. §. 7. p. 15.
 - B. Ordo heredum secundus. §. 8. p. 15 — 17.
 - C. Ordo heredum tertius et quaedam alia. §. 9. p. 17 — 20.
- V. Annotationes quaedam generales. §. 10. p. 20 — 22.

Sectio II. Periodus secunda. — Medium Aevum.

- A. De successione secundum genuina juris Germanici praecepta.
 - I. Introductio historica. §. 11. p. 22 — 24.
 - II. De fontibus. §. 12. p. 24 sq.
 - III. Introitus in ipsam materiam. §. 13. p. 25.
 - IV. De heredum ordinibus.
 - a. Ordo heredum primus. §. 14. p. 26.
 - b. Ordo heredum secundus. §. 15. p. 27.
 - c. Ordo heredum tertius. §. 16. p. 28.
 - d. Ordo heredum quartus cett. §. 17. p. 29.
 - V. De iis, quae in defuncti atque ejus heredum personis requiruntur, nec non de bonis morte relictis. §. 18 — 20. p. 29 — 34.
 - VI. De successione sexus virilis et feminei in singula hereditatis bona. §. 21. p. 34 — 36.
 - VII. Regulae quaedam speciales. §. 22. p. 36 sq.
 - VIII. De hereditatis divisione. §. 23. p. 37 sq.

VIII

B. De iis, quae aliunde irrepsisse videntur.

I. Introductio. §. 24. p. 39 — 41.

II. De successione eorum, qui etsi consanguinei erant, antiquitus aut nullo, aut limitato succedendi jure utebantur, aut propioribus heredibus postponebantur.

a. De successione liberorum concubinato procreatorum. §. 25. p. 41 sq.

b. De filiarum ac filiorum eodem jure succedendi in omnem defuncti hereditatem. §. 26. p. 42 — 44.

c. De successione nepotum ac filiorum simultanea. §. 27. p. 44 — 47.

III. De successione eorum, qui nulla cognatione defuncto conjuncti sunt.

a. De successione uxoris. §. 28. p. 47 — 49.

b. De successione fisci. §. 29. p. 50.

IV. De finibus cognationi positis. §. 30. p. 50 — 53.

V. De divisione hereditatis inaequali, maxime ex voluntate defuncti pendente. §. 31. p. 53 sq.

Sectio III. Periodus tertia. — Medium Aevum.

I. Introductio historica. §. 32. p. 54 — 57.

II. De fontibus. §. 33. p. 57 sq.

III. Introitus in ipsam materiam. §. 34. p. 58.

IV. De heredum ordinibus.

A. Ordo heredum primus. §. 35. p. 58 — 60.

B. Ordo heredum secundus. §. 36. p. 60 sq.

C. Ordo heredum tertius. §. 37. p. 61 sq.

D. Ordo heredum quartus cett. §. 38. p. 62.

V. De iis, quae in defuncti atque ejus heredum personis requiruntur, de nominibus consanguineorum peculiaribus, nec non de bonis morte relictis. §. 39 — 42. p. 62 — 67.

VI. De successione sexus virilis et feminei in singula hereditatis bona. §. 43. p. 67 — 70.

VII. De jure, quod duplicis vinculi dicunt, peculiari. §. 44. p. 70 sq.

VIII. De divisione hereditatis. §. 45. p. 71 sq.

IX. De bonis, quae uxori ex hereditate mariti ab heredibus relinquenda sunt. §. 46. p. 72 sq.

X. De successione judicis. §. 47. p. 73.

XI. De repraesentationis jure. §. 48. p. 74.

XII. De fine cognationi posito. §. 49. p. 75 sq.

XIII. Conclusio. §. 50. p. 76 — 79.

Secundum primarios fontes has tres periodos elegi :

Prima periodus inde ab antiquissimis ad ea tempora progreditur, quibus prima jura inter Germanos literis mandata traduntur, complectens Antiquum Aevum usque ad annum 422 p. Chr. n.

Secunda procurrit inde a prima jurium conscriptione usque ad ea tempora, quibus ab equite (milite) Saxonico, Eike de Repgow, speculum, quod vocant, Saxonitum compositum accepimus, complectens spatium inde ab anno 422 usque ad ann. 1218.

Tertia periodus pariter ac secunda Medium Aevum complectens et incipiens inde ab anno 1218, quominus certo tempore finiri possit, non leves causae impedimento sunt.

I n t r o d u c t i o.

§. 1.

Nullum inter omnes homines, qui legibus ac moribus reguntur, juris institutum tanti momenti est, neque in cujusque rem familiarem, auctoritatem atque potentiam, tam apertam vim exserit, quam successio in alicujus hereditatem, ordoque, quo ad eas personas defertur, quibus veluti occupandus est defuncti locus. Quamobrem populi omnibus temporibus in eo operam cogitationemque posuerunt, ut jus successionis ordinemque, quo deferenda esset, constituerent secundum rationes et regulas, quae potissimum ad populi statum et utilitatem accommodatae essent, ideoque tum intellectu faciles et perspicuae, tum justae atque aequae cernerentur. Apud majores nostros jus successionis et ordo, quo deferebatur, duabus maxime causis nitebatur :

cognitionis ac praesidii mutui jure. De utroque autem, priusquam successionis ordinem exponere ordiamur, pauca praemittenda esse censui.

A. De cognitione ¹⁾.

§. 2.

Cognitionem, quam permultorum inter homines jurium causam esse constat, dixerim conjunctionem plurium hominum naturalem, cujus vinculum occultum nectit communis sanguis, quem omnes ex parente communi sive ex eodem stipite quasi fonte ducunt ²⁾. Omnes personae a parente communi, aut eodem stipite, tanquam sanguinis fonte, oriundae Legibus populorum Germanorum latine conscriptis voce solenni "parentela s. parentilla" ³⁾ comprehenduntur, quam penitus exprimunt vocabula linguae vernaculae "Sibbe, Sippe, Maghe, Mauge, Magheschop, Sippschaft, Magschaft" ⁴⁾ in Speculis Saxonico et Alemannico, aliisque mo-

1) Cf. quae maximo de hac materia ingenii acumine vir *Joh. Christ. Majer* libro: "Deutsche Erbfolge, sowohl überhaupt, als insbesondere in Lehen - urd Stammgüter." Erste Forts. Stuttgart, 1805. a pag. 10 usque ad pag. 40. uberius disseruit. *D. Sick* dissertatione inaugurali de consanguinitatis ratione ac indole ad eruendas notiones vocum juris Germ. "Sippe, Sippszahl, Sippszahlrecht," Tubingae 1802. 8. aegre carui.

2) V. Commentaries on the laws of England. Book II. By Sir William Blackstone. The ninth Edition. London, 1783. 8. pag. 202. et cf. Majer l. c. p. 14.

3) Quam usitata haec vox per omne medium aevum fuerit, probabunt loci ex legibus Germanor. populor. infra allegati; nec prorsus perit, sed ad hunc diem usque vocabulo "respectus parentelae", quod juri Romano obtrusum quidam Icti perperam technicum reddiderunt, viget.

4) Utramque vocem jam antiquissimo tempore linguae veterum Germanorum propriam nec ab alio populo desumptam esse permultis testimoniis ostendi potest. Etymi "Sippe" prima vestigia jam apud Gallos, Germanis affines, deprehenduntur; Caesar enim Lib. VII. cap. 73. de Bello Gall. vallos dicit, quibus Galli se induerant, cippos ab ipsis esse appellatos. Ex quo intelligitur, cippum idem quod stipitem esse et similitudinem, quae inter eum cum ramis suis et familiae alicujus auctorem cum liberis suis apparet, causam fuisse appellationis cippi,

mentis medii aevi haud raro obvia⁹). Consanguinitas s. cognatio, qua inter se conjunguntur, aut linealis, aut collateralis est: linealis inter eos locum habet, qui alii ab aliis, uti filius a patre, pater ab avo cett. atque ut nepos a filio, pronepos a nepote cett. rectis lineis ad instar venarum ab aliquo parente communi, qui modo in inferiore loco, modo in superiore poni potest, suum derivant sanguinem; qui vero lineis transversis, sive venis, quae in uno eodemque sanguinis fonte cunctis communi paullatim concurrunt, non alii ab aliis, sicuti fratres, fratrum filii, fratrum nepotes cett. ex parente communi, qui gradatim superius, ut pa-

symbolice significantis nexum sanguinis inter personas cognitione junctas. Nec a vero abhorreere videtur, Germanos prioribus temporibus, si cognitionis rationes, quae inter personas a communi parente descendentes intercedebant, describere vellent, ad hunc finem arbore picta usos esse, cujus stipes et rami parentem et ejus liberos denotarent; posterioribus vero temporibus imagine cippi et ejus ramorum in praecipua quaedam membra corporis humani translata, caput et articulos inde usque ad unguem medii digiti decurrentes ad demonstrandas cognitionis rationes adhibuisse. In hac nova imagine symbolica priorem appellationem cippi retinuerunt. Nec est, quod dubitemus vocabulum cippi, primo rem visibilem designans, ita paulatim vim ipsam cognitionis — Magschaft — (V. infra §. 41. not. 2.) apud Germanos obtinuisse qui, quum inter cognatos potissimum pacem et amicitiam constare viderent, etiam horum vocabulorum sensum voci Sippe indiderunt. cf. Jo. Georg Wachteri Specimen Glossarii Germanici ex ampliore farragine decerptum. (Lips. 1727. 8.) sub voc. "Sip." p. 287. Christian. Gottl. Halthaus Glossar. Germanic. medii aevi. (Lipsiae 1758. fol.) sub voc. "Sippschaft". p. 1691. et Hieronymi von der Lahr Glossarium in Specul. Alem. (in Corp. Jur. Germ. a Gust. Georg. Koenig a Koenigsthal emiss. Tom. II. Sect. II.) sub voc. "Sippzahl" p. 85 sq.

- 5) V. Eyken von Reggow Sachsenspiegel (Speculum Saxonicum), oder das Sächsische Landrecht (Jus provinciale Saxonicum), cett. herausgegeben von D. Carl Wilhelm Gärtner. (Leipz. 1732. fol.) Lib. I. artic. 4. Codd. Lipsiens. et Quedlinburgensis. p. 22. 23 et 24. et Speculi Suevici Pars prima s. Jus provinciale Alemannicum Germanice et Latine cum Commentario Hieronymi von der Lahr. (in Corpore Juris Germanici Publici ac Privati e Bibliotheca Senckenbergiana emiss. a Gustavo Georgio Koenig a Koenigsthal. Tom. II. Frkf. ad M. 1766. fol.) cap. 256. p. 301. et passim. His editionibus in iis locis, quos infra attuli, usus sum.

ter, avus, proavus cett. accipitur, sanguinem suum ducunt, eorum consanguinitas collateralis ⁶⁾ est.

Ratio consanguinitatis linealis et collateralis inter personas ejusdem parentelae, prout parenti, quem ipsis communem acceperis, vel proprios vel ab eo remotiores sunt, ex graduum numeratione aestimari solet. Horum computationem eodem modo instituunt jus Germanicum et Canonicum, quibuscum jus Romanum tantum in gradibus consanguinitatis linealis computandis congruit. Jus enim Germanicum proximum semper parentem defuncto et ejus cognatis communem pro principio parentelae sumit, a quo consanguinitatis rationem inter personas ab eo descendentes repeteret et graduum computationem inciperet. Patet hoc ex illis Legum antiquissimarum locis, quibus definitur, ad quem usque "genuculum" seu generationem cognationis jure ad successionem admittuntur, qui a communi cum defuncto parente descendunt ⁷⁾.

Non potuit igitur fieri, quin et in cognatis, qui a latere sibi juncti sunt, proximitatis gradus ex generationum numero aestimaretur, quo quisque a communi stipite distaret. Ad hanc computandi rationem et ecclesiastici juris interpretes mox deflexisse animadvertimus, quum antiquitus Romanorum Jureconsultorum gradus definiendi modum secuti essent. Quare doctrinae antiquioris innovatio utrum ex jure Germanico irrepperit, certo affirmare vel negare non licet; firmasse tantummodo juris Germanici usum, quod errore primum introductum erat, putaverim. Damianus enim, qui suasor fuit, ut Alexandri II. P. M. Decreto graduum computatio fulciretur, quam hodie Canonicam vocamus ⁸⁾, usum

6) V. An Essay on collateral consanguinity, it's limits, extent and duration a pag. 11..... 95. in Law Tract's, in two Volumes, by William Blackstone, Esq. Vol. I. Oxford, 1762. 8.

7) V. infra §. 30. et §. 49.

8) J. H. Boehmeri Jus Ecclesiastic. Protest. Lib. IV. Tit. 14. §. 15. 25. Tom. IV. (Edit. IV. Halae Magdeb. 1754. 4.) p. 143. sq. et p. 154. sq.

G. L. Boehmeri Principia juris Canonici cett. Edit. VII. curavit C. Traug. Gottlob. Schoenemann. Gottingae, 1802. 8. Lib. III. Sect. II. Tit. VI. §. 389. not. a.

Perill. C. F. Eichhorn: Deutsche Staats- und Rechtsgeschichte. Zweite verb. Aufl. Thl. I. (Göttingen 1818.) §. 783. not. c. p. 412... 414.

ejus jure Germanico stabilitum aperte prodit, ei potissimum argumento adversus juris civilis sui temporis magistros inhaerens, quod ultra septimum gradum consanguinei ad hereditatem non admittantur. Repetit igitur cognatos ultiores repellendi rationem a tribunalibus, quibus Germanici iudices adsidebant.

Cuique tabulam genealogicam personarum consanguinitate inter se junctarum paulum attento animo intuenti, manifestum erit, pro earum parente communi modo hunc, modo illum haberi posse, quemcunque tibi a linea ad lineam rectis aut transversis lineis ascendens e parentibus eligas. Ita nunc pater, nunc avus, nunc proavus et sic porro parens communis haberi et consanguinitas et linealis et collateralis ampliari potest. Praeterea neminem fugit, quemcunque plures parentes communes a patre et a matre habere. Quem aliquis a latere patris ascendens habet parentem communem, eum stipitem communem et omnem ejus progeniem parentelam paterni generis; quem vero a latere matris ascendens, eum pariter stipitem communem et omnem ejus progeniem parentelam materni generis appellare nobis non incongruum visum est. Sic post patrem et matrem liberis eorum avia et avus paternus a patre et simul a matre avia et avus maternus, parentes communes sunt, quippe qui liberi aequae ab istis per patrem ac ab his per matrem sanguinem suum ducunt.

Parentis communis ad alterutrum genus pertinentis, quem etiam stipitem diximus, parentela, plures parentelas, quas vulgo, sed perperam lineas⁹⁾ vocant, complecti potest: quot enim integeras generationes, progenie non destitutas, efficiunt singulae personae ab uno eodemque stipite descendentes, tot parentelas com-

9) Lineae sensu proprio nil aliud, nisi ductus sanguinis, quo personae consanguineae inter se junctae sunt, denotant; et sensu improprio, ubi de successione agitur, sub lineae appellatione "collectio vel multitudo personarum. ab eodem stipite descendentium, continens gradus et personarum numerum discernens" (quam explicationem jam Joannes Skenaeus libro: "Regiam Majestatem cett." Edinburgi 1609. pag. 51. not. 2. exhibet) intelligitur. Nos itaque, antiquis patriae juribus moti, quae ubique, quas hodie sensu improprio lineas dicunt, parentelas vocant, hanc vocem dignam esse judicavimus, quae in memoriam revocata pro altera illa abhinc in successione expositio-
ne adhiberetur.

munis stipes comprehendit. Quin satis rei accomodatam sit, parentelam, quam aliquis e parentibus paterni aut materni generis, ut pater, avus, proavus cett., cum omni sua progenie constituit, majorem, et eam, quam e liberis aliquis, qui ab uno vel altero horum parentum descendit, cum sua progenie, integra majoris parentelae parte, facit, ut facilius inter se distinguantur, minorem appellari, nullus dubitaverim. Attamen negari nequit, **unamquamque parentelam nunc pro majore, nunc pro minore sumi posse.** —

Quaedam jura apud veteres Germanos (ne longus sim, modo de jure praesidii mutui, successionis et tutelae¹⁰⁾ mentionem faciam) jam antiquissimis temporibus a consanguinitate pependisse, unde jura sanguinis nominari possunt, et procul omni dubio inter solos consanguineos obtinuisse, gravissimis argumentis probatur. **Jus successionis i. e. jus hereditatem defuncti per successionem** acquirendi, duobus tamen fundamentis, tam jure sanguinis, quam jure praesidii mutui apud Germanos antiquo et medio aevo nitebatur. Successionis ordo, quo hereditas defuncti deferretur, et in masculo et femineo sexu semper secundum jus cognationis s. consanguinitatis, quae inter utriusque sexus personas cum defuncto aut ejus parente sibi ipsis simul cum eo communi intercedebat, constitutus est: **ut quisque eorum puris-**

10) Impuberum aut certis annis minorum tutela eodem ordine, quo successio, matre aut patre non superstite aut ad secundas nuptias transeunte, proximis agnatis data est. V. Lex Burgundionum Tit. 85. ap. Georgisch. p. 394. §. 1. *Si mater tutelam suscipere voluerit, nulla ei parentela* (al. parentilla) *praeponatur.* §. 2. *Quod si vero mater non fuerit, proximus parens [agnatus] res minorum revocare debet* ea conditione, ut qualiter sua facultas proficit, sic et res minorum ejus utilitate proficiant. ibid. tit. 59. p. 391 et sqq. Lex Wisigothorum Lib. III. Tit. I. cap. VII. ap. Georgisch p. 1921 sq. Lib. IV. Tit. II. cap. XIII. ibid. p. 1958 sqq. Legg. Henrici I. cap. 70. sub fin. (in Legg. Anglo-Saxonicis Ecclesiasticis et Civilib. cett. Cum Codd. Mss. contulit, Notas, Versionem et Glossarium adjecit David Wilkins. Londini, 1721. fol.) p. 266. Guta-Lagh cap. 20. (21.) §. 1. 2. 3. p. 35. Perill. Caroli Friderici Eichhorn Deutsche Staats- und Rechtsgeschichte. 2te verb. Aufl. Thl. I. (Gött. 1818. 8.) §. 56. p. 155 sqq. et infra §. 45. not. 4.

simus sanguine ¹¹⁾, a defuncto aut a parente ipsis communi ducto, ita quisque potissimus jure hereditatem per successionem acquirendi erat; sic tamen, ut post defuncti parentelam majorem proximus quisque parens communis, dummodo adhuc viveret, prae omnibus liberis ab eo descendentibus in hereditatem succederet. Quanto quis consanguineorum sanguine purior quam alius sit, secundum computationem graduum, quibus personae, de quarum successionis ordine agebatur, a defuncto aut a parente ipsis communi distabant, ex jure Germanico ita statutum est, ut quanto quis aut defuncto, aut, si nullus heres ex ipsius parentela superstes erat, parenti communi gradu prior, tanto purior sanguine et successionis ordine prior haberetur. —

Ceteroquin, ut explicari possit, cur sexus virilis jure singulari in praedia defuncti succedendi ~~solus gaudebat, etsi sexui femineo secundum~~ jus sanguinis aequum jus competere debuisset, alterum juris successionis fundamentum, jus praesidii mutui, inter sexum virilem, cognatione conjunctum, obtinentis, in auxilium vocandum est.

B. De jure praesidii mutui ¹⁾.

§. 3.

Multum abest, ut monumenta historica unius foederis, quod omnes Germanos jam antiquissimis temporibus complexum sit, vestigia nobis praebeant, ut potius plures societates inter singulos populos consanguinitatis vinculo junctos obtinuisse, ubique doceant. Quae societates, quas non inepte democratas dicere possis, ex viris ingenuis pari potestate et auctoritate pollentibus compositae, certis anni temporibus sub divo conciones habuerunt. Hic, praesidiis senibus, quibus ob senectutem reliqui maximam reverentiam ac honorem et ob experientiam diuturno usu acquisitam obsequium eximium ostendebant, omnes, postquam maturo judicio

11) Blackstone's Commentaries l. c. p. 213. "the worthiest of blood shall be preferred."

1) Cf. Joh. Christ. Majer's Germaniens Urverfassung. 1798. 8. p. 71. ... 76. atque inprimis Justi Moeseri Osnabrückische Geschichte. Thl. I. Berl. 1783. §. 13 et sqq. et C. F. Eichhorn's Deuts. St. und Rechtsg. Thl. I. §. 13. et seqq.

erat deliberatum, consilia res publicas et saepenumero etiam privatas ordinandi sive melius administrandi capiebant. - Ordini ingenuorum ²⁾, praeter quos nemini licuit, eas adire conciones, inprimis omnes praediorum immunium domini adnumerabantur ³⁾. Jura, quae in fundis immunibus ipsis competebant, plenissime exprimit dominium legitimum (echtes Eigenthum) ⁴⁾, omnino simile domini ex jure Quiritium. Nam ut apud Romanos civibus optimo jure dominium ex jure Quiritium, ita apud Germanos dominium legitimum ingenuis optimo jure proprium erat. Praeter jura, quae dominium legitimum ingenuis attribuit, permultis aliis praecipuis ⁵⁾ adeo insigniter notati erant, ut is demum, qui omnibus hisce praerogativis instructus esset, ingenuus optimo jure haberetur. Quae jura praecipua, quibus ceteri homines minus plena libertate praediti vacabant, universa ingenuorum optimo jure societas s. ~~democratia~~ singulis hujus ordinis ab omni violatione tuta praestabat. Praeter has societates, quas, quum inprimis rerum publicarum bene gerendarum causa initae essent, publicas vocare liceat, omnia familiae membra societate admodum arctiore ⁶⁾, quam privatam nominabimus, inter se conjuncta erant. Huic eum potissimum finem fuisse existimaverim, ut persona et praedia jure domini legitimi possessa singulis familiae membris ab omni laesione et violatione tuta praestarentur. Quem finem ut

2) De statu liberorum in Germania videas F. C. von Savigny's Geschichte des Röm. Rechts im Mittelalter. Bd. I. p. 160. . . 195. et Eichhorn l. c. §. 48.

3) Majer l. c. §. 40. p. 71. Praeterea vide L. Sal. tit. 14. §. 7. ap. Georgisch p. 37. tit. 27. §. 3. ibid. p. 63. et Marculli Monachi Formull. formul. 29. p. 156. Ed. Bignon. Parisiis, 1618. 8.

4) Vide Christ, Gottl. Halthaus Glossar. Germ. med. aev. sub vocib. "echt" p. 248. et "Eigen". p. 282. Savigny l. c. p. 160 et 161. (ubi quoque veram libertatis Germanicae notionem expositam invenies, quam valde perperam exhibet Runde's D. Privatrecht. Gött. 1817. §. 327.) Zeitschrift für geschichtl. Rechtswissenschaft, herausgegeben von F. C. v. Savigny, C. F. Eichhorn u. J. F. Göschen Bd. I. Hft. I. p. 151.

5) Eichhorn l. c. §. 48 et 74.

6) Eichhorn l. c. §. 53. Majer l. c. p. 72 et seqq.

assequerentur, singula familiae membra sexus virilis jure praesidii mutui obstringebantur. Hac virorum societate illud occultum sanguinis vinculum, quo jam natura, ut praesidium sibi invicem praestarent, omnes consanguineos exhortabatur, quasi in conspectum venit palamque factum est.

Juris ratio inter singulos obtinens, quum societas cuique incommoda pariter atque commoda praestaret, anceps erat. Quae commoda (jura) atque incommoda (officia) mutua ejusmodi fuerunt, ut alia jam inter vivos locum haberent, alia vero morte demum unius vel alterius consanguinei orirentur. Ne, quae protulimus, in incerto posita esse videantur, quam accuratissime ea illustrare conabimur.

I. Inter vivos mutua commoda et incommoda haec fuere:

Si quis ~~consanguineus~~, ~~quod propter Germanorum animum ad rixationes et licentiam nimis proclivem~~ haud raro sane accidit, aut corpore aut jure dominii legitimi, quod quisque liber in praediis suis habebat, laesus vel violatus erat, proximus ejus consanguineus sexus virilis tenebatur, ultione ejus suscipienda⁷⁾, officium praesidii praestandi complere. Quem ad finem cuique Germano libero jus armorum et jus defensionis (faidae) competebat. Ceterum tam publicae quam privatae utilitatis causa, quum familiarum inimiciis nil libertati periculosius esset, introducta esse videtur apud Germanos consuetudo, quae cuique laesionis violentis perpetratori, ut vitaret odium capitale, quo nondum expiato graviter premebatur, soluto injuriae pretio laesum componendi et in pacem cum ultore redeundi jus⁸⁾ tribuit. Ex monu-

7) Tac. Germ. c. 21. "Suscipere tam inimicitias seu patris seu propinqui, quam amicitias necesse est."

8) Tac. ibid. "Nec implacabiles durant. Luitur enim *etiam homicidium certo armentorum vel pecorum numero*." L. Bajuvarior. tit. 1. c. 10. §. 2. et c. 11. §. 1. ap. Georgisch p. 260. "Si aurum non habet, donet aliam pecuniam, mancipia, terram, villas, vel quicquid habet, usque dum impleat debitum." cf. L. Ripuarior. tit. 36. §. 11. ap. Georgisch p. 161. Guta-Lagh, (das ist: der Insel Gothland altes Rechtsbuch. In der Ursprache und einer wiederaufgefundenen altdeutschen Uebersetz. herausg. mit einer neudeutsch. Uebersetz. nebst Anmerk. versehen von Karl Schildener. (Greifswald, 1818. 4.) cap. 13. p. 13 sq.

mentis historicis, num totum pretium solus laesus, an partem ejus propter praesidium ultor acceperit, non prorsus apparet. Equidem, inter utrumque id divisum esse, existimaverim⁹⁾. Quodsi, quem modo laesum finximus, ipse laesione commissa ad declinandum odii capitalis sempiternaeque persecutionis¹⁰⁾ periculum a proximis laesi consanguineis imminens, laesionis pretium solvere inopia prohibebatur, proximus consanguineus, quem modo ejus ultorem statuimus, pecunia vel aliis rebus pro facultate opem ei ferre¹¹⁾ debuit. —

Von Mensehtödtung (Af Mandrapi) — "Kann es so übel geschehen mit Rath der Feinde (s. ut editor legit "mit des bösen Feindes i. e. Teufels), daß ein Mann den andern tödtet, so soll mit ihm fliehen sein Vater, Sohn und Bruder. §. 2. Wenn er deren gar nicht hat, so sollen mit ihm fliehen seine nächsten Freunde (Verwandte) — cap. 14. p. 19 sq. ~~Wegen Bezahlung von Geldbußen geerbt nach Vater, Bruder, oder andern Verwandten, soll ein jeglicher (Erbe) Sorge tragen, bis sie (die Erben insgesamt) vermögend genug sind, die Buße darzubieten, da denn jener (der Gegner) sie annehme, wenn er will.~~ §. 2. Wenn er die Buße so schnell nicht will empfangen, so soll man sie ihm bieten in einem Jahre drei Mal, und nach der Zeit in das Gericht (thing) bringen vor alle Männer, und empfangen er sie noch allda, wenn er will, oder die Gemeinheit verfüge darüber und sie (die Erben) bleiben sonder Schuldverbindlichkeit" De compositionibus in genere cf. Esprit des lois par M. de Montesquieu. liv. 30. chap. 19.

- 9) Tac. ibid. "Recipitque satisfactionem (Werigeldum) universa domus." cf. c. 12. Posterioribus temporibus distributio certis legibus est facta. V. Leges provinciales terrae Scaniae a Waldemaro I. sancitae. (in Ernest. Joach. de Westphalen Monumentis ineditis. T. IV. Lipsiae, 1745. fol.) Lib. V. cap. 5. p. 2043 sq.
- 10) L. Frisionum tit. 2. §. 2. ap. Georgisch p. 413. "Si vero homicida non fugerit, nihil solvat, sed tantum inimicitias propinquorum hominis occisi patiat, donec, quomodo potuerit, eorum amicitiam adipiscatur."
- 11) L. Sal. tit. 61. §. 2. ap. Georgisch p. 120 et sq. L. Saxon. tit. 2. §. 6. p. 456. L. Frision. tit. 14. §. 6. p. 424. Quantum pecuniae quisque consanguineus, ut laeso satisfaceret, conferre deberet, nonnullae Leges accurate definierunt: Legg. Aelfredi cap. 27. apud Wilkins p. 41. Legg. prov. terr. Scaniae Lib. V. cap. 3. ap. Westphalen l. c. p. 2046 sqq. Den Jydske Lovbog s. Codex juris Jutici paa gammel Dansk med for-

Magis perspicue, si quis consanguineorum diem obierat, commoda ac incommoda, quae ex virorum societate arctiore proveniebant, cognoscimus. Quae quidem haec fuere:

II. Si quis consanguineorum nece cruenta e vita decesserat, proximus ejus consanguineus, ultione ejus suscepta percussorem, ut satisfaceret, impellere tenebatur¹²⁾. Partem pretii caedis expiandae causa soluti ultor accepit atque praeterea ut proximus consanguineus sexus virilis prae omnibus reliquis consanguineis sexus feminei, etsi gradu propriores necato, quam ultor, essent, ex jure suo singulari, quo propter praesidium in vita et post necem defuncto praestandum utebatur, solus ejus praedia successione acquisivit. Idem jus consanguineo proximo sexus virilis competebat, si quis morte naturali e vita decesserat¹³⁾.

Ex his maxime intelligitur, unde fieri potuerit, ut in Germania antiqua nulla testamenta¹⁴⁾, quibus ex arbitrio heredes instituere licuisset, inventa sint; quia scilicet quisque ex jure praesidii mutui hereditatem suam imminutam consanguineis relinquare cobeatur.

skellige Laesninger, Latinsk Oversaettelse cett. af P. Kofod Ancher. Kiøbenhavn, 1783. 4. Das jütsche Low cett. herausgeg. v. N. Falck. Altona, 1819. 4.) Lib. II. cap. 22. ap. Kofod Ancher. p. 107 et 109. ap. Falck p. 102—104.

- 12) L. Anglior. et Werinor. tit. 6. §. 5. ap. Georgisch p. 449. "*Ad quemcunque hereditas terrae pervenerit, ad illum vestis bellica i. e. lorica, et ultio proximi et solutio leudis debet pertinere.*"

Cf. Savigny l. c. Bd. II. p. 105. not. 15. Etsi his locis, quos Savigny laudat, de ultione patris percussi secundum leges Romanas suscipienda agitur, tamen apud Germanos patrio more is, qui patrem vel alium consanguineum ulcisci omiserat, ab omni hereditate necati excludebatur; et majorum consuetudo, a posteris quoque observata, istis locis citatis cum legibus peregrinis, tunc temporis novis, male confusa esse mihi videtur.

- 13) Optime societatem inter singula familiarum membra obtinentem L. Sal. tit. 63. §. 1. 2. et 3. illustrat, dummodo contrarium ejus, quod ibi de eo, qui se de parentilla (consanguineorum societate) sustulerit, dictum est, ante oculos habeas atque referas ad eum, qui in parentilla remansit. v. infra not. 4. ad §. 24.

- 14) Tac. Germ. c. 20. "Nullum testamentum." vide Majer l. c. p. 105 et sqq.

Cui jura exercenda aut officia subeunda essent, secundum easdem rationes, quae in successionis ordine constituendo adhibebantur, dijudicatum est ¹⁵⁾. Quum in virorum consanguinitate, quam eorum societas, non veluti per pactum, sed jam per se inter omnes hujus sexus consanguineos constans, in omnium conspectu posuit, jus praesidii mutui esset collocatum, id quoque jus sanguinis appellare placuit; quod solum rationes nobis suppeditare videtur, cur sexus virilis prae femineo, qui perpetuo sub mundo ¹⁶⁾ (tutela) virorum erat, jure singulari praedia defuncti per successionem acquirendi usus sit. Omnia monumenta historica et leges populorum Germanorum antiqui et medii aevi probant, istud tam arcte cum jure successionis conjunctum fuisse ¹⁷⁾, ut nulla ejus

- 15) L. Frision. tit. 19. ap. Georgisch p. 426. §. 1. "~~Si quis patrem suum occiderit, perdat hereditatem, quae ad eum pertinere debebat.~~" (cf. de poena parricidae sensu proprio: Capitulare II. apud Georgisch p. 906. Capit. V. anni 803. c. 14. ap. Georgisch p. 673. et leg. Rotharis 163. p. 969.) §. 2. "Si quis fratrem suum (aut quemlibet alium) occiderit, solvat eum proximo heredi (occisi), sive filium aut filiam habuerit; aut si neuter horum fuerit, solvat patri suo (occisi) vel matri suae, vel fratri, vel etiam sorori suae; quodsi nec una de his personis (consanguineis prorsus deficientibus) fuerit, solvat eum ad partem regis."

Legg. Henrici I. cap. 76. ap. Wilkins p. 269. sq. "Et non pertinet alii cognationi pecunia ista (Weregildum) nisi illis, qui sunt intra genu" (i. e. geniculum et quintum quidem haud dubie, quod colligi potest e Legg. Henrici I. cap. 70. ap. Wilkins p. 266.)

- 16) V. Esprit des lois. liv. 7. chap. 12. L. Salica Tit. 47. (46.) §. 3. sqq. ap. Georgisch p. 95 sqq. L. Anglorum et Werinor. Tit. 10. §. 2. ibid. p. 450. L. Saxonum tit. 7. §. 2. 3. 4. 6. et 7. ibid. p. 459. sq. Rotharis Legg. L. 200 et 201. (Legg. Longobardor. Lib. I. Tit. 9. §. 11 et 12.) ibid. p. 981. sq. et L. 205. (Legg. Long. Lib. II. Tit. 10. §. 1.) ibid. p. 982. "Nulli mulieri liberae sub regni nostri ditione, lege Longobardorum viventi, liceat in suae potestatis arbitrio, i. e. sine mundo (al. Salbmundia) vivere"; cett. V. Eiehhorn l. c. Thl. I. §. 56. p. 156. et infra §. 32. not. 4.

- 17) V. Guta-Lagh cap. 14. §. 4 et 5. p. 19 sq. et cf. annotat. 121. a pag. 177 usque ad pag. 180. qua celeb. editor, Car. Schildener, paucis exponit, quem ad finem ultio sanguinis orta sit et quomodo sensim sensimque in desuetudinem abierit.

ratione habita, successionis ordo, quo hereditas in sexum virilem et femineum delata sit, neque accurate demonstrari, neque penitus intelligi possit¹⁸⁾. Certum temporis spatium, per quod jus praesidii mutui cum jure successionis tam arcto nexu constrictum floruerit, describi non potest; attamen non dubitaverim, quin usque ad tempora imperii Carolidarum in vigore fuerit, et tunc demum paulatim exoleverit, quum principes jus armorum et fidae coercere¹⁹⁾ coepissent. Prius enim, vinculis cognationis solutis, jus praesidii mutui simulque jus successionis tollere, nemini nisi imprudenti in mentem venire potuit (v. infra §. 24. not. 4.).

Sed argumenta conjecturaeque hucusque prolatae, an verae sint, nec ne, doctiores judicent; nos hisce, quae disquisitioni nostrae praemisimus, ad explicandum ex sententia successionis ordinem opus fuisse judicavimus.

S e c t i o I.

Periodus prima. — Antiquum Aevum.

I. Introductio historica.

§. 4.

Graecorum et Romanorum scripta, in quibus de nostris majoribus memoratu digna posteritati prodiderunt, si evolvas, profecto tam publici, quam privati status, quo fuerint Germani, neque perspicuam neque perfectam effigiem ea praebere reperies. Quisque vero, dummodo paulo attentius haec antiquissima fragmenta percogitaverit mente, persuadebit sibi, Germanis animum fortem atque magna concipientem innatum et jam prius, quam historia eorum res gestas enarrat, initium rei publicae, quae cum

18) Cf. Blackstone's Commentaries l. c. p. 213. — "but shall only observe, that our present preference of males to females seems to have arisen entirely from the feudal law". — ??

19) Capitulare anni 779. c. 22. ap. Georgisch p. 546. Capitul. I. anni 802. c. 32. p. 639. et Capitul. II. anni 805. c. 5. p. 696.

ipsorum moribus ac vitae genere egregie congrueret, factum esse. Libertatis amor in omnibus, tum ad privatam tum ad publicam vitam pertinentibus institutis, inter summa animorum studia elucebat. Agros mira adhibita arte colebant ¹⁾; atque jure successionis et praesidii sibi invicem praedia, jure domini legitimi possessa, tuta praestabant.

II. De fontibus.

§. 5.

Inter scriptores Graecos et Romanos unus Tacitus ^{2*)} praeter alia multa brevissimis quidem, ut semper, verbis eam materiam, de qua hic agendum est, attingit eo, ni fallor, consilio, ut, quid Germanorum successionis ordo proprii atque praecipui haberet, Romani cognoscerent. Ordo personarum, quo apud illos in hereditatem succedi tradit, ~~quavis non prorsus integer esse, sed~~ quibusdam lacunis laborare videtur, legibus posterioris temporis in auxilium assumptis, satis congrue compleri potest. Quin ad has leges recurrendum sit, minime dubitaverim, quum mores ac consuetudines contineant, quae diu jam per multa saecula juris vim habuerunt. Qua ratione adhibita quasi primae lineae ordinis, quo successio delata sit, nobis jam hoc antiquo aevo suppeditatae sunt.

III. Introitus in ipsam materiam.

§. 6.

Primo aspectu ordinis, quo Tacitus alios post alios heredes ad successionem vocat, extra omnem dubitationem ponitur, ei cognationis principium pro fundamento esse; nullus igitur alius erat, nisi quem parentelae ^{1†)} suppeditabant; quare, si eum constituere velis, inquirendum est, quis in quaque parentela sit proximus parens communis.

1) Tac. Germ. c. 26. Eichhorn l. c. §. 13 et not. a. ibid.

1*) Tac. Germ. c. 20.

1†) Eichhorn l. c. §. 19. not. d. Majer l. c. p. 82....86 et sqq. cf. Georg. Christ. Gebaueri vestigia juris Germ. antiquissima in C. Corn. Taciti Germania obvia p. 229 et sqq.

IV. De heredum ordinibus.

A. Ordo heredum primus.

§. 7.

Ad successionem in hereditatem defuncti [v. Tab. I. H. 1.] ex parentela, cujus ipse parens communis fuit, primi ¹⁾ vocantur filii (et filiae) [J. 1. J. 2. J. 3. et J. 4.], quia inter eos et defunctum cognatio s. consanguinitas purissima intercedit. Qui si deficiunt, ex minoribus parentelis, quibus singulis semper aliquis a defuncto descendens [e gr. J. 2. J. 2.] pro parente communi est, quisque gradu proximus defuncto ad hereditatem per successionem acquirendam admittitur.

~~B. Ordo heredum secundus.~~

§. 8.

Quodsi defunctus [H. 1.] liberos non reliquerit, aut ex parentela ejus majori nemo superstes sit (e. gr. si omnes a defuncto H. 1. descendentes jam praemortui sint), parentela major parentis communis [G. 1.] defuncto proxima ad successionem vocanda est. Principio cognationis maxime congruum est, ut ipse parens communis [pater G. 1. (aut mater G.)] in hac proxima parentela omnibus reliquis, quibus quasi fons sanguinis est, praeferatur. Verum tamen omnes parentes Tacitus profundo silentio praetermisit ^{1*)}; unde quibusdam opinio nata est: in Germania antiqua parentum successionem ²⁾ omnino locum non habuisse. Quam ut rationibus su-

1) Tac. Germ. c. 20. "Heredes.... successoresque sui cuique liberi." L. Anglor. et Werinor. tit. 6. ap. Georgisch p. 448. §. 1. "*Hereditatem defuncti filius.... suscipiat.*" L. Saxon. tit. 7. ap. Georgisch p. 459 et sq. §. 1. "Pater aut mater defuncti, filio.... *hereditatem relinquunt.*" §. 8.... (Si) "filius, uxore ducta, filium genuerit et mortuus fuerit, *hereditas patris ad filium filii i. e. nepotem,...., pertineat.*" V. Majer l. c. p. 100 et sqq. atque ejusdem Deutsche Erbfolge cett. Erste Fortsetzung p. 65.... 74.

1*) Tac. l. c. c. 20.

2) V. Majer's Germaniens Urverfass. §. 68. p. 128 et sqq. atque ejusd. Deutsche Erbf. Erste Forts. p. 67. et sq.

stentarent, rati, facili negotio rem expediri posse, dixerunt: omnem hereditatem apud majores nostros bona avita complexam esse, quae itaque nemo, nisi post parentum mortem per successionem acquisita possidere ac denuo heredibus aut descendentibus aut, si hi defecerint, collateralibus tantum relinquere potuerit. Non opinione, sed rei natura ductus aliam sententiam pervicacius tueri ausim. Praedia enim, quae maximam hereditatis partem jam antiquitus effecisse videntur, tunc demum natura bonorum avitorum induta esse putaverim, quum Germani post multas migrationes sibi domicilia perpetua constituerunt. Tantum abest, ut credam, ducem, quem innumerae familiae ad agros fertiliores occupandos secutae erant, patrifamilias tantum, non ita filiis, certam partem agrorum, quos armis et patrum et filiorum victricibus expugnaverant, designasse, ut potius, quum cunctis armigeris eadem pericula fuissent, ~~commode quoque fuisse~~ communia, existimem. Quis vero nunc, si filius ultimum diem obierat, potiore jure ejus praedia accepisset, quam ipsius pater? Illud etiam haud difficile evenire potuisse, ut parentum aliquis hereditatem nepotis susciperet, etiamsi in Germania antiqua extitisse bona avita concedas, vir summi ingenii Grotius apte excogitato exemplo probavit³⁾. Sequenti periodo apud omnes Germaniae populos parentes, patrem saltem et matrem⁴⁾ prae fratribus ac sororibus defuncti in hereditatem successisse, et patrem, sorte sua cum filiis partita, portionem filii praemortui integram, quamvis usufructuario tantum jure sibi vindicasse⁵⁾ videbimus. Quae omnia mihi satis gravi argumento probare videntur, parentum successionem in heredita-

3) Majer's Germ. Urverf. p. 129.

4) L. Sal. tit. 62. ap. Georgisch p. 121 et sq. §. 1. "Si quis mortuus fuerit et filios non demiserit, si pater aut mater superstites fuerint, in ipsam hereditatem succedant." L. Ripuarior. tit. 56 (58) ap. Georg. p. 167. §. 1. "Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater materque superstites fuerint, in hereditatem succedant." L. Wisigothor. lib. IV. tit. 2. c. 2. ap. Georg. p. 1955, ad successionem vocat avos adeo et avias:.... "Si vero, qui moritur, nec filios, nec nepotes, seu (nec) patrem, vel (nec) matrem relinquit, tunc avus aut avia hereditatem sibimet vindicabit."

5) L. Burgundion. tit. 78. De hereditatum successione. ap. Georg. p. 390.

tem liberorum valuisse, quamquam Taciti verba eos omittunt. Patre et matre deficientibus ordo succedendi in parentela majori, quam cum omnibus descendantibus constituunt, subsistit ⁶⁾. Nunc enim demum fratres ⁷⁾ defuncti [e. gr. H. 3.], quibus cum ipso, sicut cum ipsorum parentibus, idem sanguis est, primi et soli, quia parenti communi, patri [G. 1.] defuncti, proximi sunt, ad successionem vocantur. Quamvis Tacitus de fratrum filiis, nepotibus cett. mentionem praetermiserit, tamen persuasum mihi est, eos alios post alios secundum cognationis gradum ad successionem in hereditatem defuncti vocatos esse. Ideoque quisque sanguine parentis communis purior e minoribus parentelis [e. gr. J. 5.] potiore jure est hereditatem defuncti [H. 1.] acquirendi. Quae quidem successio, si ad defunctum [H. 1.] respicias, collateralium, revera autem descendantium a parente communi [G. 1.] est.

C. Ordo heredum tertius.

§. 9.

Sin autem nemo ex parentela patris [G. 1.] majore superstes sit, parentelae tam paterni quam materni generis defuncto [H. 1.] proximae quaerendae sunt. Proximi vero parentes communes sunt et avus maternus [f. 3.] et avus paternus [F. 1.], quorum successio sine ullo dubio locum habuit ¹⁾, dummodo adhuc in vivis essent. Quum vero majores nostri more inteterato matrimonia sero ²⁾ in-

6) Hoc principium in quacunque parentela majori ad successionem vocata observandum apertissime continet L. Visigothor. lib. IV. tit. 2. c. 9. ap. Georgisch p. 1957 et 58. "Justum omnino est, ut quos propinquitas naturae consociat, hereditariae successionis ordo non dividat."

7) Tac. l. c. "Si liberi non sunt, proximus gradus (parentela major) in possessione (successione) fratres." L. Sal. tit. 62. §. 2. ap. Georg. p. 12.. "Si pater aut mater non superfuerint, et fratrem aut sororem dimiserit, in hereditatem ipsi succedant." L. Ripuarior. tit. 56. (58.) §. 2. ap. Georgisch p. 167. "Si pater materque non fuerint, frater et soror succedant."

1) V. nott. 4 et 7 ad §. antecedentem.

2) Tac. Germ. c. 20. "Sera juvenum venus; eoque inexhausta pubertas; nec virgines festinantur; eadem juvena, similis proceritas. Pares validaeque miscentur: ac robora parentum referunt."

ierint, aut nunquam aut rarissime evenisse probabile fit, ut avi nepotibus, hereditatem relinquentibus superviverent. Quam ob causam Tacitus avos inter successores non memorasse videtur; sane is Germanus, ex quo de heredum successione quaerebat, eos, quos semel aut nunquam ad hereditatem nepotum vocatos audiverat, nominare oblitus est. Post avos vero patruos ³⁾ [G. 3. et G. 4.] et avunculos [g. 2. g. 3.] ex eorum parentela, capita minorum parentelarum, proximos fuisse heredes defuncti, apertissimis verbis Tacitus asserit. Quamdiu aliquis ex avorum parentela maiore superstes erat, semper eum, qui proximus esset parenti communi [et f. 3 et F. 1.] secundum cognationis gradum, sicut in prioribus heredum ordinibus, ad successionem vocatum esse apparet. Sed quod imprimis avunculi a Tacito simul cum patruis heredes nominantur, animum advertit ad inquirendam causam, cur ad eos potissimum successio delata sit, atque eo magis huic quaestioni paulo diutius inhaerendum est, quod soror avunculorum, mater defuncti, nullam dotem more majorum marito, patri defuncti, attulerat ⁴⁾, atque ita filius praedia a matre defuncta per successionem acquisita nunquam, si ipse decesserat, in avunculos, quia ex eorum familia devenissent, rursus transmittenda relinquere potuit; hoc enim tempore bona materna, et nominatim, avunculo superstite, praedia avita, de quibus posterioribus temporibus statutum est, ut ad cognatos, unde venissent, redirent, in mulieris hereditate nondum fuisse, plane non dubium videtur ⁵⁾. Verum tamen aliae

3) Tac. *ibid.* [Si fratres non sunt, proximus gradus in possessione (successione)] "patrui (et) avunculi."

4) Tac. *Germ. c. 18.* "*Dotem non uxor marito, sed uxori maritus offert; intersunt parentes et propinqui, ac munera probant.*"

5) V. Fr. Chph. Jonath. Fischer *Erbfolgegeschichte der Seitenverwandten in Teutschland.* (Leipz. 1782. 8.) §. 43. p. 80. et §. 49. p. 92 sqq. Sub finem quaestionum, quas celeb. Falk in *Kieler Blätter für 1819.* Bd. I. (Kiel, 1819. 8.) in universum de legislatione et jurisprudentia instituit, agens de utilitate, quam expositio jura et consuetudines, quibus alieni populi cultiores utuntur, comparans praebere possit, affert ipse pag. 84 sq. exemplum, e quodam itinerario depromptum, quo avunculi jus successionis illustretur. Milites videlicet, *Naïre* dicti, qui apud Malabares singularem inter ceteros incolae efficiunt classem,

extiterunt rationes, eaeque gravissimae, quibus avunculorum successio optime congruit ⁶). Profecto enim ex jure sanguinis aequae avunculis ac patruis in defuncti hereditatem succedendi jus compete-
bat. Defuncto simul uterque fons [F. 1. et f. 3.], ex quo avunculi [g. 2. g. 3.] et patruus [G. 3. G. 4.] singuli suum derivant, aequali modo dedit sanguinem. Praeterea ex praesidii jure avunculi simul cum patruis iisdem jurium ac officiorum vinculis filio sororis obligati erant, quamobrem ipsi iisdem commodis et incommodis, quibus patruus, utebantur ⁷). Sin autem majorum nostrorum intererat, ut quantumcunque fieri posset, praedia domini legitimi suae familiae servarent, facile intelligitur, cur post avunculos nemo ex familia matris, nullum bonum marito afferentis, successione amplius gavisus sit. In quo viri perillustissimi ⁸), qui hac de re doctissime ~~disseruerunt, uno ore consentiunt.~~

anno aetatis decimo uxores quidem in matrimonium ducunt, quibus-
cum tamen, quum aliis amatoribus se dedant, nullam consuetudinem
habent. Quo fit, ut nullus Nair patrem et liberos noverit, et filios
sororis heredes agnoscat. An Germani ex Asia immigraverint? Per-
multi viri docti respondebunt, immigravisse. Tueantur velim opinio-
nem firmioribus rationibus, quam iis quas jam a multis aetatibus eas-
dem semper repetunt, **nullum certum finem assequentes, et primus**
credam, Germanos in sedibus prioribus morem nuptiarum contrahen-
darum antiquum reliquisse, sed avunculos amorem erga sororum filios
innatum in novas sedes secum attulisse et illos et hos se heredes mu-
tuos habuisse.

- 6) Eichhorn l. c. §. 19. not. e. Majer's Germ. Urverfass. p. 140 et sqq.
- 7) Tac. Germ. c. 20. "*Sorum filiis idem apud avunculum, qui apud patrem honor. Quidam sanctiorem arctioremque hunc nexum sanguinis arbitrantur, et in accipiendis obsidibus magis exigunt; tanquam ii et animum firmiter, et domum latius teneant.*" Guta-Lagh cap. 14. p. 19 sq. §. 4. "*Alle, die Erbgut (Lutu aign) erben sollen, — wenn sie wollen rächen für einen jungen Unmündigen, so bleibe das gerochen, das einer von ihnen für ihn rächt, er sey männlicher oder weiblicher Verwandtschaft. Die Rache bleibt, gleich als ob er sie selber gerochen hätte.*" §. 5. Sie sollen auch die Buße (Vereldi) empfangen; wenn der Erbe jung ist, und die Zeit gekommen ist, daß jener (der Todtschläger) die Buße mag darbiethen, und aus der Schuld kommen, darinnen er war."
- 8) Majer l. c. p. 152 et sqq. Sequenti periodo ne avunculi quidem ad successionem admissi sunt. V. Eichhorn l. c. §. 65. n. f. in f. p. 192.

Etsi Tacitus, quem hucusque ducem et auctorem in ordine successionis definiendo secuti sumus, praeter patrum et avunculum nullos heredes nominat, nec praeter ejus libellum alia historiae monumenta exstant, tamen, quia easdem rationes et principia, quae in secundo et tertio heredum ordine modo adumbrare conati sumus, altius ascendendo adhibere licet, minime nostrae investigationi finis Taciti verbis impositus est, sed proxima parentela major parentis communis pro ea accipienda est, cujus membra ex minoribus parentelis, deficientibus personis ex prioribus heredum ordinibus, ad successionem vocantur ⁹⁾. Proxima autem est parentela proavi [E. 1.] et quidem paterni tantum generis.

V. Annotationes quaedam generales.

§. 10.

Inter omnes personas, quas Tacitus tanquam heredes successoresque defuncti refert, nulla sexus feminei invenitur, quod nonnullis ¹⁾ argumentum maximi ponderis atque firmissimum visum est, quo, feminas ab omni successione in defuncti hereditatem jam antiquitus exclusas fuisse, probari posset. Ut vero mea fert opinio, Tacitus, si res vere sic se habuisset, hanc Germanorum consuetudinem tam insignem atque a Romanorum moribus prorsus alienam silentio nequaquam praetermisisset, ut potius sub appellatione generis masculini femineum simul complexus esse videatur. Feminae eodem, quo viri, ordine succedebant, sed semper minus pleno jure in singulis hereditatis rebus utebantur. Feminis ex solo jure sanguinis, viris autem ex utroque, et sanguinis et praesidii mutui jure successio in bona defuncti competebat; itaque feminae in ea bona, quorum tuendorum causa jus praesidii mutui inter viros institutum erat, minime succedere poterant. At vel maxime pro-

9) Legg. Longobard. lib. II. tit. 14. c. 1. s. Rotharis Legg. lex 153. ap. Georgisch p. 966. sq. *Omnis parentela... ita numeratur, ut parens parenti per gradum et parentelam heres succedat; sic tamen, ut ille, qui succedere vult, nominatim uniuscujusque nomina parentum suorum antecessorum dicat.*"

1) E. gr. Majer l. c. p. 101 et p. 125 et sqq.; quocum vero dissentit Eichhorn l. c. §. 19. not. b.

babile est, jam hoc aevo feminas ad easdem res suscipiendas, quas sequenti periodo per successionem acquirebant, parentelarum ordine vocatas esse. — Quod attinet ad successionem avunculorum, quos coheredes cum patruis invenimus, sane certissimo argumento inde probatur, jus praedia defuncti per successionem acquirendi agnatis non ex jure condominii ²⁾ in praediis competiisse, quippe quod inter singulas familias ab eodem parente communi originem trahentes fuisset mutuuum. Ejusmodi condominium, quod Jurisconsulti plerumque in remotum et proximum, ut inde successio ordinari possit, dividunt, unquam causam hereditatis et succedendi normam extitisse ³⁾, quo magis mecum diligentissime

2) Eichhorn I. c. §. 19. *Quam inanes sint eorum conatus, qui hanc sententiam defendant* Majer I. c. p. 107 et sqq. atque libello suo: Deutsche Erbf. Erste Fortsetzung p. 74.... 94. uberius docuit.

3) Hoc principio nititur: Fr. Chr. Jonath. Fischer's Versuch über die Gesch. der Deutsch. Erbfolge p. 101 et p. 133 et sqq. Paucis diebus ante, quam hoc scriptum praemio dignum judicabatur, innotuit mihi novus libellus, quem auctor, Dr. Benjamin a Pfizer inscripsit: "Die Lehensfolge nach dem Longobardischen, Alt-Deutschen und vorzüglich nach dem Baden-Durlachischen Lehenrechte." Spectus, fore, ut ibi nonnulla ad materiam, in qua enucleanda ipse operam posueram, pertinentia luculentius disputata invenirem, cupide eum perlegi atque perscrutatus sum, sed mox vidi, auctorem novissimum esse defensorem istius opinionis, quae possessionem fundorum singulis familiae membris communem pro fundamento juris et ordinis successionis ponit. Quodsi, quod ipse in praefatione passimque in ipso libello gloriatur, rem unice historia et fontibus ducibus tractavisset, et scriptoribus suae sententiae faventibus, quos sine locorum allegatione et explicatione laudat tantum, minorem auctoritatem et fidem tribuisset. profecto non alium hunc disquisitionis finem invenisset. Expositio verborum "ordo gradus" (§. 40. p. 34.), quae non ad consanguinitatis proximitatem definiendam indeque successionem ordinandam, sed ad propiorem vel remotiorem communionem fundorum possessorum inter singula familiae membra obtinentem, ex qua successionis ordo constituendus sit, referenda esse dicit, nullis rationibus sustentata, contextui locorum, ubi reperiuntur, prorsus repugnat, ut omnino ex arbitrio ejus fluxisse videatur. Multo minus vero auctor ferendus est, ubi, isto falso successionis Germanicae fundamento posito et in auxilium vocato, successionem collateralium in feuda ex ipso jure Longobardico exponere incipit. Omnino verum est, principia,

exquisivi, quid veri aut falsi huic sententiae insit, eo minus adduci possum, ut temere credam. — Ceterum hanc sententiam ab aliis dudum explosam et hoc loco fusius refellere in animo non est.

Etiam si praeter Taciti libellum de moribus Germanorum plures fontes, qui de antiquo successionis ordine nos certiores facere possent, superstites essent, tamen id ex omnibus appareret, juris Romani principiorum ne minimum quidem jam tunc in Germanorum jus irrepsisse; hi enim, quum Vari Quintilii ⁴⁾, qui insana mente ductus in castris conventum agere et jus dicere ausus erat, libidine ac superbia exacerbati jam saeviora armis peregrina jura viderent, Arminio duce, exercitum Romanorum adorti sunt, quem profligatum ad Rhenum usque fugavere; quo factum est, ut in tempus libertas salva, mores ac consuetudines incolumes, atque patriae jura integra manerent.

S e c t i o I I .

Periodus secunda. — Medium Aevum. —

A. De successionis ordine secundum genuina juris Germanici praecepta.

I. Introductio historica.

§. 11.

Iis jam temporibus, ubi primum Germani provincias Romanas, quarum fertilitate ac opibus allicebantur, occupare frustra tentabant, Romani tristium victoriarum memores, quae ipsis mul-

quae Germani antiquo et medio aevo in successione ad consanguineos collaterales deferenda observabant, in auxilium vocari debere, si quis hos locos juris Longobardici feudalis — II. F. 37. et II. F. 50 —, qui de hac re agentes inter se discrepare videntur, conciliare velit. Quae vero conciliatio nostro auctori, quia id ipsum, quod in auxilium vocat, falsum est, minus prospere cedit.

4) Lucii Annaei Flori rer. Romanar. lib. IV. c. 12.

torum suorum caede cruentae maximo detrimento fuerant, horrebant Germanorum nomen, ut quidam anxii sollicitique animo praesagiente populos barbaros appellarent victores ac dirutores Romae superbae, cujus imperium summo labore sustinuit terrarum orbis. Tandem post multas acerrimas cum Germanis populis commissas pugnas imperium Romanorum occidentale interiit. Quo factum est, ut novum hominum genus, ineruditum quidem, sed validum animique incorrupti, teneret eas regiones, quae modo artium literarumque sedes fuerant, ibique ingenium et mores magis magisque excolere inciperet. Populi scilicet, maximam partem veteribus Romanis Graecisque fama et nomine tantum noti, cuncti Germanicae stirpi adnumerandi, occupavere magnum terrarum tractum, aut ipsis Romanis inhabitatum, aut aliis populis imperio eorum subjectis. ~~Deinde, quam invicem sese expellere studerent,~~ pars ultro sedes modo expugnatas novis commutavere, pars ab aliis populis devicti et in ditionem redacti, hisce adscripti evanuerunt. Omnes autem summam operam in eo posuerunt, ut quae domi habuerant publici privatiue juris instituta, consuetudines nimirum ac mores, qui legum instar custodiebantur, in provinciis, ubi consederant, integra servarent nec alieni quidquam et incongrui admitterent¹⁾; a Romanis enim devictis, quorum jura violare nefas judicaverunt, paulatim nonnulla tantum, quae patrios mores excolendos adjuvare videbantur, ita tamen, ut in ipsa re nihil mutaretur, passim recepta sunt. Ita factum est, ut in universum apud populos victores propria jura secundum sua principia excoli inceperint²⁾. Quorum reliquias nobis superstites, quae maximam partem nudis fragmentis continentur, si animo ad illa tempora,

1) Me continere non possum, quin hoc loco apponam memorabile dictum Legis Wisigothorum Lib. II. Tit. 1. cap. 9. ap. Georg. p. 1863. "*Alienae gentis legibus ad exercitium utilitatis imbui et permittimus et optamus: ad negotiorum vero discussionem et resultamus et prohibemus.* Quamvis enim eloquiis polleant, tamen difficultatibus haerent: adeo cum sufficiat ad justitiae plenitudinem, et prae (per-) scrutatio rationum et competentium ordo verborum, quae codicis hujus series agnoscitur continere, nolumus sive Romanis legibus, sive alienis institutionibus amodo (deinceps) amplius vexari."

2) Cf. Lex Wisigothor. Lib. I. Tit. I. cap. 1. ap. Georg. p. 1847 et 48.

quibus originem debent, intento consideres ac nullo praejudicio corruptus iudicium feras, profecto plurimum eas valere dices ad multa juris instituta, quibus ad hunc diem usque utimur, melius perspicenda atque dijudicanda: in qua re inprimis accurata primitivae eorum naturae et indolis cognitione opus est.

Germani, firmis sedibus se continere sensim sensimque assuefacti, praediorum proprietatem majoris facere coeperunt. Liberi homines, qui maximam partem populi efficiebant, praedia immensa partim expugnatione partim successione acquisita jure domini legitimi possidentes juribus singularibus atque honore insignes erant. Sed omnes hoc tempore imperio unius seu regis seu principum subditos conspiciamus, praeter solos Frisiones, qui sero demum in potestatem regis venerunt. Quamvis vero regum imperium angustis finibus circumscriptum esset, quoniam omnes subditi ~~firmiter animo juribus longaevo more constitutis~~ adhaerescebant, tamen mox majora appetierunt, eorumque potestatem in iis ordinandis, quae ad jura singulorum pertinebant, haud levis fuisse ponderis patet. — Praeterea haec singulorum jura alio etiam modo labefacta sunt. Isti enim Germanorum populi, quibus Christiana religio adhuc ignota fuerat, postquam regum exemplo vel jussu eam amplexi erant, praeceptis Christi commoti, quaedam duriora juris principia mitiore mente apud se reputantes sponte aut clericis exhortantibus passim mutaverunt. Clerici autem jus Romanum, secundum quod vivebant, divulgare atque adhibere, quam maxime fieri posset, ubique conati sunt. Quum res ita se haberent, nonnullae juris Romani normae Germanici juris genuinis principiis facile etiam apud eos populos immiscebantur, qui procul a Romanorum finibus habitabant. Multa vero saecula praeterlapsa sunt priusquam haec juris Romani praecepta, etsi paucissima essent, juri Germanico adeo intexerentur, ut omnino juris communis vim acciperent.

II. De fontibus.

§. 12.

Rationes, quibus moti singuli populi Germanici consuetudines quasdam ac jura, hucusque literis non condita, quia usu quotidiano veluti in omnium ore versabantur, conscribere, apud alios aliae

fuisse videntur. Permulta vero juris praecepta, quae literis mandari non opus erat, quia facile memoria iudicum et universi populi teneri, aut jure Romano minus corrumpi posse videbantur, posteritati non prodita sunt. Haec populorum jura, quibus singulis nomen “Lex” est, maximam partem genuinum jus Germanicum tunc temporis vigens nos docent, paucis tantum exceptis, quibus plus minusve vestigia juris Romani manifestissima insunt. Propemodum omnes Leges de ordine, quo successio delata est, agunt. Ad hunc accurate definiendum Legum compilatores tanto majorem curam impendisse mihi videntur, quanto magis ab ipso jus Romanum, quo incolae quidam utebantur, differre apparebat. Quid vero ex jure Romano in eorum titulos, qui de successionis ordine agunt, influxerit, suo loco indicabitur. — Ex Capitularibus, quia magis ad ~~jus publicum~~, quam ad privatum pertinent, fructus minimos percepimus. Formulae, quas Marculfus monachus collegisse traditur, materiam, de qua nos quaerimus, paulo uberius attingunt et quo animo pio Germani a severis principiis, quae antea inter eos valebant, ad alia mitiora, clero auctore, sensim sensimque declinaverint, nos optime edocent. Praeterea Leges Normannorum, Scotorum aliorumque populorum Germanorum, quas passim laudavi, haud parum conferre crediderim ad probandam sententiam, principia, secundum quae successio delata est, inter priscos Germaniae populos ubique inde ab antiquissimis temporibus prorsus eadem fuisse.

III. Introitus in ipsam materiam.

§. 13.

Ex ipsis Germanorum populorum legibus apparebit, jus et ordinem successionis revera iis, quae supra indicavimus, fundamentis superstructos fuisse; quamquam jus praesidii mutui, cujus commoda ac incommoda, quum jam per se inter omnes sexus virilis consanguineos constaret, nemo ignorabat, locis perpaucis, qui nostram de vera ejus natura sententiam supra expositam, confirmant, perquam breviter tactum sit. Successionis ordinem, quem parentelarum diximus, ubique ad cognationis principium referri debere, fontes ipsi affatim probabunt.

IV. De heredum ordinibus¹⁾.

A. Ordo heredum primus.

§. 14.

Proximi defuncti heredes sunt liberi ejus s. parentela majori, cujus parens communis defunctus ipse fuit. In ipsa vero defuncti parentela filii et filiae²⁾ primi sunt; quibus deficientibus, ex minoribus parentelis, quarum singularum filii aut filiae defuncti parentes communes sunt, ultiores descendentes secundum gradus proximitatem ad successionem vocantur³⁾, ita ut defuncti nepotes pronepotibus, pronepotes abnepotibus et sic porro, nulla juris, quod repraesentationis dicunt, ratione habita, anteferantur propter puriorem cognationem, qua alii prae aliis cum defuncto juncti sunt.

1) V. Eichhorn l. c. §. 65. Majer's Deuts. Erbf. Erste Forts. p. 101... 139.

2) L. Wisigothor. lib. IV. tit. 2. §. 2. ap. Georgisch p. 1955. "In hereditate illius, qui moritur, filii primi sunt. Si filii desunt, nepotibus debetur hereditas. Si nec nepotes fuerint, pronepotes ad hereditatem vocentur." L. Anglor. et Werinor. tit. 6. §. 1. et 6. ap. Georg. p. 448 et sq. L. Saxon. tit. 7. §. 1. et 8. ap. Georg. p. 459 et sq. v. not. 1. ad §. sq.

3) "Regiam Majestatem" — Scotiae leges et constitutiones cett. opera et studio Joannis Skenaei. Edinburgi, 1609. fol. Lib. II. cap. 25. §. 1. *Heredum alii proximi, alii remotiores sunt. §. 2. Proximi heredes aliquis sunt, quos ex suo corpore aliquis procreavit, ut filius et filia. §. 3. Quibus deficientibus vocantur heredes remotiores, ut nepos et nepotis ex filio et filia, recta linea descendens et ita in infinitum.*" Ibidem cap. 32. §. 1. Si quis moritur sine herede, filio vel filia, et habuerit nepotes vel neptes ex filio vel filia, tunc quidem indubitanter omnes succedunt illi eo modo, quo determinatum est supra [cap. 30. "Si vero filium quis habuerit heredem et praeterea filiam vel filias, filius succedit in totum. §. 2. Quia generaliter verum est, quod mulier nunquam cum masculo partem capit in hereditate aliqua (scil. praediis).] de filio et filiabus sub eadem distinctione. §. 2. *Illi enim, qui ex recta linea descendunt, semper praeferuntur illis, qui ex transversa linea proveniunt.*"

Reliquiae Mscriptor. cett. ed. ab Johanne Petro de Ludewig. Francof. et Lips. 1726. 8. Tom. VII. Cod. legg. Normannicar. cap. 35. p. 335. "Propinquior autem heres patris filius est et in eadem linea [parentela patris majore] succedentes."

B. Ordo heredum secundus.

§. 15.

Nullis heredibus ex parentela defuncti majore superstitibus, successionis ordo in parentelam majorem patris, a quo defunctus procreatus erat, ascendit. In hac parentela pater aut mater, a quibus simul cum defuncto omnes eorum liberi sanguinem suum derivant, primo loco ¹⁾, post eos fratres et sorores ²⁾ defuncti ad successionem vocantur. Deinde vero ex parentelis minoribus, quarum singularum aut frater aut soror defuncti parens communis est, semper ad eum, qui proximus gradu non defuncto, sed ejus patri est, successio deferitur, et quamdiu aliquis ex his parentelis minoribus superstes est, ~~successionis~~ ordo semper descendit ab alio ~~ad alium secundum~~ proximitatem cognationis, incipientis a parente communi, qui pater defuncti est.

1) L. Sal. tit. 62. ap. Georgisch. p. 121. §. 1. "Si quis mortuus fuerit, et filios non dimiserit, si pater aut mater superstites fuerint, in ipsam hereditatem succedant." L. Ripuarior. tit. 56. ap. Georg. p. 167. §. 1. "Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater materque superstites fuerint, in hereditatem succedant." Legg. Henrici I. cap. 70. ap. Wilkins p. 266. "Si quis sine liberis decesserit, pater aut mater ejus in haereditatem succedant". Cod. legg. Normannicar. l. c. lib. II. c. 26. §. 26. p. 211. "Patri redit hereditas, nullo de procreatis ex ipso lineis [parentelis minoribus] remanente: illa hereditas videlicet, quae ab ipso descendit, et hoc idem de matre intelligendum est et de avo et proavo et atavo et proavia et atavia. Cum autem semper recurrendum sit ad stipitem [proximi] masculi vel eorum heredes successionis retinent dignitatem" [ius singulare in praedia succedendi].

2) L. Sal. l. c. §. 2. "Si pater et mater non superfuerint, et fratrem aut sororem dimiserit, in hereditatem ipsi succedant." L. Ripuarior. l. c. §. 2. Si pater materque non fuerint, frater et soror succedant." Legg. Henrici I. l. c. "vel (patre aut matre non superstitibus) frater aut soror" (in haered. succedant.) Regiam Majestatem cett. l. c. cap. 34. p. 52. §. 1. "Deficientibus iis, qui ex recta linea descendunt, tunc frater vel fratres succedunt." §. 3. "Quibus praemortuis, eorum liberi vocantur." Cod. legg. Normannicar. l. c. lib. II. c. 26. p. 208. "Indirecta autem successio est, quando quis de parentela [sensu latissimo] extra lineam rectam succedit, ut frater fratri.

C. Ordo heredum tertius.

§. 16.

Post patris parentelam ad successionem vocatur parentela maior avi paterni generis. Ipse autem avus paternus, tamquam fons consanguinitatis, omnibus, qui ab ipso sanguinem suum ducunt, procul dubio in successione praeferendus ¹⁾ est. Hoc non superstitie, patrui ²⁾, amitae et materterae, non vero avunculi, primo loco vocantur, tunc ex patruorum parentelis minoribus is, qui avo, parenti communi proximus est, omnibus remotioribus antecedit.

1) V. §. 8. not. 4. p. 16. et §. 15. not. 1.

2) L. Ripuarior. tit. 56. ap. Georgisch p. 167. §. 3. "*Si autem nec eos (fratres et sorores) habuerit, tunc soror matris patrisque succedant.*" **Legg. Henrici I. l. c.** "*Si nec hos [fratrem aut sororem] habeat, soror patris vel matris, et deinceps in quintum geniculum, quicumque propinquiores in parentela fuerint, haereditario jure succedant, et dum virilis sexus extiterit, et haereditas ab inde sit, foemina non haereditetur.*" L. Sal. tit. 62. ap. Georgisch p. 121. §. 3. "*Quod si nec isti fuerint, sorores patris in hereditatem ejus succedant.*" §. 4. "*Si vero sorores patris non extiterint, sorores matris ejus hereditatem sibi vindicent.*" Regiam Majestatem l. c. cap. 34 §. 4. "*Post eos (fratres) et eas (sorores) avunculi [hoc loco sicut in Francogallorum lingua vox avunculi de patris intelligenda est] vel eorum liberi, postremo amitae vel eorum liberi vocentur.*"

Patrui, etiamsi ne ulla quidem Lex eos nominatim memorat. tamen post avum paternum heredes defuncti proximi, qui soli praedia per successionem acquirerent, habendi sunt secundum haec verba in universum adjecta L. Sal. l. c. §. 5. — *quicumque proximior fuerit, ipsi in hereditatem succedant. qui ex paterno genere veniunt.* §. 6. *De terra vero Salica in mulierem nulla portio hereditatis transit, sed hoc virilis sexus acquirit.*

Successio consanguineorum, qui ex materno genere veniunt, ultra parentelam avi materni non amplius obtinuit (V. not. 1. ad §. seq.); et inter ipsos consanguineos a latere matris ne unus quidem masculi generis heres vocatus invenitur. Cf. quae Montesquieu, Esprit des lois liv. 18. chap. 22. sine omni probabilitate de aequo et sexus virilis et feminei successionis jure et praerogativis alterutrius his verbis profert: "*Lorsqu'un homme mourroit sans enfans, la loi (Salique) vouloit, qu'un des deux sexes n'eût de préférence sur l'autre que dans de certains cas. Dans les deux premiers degrés de succession les avantages des mâles et des femelles étoient les mêmes; dans le troisième et le quatrième les femmes avoient la préférence; et les mâles l'avoient dans le cinquième.*"

D. Ordo heredum quartus cett.

§. 17.

Quodsi nemo ex parentela avi paterni superstes est, vocatur parentela major proavi, tunc abavi, deinde atavi, post hanc tritavi, at semper paterni generis et sic porro, donec genus ex origine sua cognosci atque parens communis inveniri potest ¹⁾; ipsa enim cognationis natura non permittit, ut certis finibus ²⁾ describatur. In quacunque parentela majore, quarum singularum aliquis ex ascendentibus parens communis est, ad hereditatem defuncti suscipiendam vocata, successionis ordo constitui debet secundum istam regulam: quo purior quis sanguine, cujus fons parens communis est, eo potior quoque jure habendus est, bona defuncti per successionem acquirendi.

V. De iis, quae in defuncti atque ejus heredum personis requiruntur, nec non de bonis morte relictis.

§. 18.

Ex cognatis igitur, si ordinem succedendi spectes, quisque suo loco et ordine secundum proximitatem parentelae ad successionem vocatus est. Verum tamen non omnes personae, quamvis cum defuncto purissima cognatione junctae essent, ad hereditatem capiendam habiles erant, quum sexuum ratio habenda esset, quorum alteruter haec vel illa bona singulari jure acquirebat. Ideo, non solum ordinem, sed etiam succedendi jus ipsum, quo utroque et sexus virilis et femineus gavisus sit, melius ita intelligi posse ratus, quaedam de qualitatibus, ut dicunt, quibus et defuncto, ut bona transmittere, et heredibus, ut ea acquirere possent, opus erat, et deinde de bonis ipsis a defuncto relictis, quorum alia tantum in sexum virilem, alia tantum in femineum et alia aequo jure in utrumque sexum transierunt, dicenda esse judicavi.

1) L. Sal. l. c. §. 5. "Et postea sic de illis generationibus, quicunque proximior [parenti communi s. stipiti] fuerit, ipsi in hereditatem succedant, qui ex paterno genere veniunt." L. Ripuarior. l. c. §. 3. "Et deinceps.... qui proximus [paterni generis parenti communi] fuerit, in hereditatem succedat." Blackstone l. c. p. 226.

2) V. infra §. 30.

1. De qualitatibus defuncti et heredum necessariis.

§. 19.

In defuncto ipso inprimis caput liberum requirebatur, ut bona sua post mortem plenissimo jure ad heredes transmittere posset. "Homini" enim "denariali" et "chartulario" haec facultas in tertia demum generatione [i. e. in parentela nepotis minori] data est. In heredibus autem id postulabatur, ut ex matrimonio inter personas ejusdem capituli ²⁾ legitime juncto vivi et vitales ³⁾ procreati essent.

- 1) Capitulare anni 803. cap. 8. ap. Georgisch p. 671. "Homo denarialis non antea hereditare in suam agnationem poterit, usque quo ad tertiam generationem perveniat." cap. 9. "Homo chartularius similiter." Cf. Leg. Ripuarior. tit. 57. §. 4. ap. Georgisch p. 168.
- 2) L. Bajuvarior. tit. 14. c. 8. §. 1 et 2. ap. Georgisch p. 308 et 9. §. 1. "Ut fratres hereditatem patris aequaliter dividant; ut quamvis multas mulieres habuisset et totae liberae fuissent de genealogia sua, quamvis non aequaliter divites." §. 2. Si vero de ancilla habuerit filios, non accipiant portionem inter fratres, nisi tantum, quantum ei (eis) per misericordiam dare voluerint fratres eorum; quia in veteri lege scriptum est: non enim erit heres filius ancillae cum filio liberae. Tamen debent misericordiam considerare, quia caro eorum est." Cf. Rotharis legg. l. 154. [Legg. Longobard. lib. II. tit. 14. §. 2.] ap. Georgisch p. 967. "Si quis dereliquerit filium legitimum unum, quod est fulboran (al. forboran) et filios naturales unum aut plures: filius legitimus tollat duas portiones de patris substantia, naturales vero tertiam" cett. V. ibid. legg. sq. et Liutprandi legg. lib. VI. l. 12. ap. Georgisch p. 1061. Capitular. lib. VII. c. 59. ap. Georg. p. 1626. "Non omnis mulier viro juncta uxor viri est, neque omnis filius heres est patris. Itaque aliud est uxor, aliud concubina. Sic et aliud ancilla, aliud libera." Guta-Lagh cap. 20. §. 27. (Vers. Germ cap. 22. §. 6.) p. 41. "Kein unechter Sohn kann zur Erbtheilung von Grundstücken gelangen, er habe denn den Vater und die Mutter beide (echt) gothländisch, und lasse das verzeichnen in den Geschlechtsregistern der Echtgeborenen bis hinauf an die Zeit, da's dreie nach einander alle gothländisch gewesen, — dann erbt solcher Sohn den dritten Erbtheil mit den nächsten Verwandten." V. ibid. §§ sqq. et Editoris jur. Gothlandici not. 217. in append. p. 217 sqq.

Tamen liberi illegitimi ab omni hereditate non prorsus excludebantur; ceterum intererat, quod eorum portionem attinet, utrum e Gothlandica femina an peregrina procreati essent. En verba Legis

2. *De universis bonis morte relictis.*

§. 20.

Universa bona, quae quis rite possessa morte reliquit, vox "Alode" ¹⁾ antiquitus Germanis valde usitata, complexa est. Cujus rei argumenta ex titulis ²⁾ Legis Salicae, Ripuariorum, Angliorum et Werinorum, ubi inter ea bona, quae sexui femineo et verili simul atque inter ea, quae alterutri tantum e hereditate addicenda sint, licet non semper expressis verbis, distinguitur, petenda sunt. Hoc sensu lato voci Alode optime respondet: omnis facultas vel omne corpus facultatis ^{3*)}.

Gothlandicae huc pertinentia: ibid. §. 28. (7.) p. 41. "Erzeugt ein gothländischer Mann *unechte Kinder mit einem gothländischen Weibe, und werden die Güter getheilt nach ihnen, und leben nach ihnen unechte Söhne und Töchter, die theilen nach Köpfezahl des Vaters beweglich Gut mit den echten Töchtern, wenn welche da sind; sind keine da, so theilen sie unter einander nach Köpfezahl des Vaters fahrende Habe.*" §. 29. (8.) "Erzeugt ein gothl. M. *unechte Söhne mit einem nichtgothl. Weibe*, so ernähre er sie, bis sie mündig werden; wollen sie dann mit dem Vater nicht länger zus. bleiben, so gebe er jeglichem 3 Mark Münze und volle Waffen und Bettgewand, ein Bette, eine Decke, ein Kissen und 15 Ellen Gewänder zu tägl. Kleidern" cett.

3) L. Alamannor. tit 92. (93.) ap. Georg. p. 235. "Si qua mulier, quae hereditatem paternam habet, post nuptum praegnans peperit puerum, et in ipsa hora mortua fuerit, et infans vivus remanserit aliquanto spatio, vel unius horae, ut possit aperire oculos et videre culmen domus et quatuor parietes et postea defunctus fuerit, hereditas materna [paterna potius, matris morte in puerum modo natum transmissa] a patrem ejus [filii defuncti] pertineat, eo tamen, si testes habet patr. ejus, quod vidissent illum infantem oculos aperire cett. Tunc pater ejus habeat licentiam cum lege ipsas res defendere. Si autem aliter, cujus est proprietas [e. gr. qui mulieri defunctae proximus consanguineus paterni generis est,] ipse conquirit."

1) Eichhorn l. c. §. 57 et §. 59.

2) L. Sal. tit. 62. *de Alode*. L. Ripuarior. tit. 56 (58.) *de Alodibus*. L. Anglior. et Werinor. tit. 6. *de Alodibus*.

3*) Marculli monachi formull. veter. (edit. cit.) formul 52. —... "Propterea volo, ut praedicti filii mei *omne corpus facultatis meae*.... debeat adire et apprehendere".....

Singulae hereditatis partes a viro aliquo defuncto relictæ hæc maxime fuisse putandæ sunt:

1. Praedia jure dominii legitimi possessa, quæ, cum principalem omnis rei familiaris substantiam efficerent, sensu quodam eminentiori "Alode" ⁴⁾ appellabantur. Praeterea alia etiam et diversa quidem apud diversos Germaniæ populos nomina praediis attributa sunt: e. gr. terra Salica, sors ⁵⁾ [quod

4) L. Sal. tit. 62. ap. Georg. p. 121. — §. 6. ... "Sed ubi inter nepotes aut pronepotes post longum tempus de *alode terrae* contentio suscitatur" cett. Marculli monachi formul. vet. cit. ... "quod nostra est possessio, et quod successione parentum nobis obvenit tam de *Alode*, quam de comparato" cett. Caroli M. legg. l. 1. §. 5. [Legg. Longobard. lib. II. tit. 8. c. 9.] ap. Georgisch p. 1135. — ... "Si praedium i. e. *Alodium* habuerit" cett.

5) L. Burgundion. tit. 1. §. 1. ap. Georg. p. 341. tit. 14. §. 5. p. 351. tit. 78. p. 390. L. Ripuarior. tit. 60 (62.) §. 5. p. 174. V. Eichhorn l. c. §. 43. not. e. §. 57. not. c. §. 65. not. f. p. 192. Zeitschrift für geschichtl. R. W. Bd. I. Heft II. p. 151. et sqq. Theotiscæ linguae vocabulo *Alode* simillimum est Gothlandicum *allum Lutum*, quod in Guta-Lagh cap. 20. (21. vers. Germ.) p. 35. invenitur et ab editore "Erbgut" Germanice redditur. Apud Anglo-Saxones *Bocland* idem, quod apud nostros majores *Alode*, valuit. Haec vox occurrit in Legg. Aethelredi cap. 2. ap. Wilkins p. 103. ubi Latine "terra propria" exprimitur, in Legg. Aelfredi cap. 37. ap. Wilkins p. 45. "De terra hereditaria." s. de *boclande*, uti legitur in textu Anglo-Saxonico; in Legg. Henrici I. cap. 70. ibid. p. 266. — "Emptiones — vel deinceps acquisitiones suas (pater) det, cui magis velit, *Si Bocland* habeat, quam ei parentes sui dederunt, non mittat eum extra cognationem" —. His verbis explicatur a Guil. Nicolson in Dissertat. epistolari p. IV et V. ap. Wilkins l. c. "Erant illis (Anglo-Saxonibus) *terrae quaedam codicillares*, quas *Bocland* vocabant, apud recentiores Feudistas *allodiales* dictæ, praedia scilicet immunia ab omni servitio praeter trinodam necessitatem in expeditione, et in refectione pontis et arcis: atque has liberum cuique erat disponere pro arbitrio sine consensu Regis vel Domini cujusvis". Sed Wilkins ipse in Glossario suo Legg. Anglo-Sax. annexo p. 391 et 92. et p. 394. sub voc. *Charta*, penitus hanc vocem exploravit et quam exhibet interpretationem, quominus huc afferam, spatium hujus commentat. angustis finib. circumscriptum impedit. Praeterea cf. Glossarium Manuale ad SS. med. et infimæ Latinitatis Tom. IV. (Halae 1776. 8.) sub voc. *Liber* p. 394 sq.

nomen primae terrarum expugnatarum divisioni originem debet], terra aviatica, terra paterna, hereditas, terra cett.

2. Supellex castrensis [Heergeräthe, Heergewette⁶⁾ cett.], quae omnes res viro in expeditione militari necessarias complectitur. Proprium nomen rerum expeditoriarum jam hoc tempore vicens invenitur⁷⁾, primaque earum vestigia in Taciti Germania⁸⁾ apparent.

3. Reliqua bona, quae praeter ista, de quibus modo diximus, in hereditate occurrere possunt, res mobiles.

Universa bona mulieris defunctae his maxime partibus constare solebant:

1. Praediis jure domini legitimi possessis. Causae vero, quibus fieri poterat, ~~ut mulier~~ ejusmodi fundos acquireret, multiplices variaeque erant.

2. Mundo et supellectile muliebri [Rhedo⁹⁾], Rade,

6) V. Christ. Gottl. Halthaus Glossar. Germanic. medii aevi sub voce "Hergewette" p. 881 et sqq.

7) L. Ripuarior. tit. 64 (66.) ap. Georgisch p. 175. "Si quis hominem in domo propria cum *Hariraida* interfecerit" cett. Primitus haec vox sine dubio denotabat gladium, paulatim vero, quum gladius inter reliqua instrumenta bellica potissimus haberetur, sensu improprio, sicuti vestis bellica, omnia arma et vestitum etiam militarem est complexa. Cf. Glossar. manuale cett. T. IV. sub ead. voc. p. 20.

8) Tac. Germ. c. 32. "Inter familiam, et penates, et jura successionum, equi traduntur; *excipit filius*, non, ut cetera, maximus natus, *sed prout ferox bello et melior.*" Posteriori tempore Henricus primus [auceps, at potius magnus] expeditorias semper maximo nato defuncti filiis tradi jussit. V. Gobelini Personae cosmodromii aetas VI. cap. 47. (in Henr. Meibomii junior. SS. Rer. Germ. T. I. Helmaestadii, 1688. fol.) p. 247. "Mandavit, quod *senior inter fratres quoscunque deberet esse in exercitu regis et propter hoc ipse solus tolleret patris exuvias, inter quas arma maxime reputabantur* et inde vulgo *Heerwede* adhuc nominantur. V. etiam Meibomii nott. in Wittechindi Annall. Sax. ibid. p. 682.

9) L. Anglior. et Werinor. tit. 7. §. 3. ap. Georgisch p. 449. "Qui ornamenta muliebria, quod *Rhedo* dicunt, furto abstulerit, in triplum componat" cett.

Gerade¹⁰⁾]. Ad hanc bonorum partem omnes res, quas mulier ornamenti et domestici apparatus causa, quovis modo acquisitas, possidebat, referri possunt.

3. Reliquis bonis, quae praeterea in hereditate occurrere possunt.

VI. De successione sexus virilis et feminei in singula hereditatis bona.

§. 21.

Secundum parentelarum ordinem semper proximus consanguineus sexus virilis praedia jure dominii legitimi possessa, sive mulier¹⁾ sive vir²⁾ defunctus ea reliquisset, tam ex jure sanguinis,

10) V. Christ. Gottl. Halthaus l. c. sub voce "Gerade" p. 661 et sq.

1) L. Anglior. et Werinor. tit. 6. §. 6. ap. Georgisch p. 449. "*Mater moriens filio terram.... dimittat.*"

2) Ibid. §. 1. "*Hereditatem defuncti filius, non filia suscipiat. Si filium non habuit, qui defunctus est, ad filiam pecunia et mancipia, terra vero ad proximum paternae generationis consanguineum pertineat.*" L. Sal. tit. 62. ap. Georgisch p. 123. §. 5. "*Et postea sic de illis generationibus, quicunque proximior fuerit, ipsi in hereditatem succedant, qui ex paterno genere veniunt.*" §. 6. "*De terra vero Salica in mulierem nulla portio hereditatis transit, sed hoc virilis sexus acquirit.*" L. Ripuarior. tit. 56 (58.) ap. Georgisch p. 167. §. 4. "*Sed cum virilis sexus extiterit, femina in hereditatem aviaticam non succedat.*" Legg. Henrici I. cap. 70. ap. Wilkins p. 266. "*dum virilis sexus extirrit, et hereditas ab inde sit, foemina non haereditetur.*" Guta-Lagh cap. 20 (21. Vers. Germ.) §. 11. (21.) p. 37. "*Wenn gleich nahe sind Mann und Weib, so erbe doch der Mann und nicht das Weib.*" et §. 19. (21.) p. 38 sq. "*Wenn in einem Hofe alles ausgestorben ist, so erbe das nächste Blut, es sey ein weiblicher oder ein männlicher Erbe; doch ein weiblicher Erbe nicht weiter, als bis zum vierten Glied.*" (§. 22. Vers. Germ.) "*Sind sie beide ganz gleich nahe, so erbe der männliche Erbe.*" Cf. infra §. 26. not. 1.

Feminae tunc demum ad successionem in praedia admittebantur si ex tota domo s. gente nullus heres virilis sexus superstes erat, quod hodie etiam in feudo femineo observatur. Simile quid jam apud vetustissimos populos institutum erat. V. Karl Dietrich Hüllmann's Ur-geschichte des Staats. Königsberg, 1817. §. 13 et sqq.

quam ex jure praesidii mutui ³⁾ prae omnibus reliquis consanguineis sexus feminei per successionem acquisivit. Cum vero ne ulla quidem Lege populorum Germanorum inter successores usquam avunculus appelletur, is et omnes consanguinei ex parentelis materni generis ad praedia defuncti per successionem accipienda non amplius admissi ⁴⁾ esse videntur. Eadem de causa defuncti res expeditorias semper proximus consanguineus sexus virilis optimo jure suscepit ⁵⁾. Reliqua bona, nulla habita sexus ratione, proximi consanguinei aequo jure per successionem acquisiverunt ⁶⁾, ita

3) L. Anglior. et Werinor. tit. 6. p. 5. ap. Georgisch p. 449. "*Ad quemcunque hereditas terrae pervenerit, ad illum vestis bellica, i. e. lorica, et ultio proximi et solutio leudis debet pertinere.*"

4) Aliter vero in compositione dividenda egerunt: L. Sal. tit. 65. ap. Georgisch p. 126. §. 1. "*Si alicujus pater occisus fuerit, medietatem compositionis filii colligant; et aliam medietatem parentes, qui proximiores fuerint, tam de paterna, quam de materna generatione dividant.* §. 2. *Quodsi de una parte, vel paterna vel materna nullus proximus fuerit, portio illa ad fiscum perveniat, vel cui fiscus concesserit.*"

5) V. supra not. 3.

6) V. L. Sal. et L. Ripuarior. l. c. Nam in omnem hereditatem utrique sexui successio est; sexus virilis autem semper solus acquirit terram Salicam s. terram aviaticam. Titulus 6 Legis Anglior. et Werinor. maxime dilucide feminarum cum viris simultaneam successionem in reliqua bona exponit: §. 1. "*Hereditatem defuncti filius, non filia, suscipiat. Si filium non habuit, qui defunctus est, ad filiam pecunia et mancipia, terra vero ad proximum paternae generationis consanguineum pertineat.* §. 2. *Si autem nec filiam habuit, soror ejus pecuniam et mancipia: terram proximus paternae generationis accipiat.* §. 3. *Si autem nec filium, nec filiam, neque sororem habuit, sed matrem tantum superstitem reliquit, quod filia vel soror [suscipere] debuerunt, mater suscipiat i. e. pecuniam et mancipia.* §. 4. *Quodsi nec filium, nec filiam, nec sororem aut matrem dimisit superstites, proximus, qui fuerit paternae generationis, heres ex toto [ex asse: sic quoque certo quodam casu non minus apud Germanos, quam apud Romanos evenire potuit, ut heres in omne jus defuncti et non semper, quod multi Jurisconsulti accipiunt, in singularum tantum rerum dominium succederet] succedat tam in pecunia atque mancipiis, quam in terra.*" Guta-Lagh. cap. 20. §. 16. p. 58. (haec §. posteriori tempore adjecta esse videtur, quippe quam antiqua tantummodo versio Germanica habet)

tamen ut post avi parentelam materni peneris nonnisi consanguinei paterni generis admitterentur. Praeterea notandum est, in his bonis acquirendis modo patrem aut matrem, ut apud Francos Salicos et Ripuarios⁷⁾, modo fratrem aut sororem, ut apud Anglios et Verinos⁸⁾, jure potiore usos esse. Mundum et supellectilem muliebrem semper proxima consanguinea⁹⁾ prae omnibus reliquis consanguineis sexus virilis accepit.

VII. Regulae quaedam speciales.

§. 22.

Quum hactenus dixerimus de ratione, qua proximorum consanguineorum successio secundum eorum sexum et singulas hereditatis partes processerit, jam eo pervenimus, ut ulterius progre-

“Die nächsten Erben nehmen ihren Haupttheil (partem quotam) mit den Töchtern, sowohl an liegenden Gründen, als fahrender Habe, wenn das Frauengut (v. not. 9.) ausgekehret ist.” et ibid. §. 17. (19.) Praedia, in quibus filiabus simul cum agnatis successio hic attribuitur, haud dubie ea, quae earum matris et patris pecunia coëmta erant, non autem hereditaria, intelligenda videntur. Sunt enim permulti alii loci, qui disertissimis verbis sexui femineo jus fundos avitos successione acquirendi, superstitibus masculis heredibus, omnino abnegant. e. gr. cap. 20. §. 11. (12.) p. 37. et §. 19. (22.) p. 39.

7) L. Sal. l. c. §. 1 et 2. L. Ripuarior. l. c. §. 1 et 2.

8) V. not. 6.

9) L. Anglior. et Werinor. l. c. §. 6. “Mater moriens filio terram, mancipia, pecuniam demittat; filiae vero spolia colli i. e. murenas, nuscas, monilia, inaures, vestes, armillas, vel quicquid ornamenti proprii videbatur habuisse.” L. Burgundion. tit. 51. §. 3. ap. Georgisch p. 376. “Ornamenta quoque et vestimenta matrimonialia ad filias absque ullo fratris fratrumque consortio pertinebunt.” Guta-Lagh. cap. 20. §. 12. (13.) p. 37. “Wo es in einem Hofe zergeht, da soll die Tochter erben nach dem Vater ihr mütterlich Gut und ihres Vaters - Mutter Gut. §. 13. (14.) Sind da auch des Vaters Schwestern verheurathet oder unverheurathet, die nehmen ihres Vaters - Mutter Gut.” et cf. ibid. §. 22. Ea bona, quae his locis nomine “mütterlich Gut” appellantur, mundum et supellectilem esse complexa nullus dubito. V. supra not. 6.

dientes, ordinem consanguineorum ad successionem vocandorum ex parentelis majoribus et minoribus accuratissime, quoad ejus fieri poterit, ante omnium oculos ponere debeamus.

1. Omnino enim manifestum est, si quis moriens bona, in quae singularis successio et virilis et feminei sexus obtinet, reliquerit, facile evenire posse, ut personae consanguineae ex pluribus parentelis minoribus, quae singulae quasi partes integras cujusdam parentelae majoris efficiunt, quamvis parenti communi non aequaliter proximae sint, simul ad hereditatem defuncti capiendam vocentur, et inter se bona, quae cuique eorum sexui aut virili aut femineo sola addicenda sunt, dividant.
2. Eadem ratione etiam ex pluribus parentelis majoribus personas, quibus, si singulas *per se consideres*, non idem parens communis proximus est [e. gr. filiae defuncti J. 2. et patruo G. 3.] simul ad hereditatem vocari posse apparet.
3. Quodsi vero utrumque sexum et virilem et femineum solum per se, atque singulas hereditatis res respicias, consanguineos ejusdem sexus [e. gr. sororem et amitam H. 2. et G. 2. aut fratrem et patruum H. 3. et G. 3.] ex parentelis majoribus, simul ad hereditatem suscipiendam vocari non posse patet.
4. Denique consanguineos ejusdem sexus ex pluribus parentelis minoribus, quibus idem parens communis est, dummodi ei aequaliter proximi sint [e. gr. nepotes K. 1. K. 2. et K. 4.] simul ad hereditatem vocari posse, verum est.

VIII. De hereditatis divisione.

§. 23.

Consanguinei ejusdem sexus parenti communi aequaliter proximi, quamvis in diversis parentelis minoribus sint, inter se bona defuncti aequo jure dividunt et ut dicunt, in capita ¹⁾ succedunt.

1) L. Sal. tit. 62. l. c. §. 6. "Sed ubi inter nepotes aut pronepotes post longum tempus de alode terrae contentio suscitatur, non per stirpes, sed per capita dividantur." cf. L. Alamannor. tit. 88 (89.) ap. Georg.

Attamen fieri potuit, ut, si consanguinei, alii a latere matris [cognati e. gr. g. 2. et g. 3.], alii a latere patris [agnati e. gr. G. 3. et G. 4.] cum defuncto cognatione juncti erant, in stirpes, ut vulgo dicunt, succederent et cuique parentelae majori et paterni et materni generis [F. 1. et f. 3.] nulla numeri personarum ratione habita, portio aequalis eorum bonorum, quae praeter praedia, res expeditorias et utensilia in hereditate erant, tribueretur ²⁾. Hanc vero singula cujusque parentelae membra tam sexus virilis quam feminei, dummodo aequaliter proxima parenti suo communi, aut avo paterno aut materno defuncti essent, inter se aequaliter diviserrunt. Quae quidem successio in stirpes in tertio tantum heredum ordine, scilicet in parentela avorum paterni et materni generis obtinuit; in reliquis enim parentelis majoribus post avos consanguinei paterni tantum ad successionem vocati sunt. — Posteriori autem tempore Germani, quum ejusmodi exclusio iniqua esse videretur et jus recedentiae introduceretur, bona paterna, quae a patris, et materna, quae a matris latere descenderant, singula consanguineis et paterni et materni generis addixerunt. v. infr. §. 37.

His perquisitis, superest, ut jam de iis videamus, quae a genuinis juris Germanici praeceptis aliena ex jure Romano immixta et sive auctoritate sive jussu regum atque clericorum obtrusa haberi possint.

p. 234. Guta - Lagh cap. 20 §. 4 (5.) "Stirbt der im Gute sitzende Altvater (avus), und zergeht es nach ihm, so sollen das Erbgut (Arfi) durch Theilung nach Köpfezahl schichten die Töchter und des Sohnes Töchter." cf. supra §. 19. not. 2. Alio modo hereditatem dividunt non Gothlandi: ibid. cap. 24. (30.) §. 8. p. 51. "Im nicht-gothländ. Volke erben zwei Schwestern gegen einen Bruder." cf. ibid. §. sq.

- 2) L. Sal. l. c. §. 3 et 4. L. Ripuarior. tit. 56. (58.) l. c. §. 3. L. Anglor. et Werinor. tit. 6. l. c. V. supra §. 21. p. 34. Cf. etiam "Regiam Maiestatem cett. l. c. lib. II. c. 25. §. 5. Item patruus ex parte patris et etiam avunculi ex parte matris et amita, soror patris, et matertera, soror matris, et ex his descendentes."

B. De iis, quae aliunde irrepsisse videntur.

I. Introductio.

§. 24.

Cuique homini libero ¹⁾ permissum erat, ut de universis bonis ²⁾, quae jure domini legitimi possidebat, ex arbitrio, quodcunque vellet, statueret, dummodo jura heredum praecipue sexus virilis, quibus tot partes ac munera ex jure praesidii mutui explenda erant, non laederentur ³⁾. At jam hoc tempore factum est, ut paulatim arctum familiarum vinculum, jus praesidii mutui, quod ex ipsa cognatione prodierat, tantum laxaretur ⁴⁾, quantum po-

1) Capitul. III. anni 803. c. 10. ap. Georgisch p. 665. "Ut nec colonus, nec fiscalinus possint alicubi traditiones [i. q. alienationes et donationes] facere." Rotharis Legg. L. 176. ap. Georgisch p. 973. Iustprandi Legg. Lib. II. cap. I. §. 6. ibid. p. 1030. Aistulphi Legg. L. 3. ibid. p. 1126 sq. Caroli M. Legg. L. 78. ibid. p. 1153. et L. 106. ibid. p. 1162. Pipini Legg. L. 33. ibid. p. 1185. Ludovici P. Legg. L. 14. ibid. p. 1197. Lotharii I. Legg. L. 17. ibid. p. 1219. (Legg. Longob. Lib. II. Tit. 18. L. I-- 8.) et v. infra not. 3.

2) L. Sal. tit. 48 (49.) De adframire s. de affatome. ap. Georgisch p. 99 et sqq.

3) L. Ripuarior. tit. 48. (50.) ap. Georgisch p. 165. "Si quis procreationem filiorum vel filiarum non habuerit, omnem facultatem suam in praesentia regis sive vir mulieri, (vel mulier viro, seu cuicunque libet de proximis vel extraneis adoptare in hereditatem vel adfatimi (al adfatinnire) per scripturarum seriem, seu per traditionem, et testibus adhidiis, secundum Legem Ripuariam licentiam habeat."

L. Ripuarior. tit. 49. (51.) de adfatimire ap. Georgisch p. 165. Quodsi adfatimus fuerit inter virum et mulierem, post discessum amborum ad legitimos heredes revertatur, nisi tantum, qui parem suam supervixerit, in eleemosyna vel in sua necessitate expenderit." L. Bajuvarior. tit. 1. §. 1. ap. Georgisch p. 255. "Si quis liber personam voluerit et dederit res suas ad Ecclesiam pro redemptione animae suae, licentiam habeat de portione sua, postquam cum filiis suis partivit" cett. Cf. Decret. Tassilonis ap. Georgisch p. 326. cf. infra not. 5 ad §. 42.

4) L. Sal. tit. 63. ap. Georgisch p. 124. §. 1. "Si quis de parentilla [i. e. de cognatione et jure praesidii mutui] tollere se voluerit, in mallo ante Tunginum aut Centenarium ambulet, et ibi quatuor fustes alvinos super caput suum frangat, et illas quatuor partes in mallo jactare

testas et auctoritas regum atque clericorum ⁵⁾ auctae sunt. Alii enim, pietate ducti, donationes fundorum ecclesiae factas pro animae salute redimenda, meritis omnibus majores ducebant ⁶⁾; alii quibus magis praesidium regis, quam consanguineorum optandum erat, aerario regio bona sua donabant, neutri vero ullam rationem heredum futurorum ⁷⁾ habebant. Ejusmodi donationes, quas Clerus maxime appetebat, revera exheredationes erant; quae tam saepenumero consanguineos proximos tanta egestate affecerunt, ut Carolus Magnus, quum indies eas increbescere videret, non dubitaret, juste actum fore, si palam avaritiam clericorum animadvertens, eos erga heredes misericorditer agere juberet ⁸⁾. Clerus

debet, et ibi dicere: ut et de juramento et de hereditate et de tota illorum se ratione [generatione] tollat. §. 2. Et si postea aliquis de parentibus [scil. sensu lato] suis aut moritur aut occiditur, nihil ad eum de ejus hereditate, vel de ejus compositione pertineat. §. 3. Si autem ille occiditur, aut moritur, compositio aut hereditas ejus non ad heredes ejus, sed ad fiscum pertineat, aut cui fiscus dare voluerit. Idem praeceptum iisdem fere verbis, sed fusius passim exstat in Legib. Henrici I. cap. 88. ap. Wilkins p. 277.

5) v. Esprit des lois liv. 18. chap. 31.

6) L. Alamannor. tit. 1. §. 1. ap. Georgisch p. 195. et tit. 2. §. 1 et 2. p. 196. Capitulare II. anni 803. cap. 6. p. 660.

7) L. Saxonum tit. 15. ap. Georgisch p. 463. §. 2. "*Nulli liceat traditionem hereditatis suae facere, praeter ad Ecclesiam vel Regi. ut heredem suum exheredem faciat.*" §. 3. "*Nisi forte famis necessitate coactus, ut ab illo, qui hoc acceperit, sustentetur, mancipia liceat illi dare ac vendere.*"

8) Capitulare II. anni 811. cap. 5. ap. Georgisch p. 754. "*Inquirendum etiam, si ille seculum dimissum habeat, qui cotidie possessiones suas augere quolibet modo, qualibet arte, non cessat, suadendo de coelestis regni beatitudine, comminando de aeterno supplicio inferni, et sub nomine Dei aut cujuslibet Sancti tam divitem, quam pauperem, qui simplicioris naturae sunt et minus docti, atque cauti inveniuntur, si rebus suis exspoliant et legitimos heredes eorum exheredant, ac per hoc plerosque ad flagitia et scelera propter inopiam, ad quam per hoc fuerint devoluti, perpetranda compellunt, ut quasi necessario furta et latrocinia exerceant, cui paternarum rerum hereditas, ne ad eum perveniret, ab alio praerepta est.*"

V. etiam Ludovici Pii Capitulare Aquisgranense anni 816. cap. 7. ap. Georgisch p. 815.

enim jam prius callidissime eo rem perduxerat, ut donationes ecclesiae factae privilegiis validissimis munirentur, quas impugnare atque infringere heredibus nullo modo licitum erat. — Ceterum haec libera facultas, quodcunque cuique liberet, de rebus et fortunis suis statuendi, procul dubio causa extitit aliarum dispositionum, quae revera Romanorum testamentis haud dissimiles⁹⁾, licet a forma eorum prorsus abhorrentes, proximis consanguineis alias personas, quibuscum hereditas divideretur, tamquam coheredes adjunxerunt. Quae quidem heredum institutiones non nisi per "seriem scripturarum" factae valebant. Hanc formam, quam nonnullae leges populorum Germanorum et Capitularia praescripserunt, passim observatam esse, Marculfi monachi formulae probant. Ita factum est, ut defunctus ex voluntate sua ordinem successionis, quem praeterea reges, legibus novis latiss¹⁰⁾, mutare ausi sunt, aliter, quam ex consuetudine inveterata fieri debuisset, constituere posset.

II. De successione eorum, qui etsi consanguinei erant, antiquitus aut nullo, aut limitato succedendi jure utebantur, aut propioribus heredibus postponebantur.

a. De successione liberorum concubinato procreatorum.

§. 25.

In Germania olim consanguineos non nisi legitimo matrimonio natos habiles fuisse ad hereditatem capiendam, supra jam vidimus¹⁾. Nunc temporis etiam liberorum e concubina, femina vero bene ingenua [i. e. idem, quod vir, caput habente], procreatorum²⁾ successio ex donatione patris, si ex legitimo matri-

9) V. Eichhorn l. c. §. 202.

10) V. infra §. 27. nott. 2 et 3.

1) V. supra §. 19.

2) Marculfi monach. formull. formul. vet. 52. [Donatio ad filios sc. naturales.] "Lex et consuetudo exposcit, ut quaecunque persona naturales

monio, liberi non erant, est admissa. Liberis naturalibus, quos pater, quamquam cum eo intima cognatione conjuncti erant, heredes non scripserat, heredes legitimi quicunque nullam, nisi quam misericordia ducti ³⁾ vellent, hereditatis partem dare necesse habuerunt. Profecto haec naturalium liberorum successio ex jure Romano ⁴⁾ originem trahit.

b. De filiarum ac filiorum eodem jure succedendi in omnem defuncti hereditatem.

§. 26.

Quamdiu jus praesidii mutui, ex quo sexui virili soli compete-
bat successio in terram aviaticam s. praedia jure dominii legitimi
possessa, valebat, nec dum familiarum societatem, antiquissimis
temporibus a Germanis sacrosanctam habitam negligere licebat,
sexus femineus ubique tunc demum, quum in nulla gentis paren-
tela masculi generis proles esset, universa defuncti bona suscepit ¹⁾.

filios habuerit, et alios plures non habuerit, si eos in sua voluerit in-
stituere hereditate, qualiter voluerit, et suo penitus arbitrio faciendi
hoc, quod voluerit, liberam habeat potestatem. Ideoque ego ille N.
N. dum non est incognitum, ut *feminam aliquam bene ingenuam ad
conjugium sociavi uxorem*, sed talis causa, vel tempora me oppresse-
runt, ut chartulam libelli dotis ad eam, sicut lex declarat, minime
concessit facere, unde ipsi filii mei secundum legem naturales appel-
lantur.... Propterea volo, ut praedicti filii mei omne corpus faculta-
tis meae in pago illo cett... in legitimam successionem debeat adire et
apprehendere — — — quod nostra est possessio et quod successione
parentum nobis obvenit tam de alode, quam de comparato, vel de quo-
libet adtractu ad nos noscitur pervenisse et a die praesente nostra est
possessio, vel dominatio, cum omni jure et merito, omni re inexacta,
quam quidem moriens dereliquero, in vestram debeat revocare potesta-
tem et dominationem; et faciatis exinde jure proprietario, quod volue-
ritis, nullusque vos de omni hereditate mea repudiare non debeat, nec
facere possit, stipulatione subnixam.

3) L. Bajuvrior. tit. 14. c. 8. §. 2. [v. supra not. 2. ad §. 19.]

4) Nov. 89. c. 12. Savigny l.c. Bd. II. p. 126 et 27.

1) L. Anglior. et Werinor. tit. 6. §. 8. ap. Georgisch p. 449. "Usque ad
quintam [v. infra §. 30.] generationem paterna generatio succedat.
Post quintam autem filia ex toto, sive de patris sive de matris parte,

Quae consuetudo, nunc impia dicta, apud Wisigothos et quidem jure Romano influente, jam aboleverat; manifestissimi enim juris erat, ut filiae eorum simul cum filiis ad successionem ²⁾ in omnem hereditatem seu matris seu patris defuncti vocarentur. Apud eos Germanos, qui eas adhuc a successione in fundos excludebant, eo, quod pater eas heredes instituit ³⁾, aequum cum filiis jus

in hereditatem succedat et tunc demum hereditas ad fustum a lancea transeat". Etsi negari nequit, apud nonnullos populos [L. Burgundionum Tit. 14. §. 1. ap. Georg. p. 350. "Inter Burgundiones id volumus custodiri, ut si quis filium non reliquerit, in loco filii filia in patris matrisque hereditate succedat". L. Saxon. Tit. 7. §. 5. ib. p. 459 sq. "Qui defunctus non filios, sed filias reliquerit, ad eas omnes (al. omnis) hereditas pertineat" — L. Alamannor. Tit. 55 (56.) §. 2. ibid. p. 219. Liutprandi Legg. Lib. I. cap. 1. §. 1. (Legg. Longob. Lib. II. Tit. 14 §. 19.) ibid. p. 1029.] filias per filios tantum a successione in praediis exclusas esse, tamen apud plurimos populos sexum femineum, superstitionibus defuncti agnatis, ad fundos jure successionis acquirendos legitime non admissum esse dixerim. Singulare praeceptum *Guta-Lagh* continet, hoc statuens cap. 20 (21.). §. 7. [§. 8. Vers. Germ.] p. 36 sq. : "Wenn eine Erbtöchter (erfi lytia) Landgut (aign) geerbt hat, das erbt nach der Zeit ein Erbe nach dem andern, in welches Geschlecht es dann kommt, es seyen männliche oder weibliche Erben, so lange von Blutsverwandten irgend einer übrig ist, §. 8 (9.) "Hört die Blutsverwandschaft ganz auf, und ist das Gut gekommen in zweier Männer Hände und nicht in des dritten, das fällt wieder an den Hof, woraus es gekommen ist". V. supra not. 2. ad §. 21.

2) L. Wisigothor. lib. IV. tit. 2. §. 1. ap. Georgisch p. 1955. "Si pater vel mater intestati discesserint, tunc sorores cum fratribus in omni parentum facultate, absque alio objectu, aequali divisione succedant". §. 9. ibidem. Cf. Conringii de origine juris Germ. Lib. unus. cap. 3. p. 4. sqq. Edit. III. Helmest. 1665. 4.

3) Marculfi monachi formul. lib. II. formul. 12. l. c. p. 126 et sq. (Ut filia cum fratribus in paterna succedat alode.). "*Diuturna, sed impia, inter nos consuetudo tenetur, ut de terra paterna sorores cum fratribus portionem non habeant; sed ego perpendens hanc impietatem, sicut mihi a Domino aequaliter donati estis filii, ita et a me sitis aequaliter diligendi, et de rebus meis post meum discessum aequaliter gratulemini. Ideoque per hanc pistolam te, dulcissima filia mea, contra germanos tuos, filios meos illos N. N. in omni hereditate mea aequalem et legitimam esse constituo heredem, tam de Alode paterna, quam de comparato, vel mancipiis, aut praesidio nostro,*

praedia per successionem acquirendi accipere poterant. Sine dubio hoc remedium, clericis auctoribus, in filiarum utilitatem testatoribus suppeditatum est; crediderim vero, etiam nunc filias, ubi coheredes non scriptae erant expressis verbis, non ubique cum filiis ⁴⁾ ad successionem in Alodem admissas esse.

c. *De successione nepotum ac filiorum simultanea.*

§. 27.

Illam regulam, ut in quacunque parentela ad successionem vocata proximius quisque parenti communi sine ulla exceptione praeferretur omnibus remotioribus, quo magis homines liberi potestate de rebus suis ex arbitrio disponendi permissa abuti coeperant, eo minus severe quam antea nunc inter Germanos observatam esse, minime est mirandum; antea enim is, qui modo a propioribus exclusus erat, ideo non exheredatus est, quia scilicet bona hereditaria semper inter consanguineos per successionem versabantur. Nunc vero, alienatione praediorum hereditariorum permissa fieri poterat, ut qui semel a successione exclusus esset, in omne tempus exclusus maneret, si praesenti terrarum paternarum possessori in mentem veniret, ut regi vel ecclesiae eas traderet, vel alio modo alienaret. Eum vero, qui filios ejusmodi alienationes animo volvere praevidit, sane futura nepotum miseria commovere debuit, ut eos simul cum filiis heredes aequo jure ¹⁾ faceret. Germanos,

vel quodcunque morientes reliquerimus, aequa lance cum filiis meis, germanis tuis, dividere vel exaequare debeas, et in penitus portionem minorem, quam ipsi, non accipias, sed omnia inter vos dividere vel exaequare debeatis." V. etiam Bignonii notas ad hanc formul.

4) V. not. 1. et supra §. 21. not. 2.

- 1) Marculfi monachi formull. lib. II. formul. 10. (Epistola cum in loco filiorum nepotes instituuntur.) "Dulcissimis nepotibus meis illis N. N. ille N. N. Dum et peccatis meis facientibus genitrix vestra, filia mea N. N., quod non optaveram, tempore naturae suae complente, ab hac luce decessit. Ego vero pensans consanguinitatis casum, dum et per legem (scil. Salicam et Ripuariam cett.) cum ceteris filiis, avunculis vestris, in alode mea accedere minime potueratis, ideo per hanc epistolam vos, dulcissimi nepotes mei, volo ut in omni alode mea, post meum discessum, si mihi superstites fueritis, hoc est tam terris,

Romanis confines ²⁾, vel inter ipsos vitam degentes ³⁾, hoc jus nepotum, qui in locum patris praemortui ad hereditatem avi defuncti capiendam succedebant, e jure Romano hausisse contendere. ausim. Apud ceteros Germanorum populos hoc jus, quod repraesentationis vocant, introductum esse videtur per clericos, qui quum secundum jus Romanum viverent, maxime ejus praeceptis imbuti erant. Attamen in majori tantum defuncti parentela in usu erat, nec ultra nepotes extensum est. — Quam nonnulli foveant sententiam, jus repraesentationis jam prius, quam jus Romanum in Germania receptum sit, ubique commune ⁴⁾ fuisse, omnino rejicien-

domibus cett. vos contra avunculos vestros, filios meos, praefatam portionem recipere faciatis et.... si amplius vobis insuper de praesidio nostro obvenerit, tunc cum filiis meis, avunculis vestris, portionem vobis ex hoc debitam recipiatis, et quicquid exinde de omnibus superius conscriptis facere volueritis, liberam in omnibus habeatis potestatem" cett.

- 2) Decretio Childeberti II. Regis Austrasiae, data circa annum 595. ap. Georgisch p. 473. §. 1. "Ita Deo propitiante Antonaco (al. Attiniaco) Kalendas Martias anno vigesimo regni nostri convenit, ut nepotes ex filio vel ex filia ad aviatricas res cum avunculis (patruis) vel amitis sic venirent in hereditatem, tamquam si pater aut mater vivi fuissent. De illis tamen nepotibus istud placuit observari, qui de filio vel filia nascuntur, non qui de fratre".
- 3) Grimoaldi legg. I. 5. ap. Georgisch p. 1025. "Si quis habuerit filios legitimos, unum aut plures, et contigerit unum ex his, vivente patre, mori et dereliquerit filios legitimos unum aut plures, et contigerit avum mori: talem partem percipiant de substantia avi una cum patruis suis, qualem pater eorum inter fratres suos percepturus erat. si vivus fuisset. Similiter et si filiae legitimae, una aut plures, aut filii naturales unus aut plures fuerint, habeant legem suam, sicut in hoc edicto legitur. Quia inhumanum et impium videtur nobis esse, ut pro tali causa exheredentur filii ab hereditate patris sui, pro eo, quod pater eorum in sinu avi mortuus est; sed ex omnibus aequalem, ut supra, cum patruis in loco patris sui post mortem avi, percipiant portionem. Similiter et si filiae legitimae non fuerint, et naturales inventi fuerint, unus aut plures, habeant legem suam, i. e. tertiam [cf. l. 1. Cod. Theodos. de naturalib. filiis] ex omnibus".
- 4) V. Henr. Christiani Senckenberg Disquisitio de successione filiarum in regnis et principatibus. [edit. II. cur. G.W.L. Beneke. Gissae 1741. 4.] cap. V. §. 59. p. 63 sqq.

dam puto. Nam usque ad tempora Ottonis magni Caesaris, an nepotibus simul cum filiis defuncti in hereditatem loco parentum suorum praemortuorum succedendum esset, nec ne, a Germanis in dubium vocatum est; neque deerant, qui in alterutram sententiam abirent. Ne diutius ambigeretur, Otto, quum legislatoris partes agere nollet, Nobiles singulari certamine veritatem alteriusutrius sententiae ad discrimen perducere iussit; qui pro successione nepotum cum filiis simultanea gladium strinxerant, victores ⁵⁾ evaserunt. Nihilominus tamen nepotes a filiis defuncti saepe exclusos esse ⁶⁾, minime dubitaverim. Eos vero gravissimo errore captos esse, qui ajunt, jus repraesentationis obtinuisse etiam in iis parentelis majoribus, quorum parens communis aut pater, aut avus aut proavus et sic porro est, tunc infra patebit, quum edocti fuerimus, etiam posteriore tempore speculum Saxonicum ⁷⁾ nepotibus tantum ex filiis et filiabus, sed non ex fratribus jus repraesentationis attribuere.

- 5) Wittechindi monachi Annales Corbejens. lib. II. ap. Meibom. in SS. Rer. German. Tom. I. p. 644. cf. Sigéberti Gemblacens. Chronic. apud Pistor. in SS. Rer. Germ. Tom. I. P. I. p. 813.

“De legum quoque varietate facta est contentio, fuereque, qui dicerent, quia filii filiorum non deberent computari inter filios, hereditatemque legitime cum filiis sortiri, si forte patres eorum obissent patribus superstitibus. Unde exiit edictum a rege, ut universalis populi conventio fieret (anno 942) apud villam, quae dicitur Stela, factumque est, ut causa inter arbitros judicaretur debere examinari. Rex autem meliori-consilio usus, noluit viros nobiles ac senes inhoneste tractari, sed rem inter gladiatores discerni iussit. Vicit igitur pars, qui filios filiorum computabant inter filios et firmatum est, ut aequaliter cum patris hereditatem dividerent, pacto sempiterno”.

- 6) Quod e principio juris Germ. “je näher dem Sippe, je näher dem Erbe”, quod posterioribus temporibus Germaniae populi secuti sunt, colligi licet.

- 7) V. infra §. 48 et locc. ib. citatt.

III. De successione eorum, qui nulla cognatione defuncto conjuncti sunt.

a. de successione uxoris.

§. 28.

Matrimonium inter virum et uxorem jam hoc tempore id efficit, ut uxor ex hereditate mariti certas res partim proprietario, partim usufructuario jure possidendas acciperet ¹⁾. Vidua enim bona, quae in matrimonium intulerat, absque ullo heredum consortio recepit ²⁾; dotem [Witthum, Leibzucht], quam usufructuario ³⁾,

1) Eichhorn l. c. Thl. I. §. 62. b.

2) L. Alamannor. tit. 55. (56.) ap. Georgisch p. 219. §. 1. — — —
"et quicquid de sede paterna secum adtulit, omnia habeat in potestate auferendi, quod non manducavit". L. Bajuvarior. tit. 14. c. 7. §. 2. ap. Georgisch p. 308. *"Mater vero, si habeat proprias res, cum dote sua, quam per legem habet, egrediatur"*. tit. 7. c. 14. §. 2. ibid. p. 286. Guta-Lagh. cap. 19 (20.). §. 71. p. 35. *"Eine Frau nehme eben so viel aus dem Hofe wieder mit, als sie dahin gebracht hatte, wenn es im ersten Jahre aufgezeichnet ist; ist es nicht aufgezeichnet, so habe die Hausgenossenschaft das beweisende Wort"*. cap. 20. §. 16. (18.) p. 38. *"Und solch Gut, als sie mitbrachte in den Hof, eben solches nehme sie daraus"*. §. 18. (20.) ibid. *"Wenn ein Weib aus einem Hofe mit Mitgift verheurathet wird, und es zergeht nach ihr (sie stirbt ohne Kinder), dann wird sie in dem Hofe wieder beerbt, wo heraus sie verheurathet war"*.

3) L. Bajuvarior. tit. 14. c. 6. ap. Georgisch p. 308. *"Viduae si post mortem mariti in viduitate permaneant, aequalem inter filios suos, i. e. qualem unus ex filiis, usufructuariam habent portionem, usque ad tempus vitae usufructuario jure possideant"*. c. 9. §. 1 et 2. ibid. p. 309. c. 7. ibid. *"Quodsi mater ad alias nuptias forte transierit, ea die usufructuariam portionem, quam de bonis mariti fuerat consecuta, filii inter reliquas res paternas, qui ex eo nati sunt conjugio, vindicabunt"*. Cf. L. Burgundionum tit. 24. §. 1. ap. Georgisch p. 357. et tit. 62. §. 2. ibid. p. 383. His locis uxori, etsi ad secundas nuptias transierit, dos conservatur. Legg. Henrici I. cap. 70. ap. Wilkins p. 267. *"Si sponsa virum suum supervixerit, dotem et maritacionem (i. q. dotem) suam cartarum, instrumentorum vel testium exhibitionibus ei traditam, perpetualiter habeat, et morgangivam (al. Morhangifam) suam, et tertiam partem de omni collaboratione sua, praeter vestes et lectum"*.

interdum etiam proprietario ⁴⁾ jure per omnem vitam, donec ad secundas nuptias transiret, detinebat, post ejus mortem vel is ⁵⁾, qui eam dederat, vel ejus heredes proximi sibi vindicarunt. — Res [donum matutinum, Morgengabe ⁶⁾], quas maritus uxori postero die post matrimonium initum solito Germanorum more donaverat, uxor plena proprietate ⁷⁾ retinuit. Bonorum, quae matrimonio durante conjuges collaboraverant, nunc

suum, et si quid ex eis in Eleemosynis (donationibus pauperibus aut piis causis factis) vel communi necessitate consumpserit, nihil inde recipiat”.

Lex Gothlandica de dote (sensu juris Germ.) viduae post mariti mortem ab heredibus praestanda singularia quaedam habet:

1. *Domicilio villae*, in quam vidua a marito est ducta, . *uti potest*, et ad dies vitae, ut mea fert opinio; *aut si nolit, per sedecim annos dimidiata monetae libra quotannis ei solvenda est*. Quum alterutrum, licet liberis sit orba, vidua exposcere queat, eo magis putandum est, eadem ei praestari debere, si liberi in vivis sint. v. Guta - Lagh. cap. 20. §. 21 (25.) p. 39.
2. *Quodsi heredes bonorum separationem statuunt, viduae praeter domicilium quotquot mensibus quarta pars modii et hordei et siliginis ad vitam sustentandam tradenda est*. v. Guta - Lagh. cap. 20. §. 15. (17.) p. 38.
3. *Quodsi vidua manserit in bonorum communione cum filiis, ante octavum annum post patris mortem elapsam defunctis, heredes eorum praeter ea, quae sub nro. 1. et 2. praestanda vidimus, viduae pro singulis annis, quos cum filiis degit, unam monetae libram exsolvere tenentur*. v. Guta - Lagh. cap. 20. §. 20. (24.) p. 39.
4. Haec omnia amittit vidua, simulatque e villa mariti defuncti ad secundas nuptias transeat et praeter bona illata nil nisi “*högsl oc ith* — Genugthuung für ihre Beschwerneiß s. zum tröstlichen Andenken und Ersatze” — secum aufert. Hoc mihi idem esse videtur, quod apud Germanos “Morgengabe” dicitur. v. Guta - Lagh l. c. et c. 20. §. 20. (23 et 24) p. 39.
- 4) Marculfi monachi formull. lib. II. formul. 15. (Libellus dotis) ed. cit. p. 131. et formull. veter. formul. 37. p. 254.
- 5) L. Saxon. tit. 8. §. 3 et 4. ap. Georgisch p. 460 et sq.
- 6) V. Christ. Gottl. Halthaus. l. c. sub voce “Morgengabe”. p. 1368 et sq.
- 7) L. Ripuarior. tit. 37. §. 2. ap. Georgisch p. 162. L. Alamannor. tit. 56. §. 2. ap. Georgisch. p. 220.

dimidiam ⁸⁾), nunc tertiam ⁹⁾) partem aut jure proprietario aut usufructuario accipit, quam tamen simulatque ad secundas nuptias transierat, secundum plurimas populorum Germanorum leges amisit. Loco divisionis bonorum collaboratorum Lex Bajuvariorum ¹⁰⁾) uxori jus successionis simul cum defuncti heredibus concedit, bonorum vero hac ratione acquisitorum solummodum usumfructum habet, qui secundis nuptiis extinguitur. Apud Ostphalos et Angrarios uxor, dote accepta, omni in bonis collaboratis jure carebat ¹¹⁾).

Lex Wisigothorum juris successionis, quod mutuum inter conjuges obtinuerit ¹²⁾), mentionem facit; quod ex jure Romano ¹³⁾) ortum esse videtur. Secundum Legem Ripuariorum conjugibus permissum erat, ut sese, liberis non superstitibus, invicem heredes instituerent ¹⁴⁾). Marculli monachi ¹⁵⁾) aliaeque formulae hoc conjugum jus exemplis confirmant.

- 8) L. Saxon. tit. 9. §. 1. ap. Georgisch p. 461. "*De eo, quod vir et mulier simul conquisierint, mulier mediam portionem accipiat: hoc apud Westphalos. Apud Ostphalos et Angrarios nihil accipiat, sed contenta sit dote sua*".
- 9) L. Ripuarior. tit. 37. (39.) ap. Georgisch p. 162. §. 2. "*Si quis autem per seriem scripturarum ei nihil contulerit, si virum supervixerit, quinquaginta solidos in dotem recipiat, et tertiam partem de omni re, quam simul collaboraverint, sibi studeat evindicare*". v. et not. 3.
- 10) L. Bajuvarior. tit. 14. c. 6. 7. et 9. ap. Georgisch p. 308 et sq.
- 11) L. Saxon. tit. 8. §. 3 et 4. ap. Georgisch p. 460. (et not. 8. antec.)
- 12) L. Wisigothor. lib. IV. tit. 2. c. 11. ap. Georg. p. 1958. cf. l. 9. Cod. Theod. brev. de legit. hered. [5, 1.].
- 13) V. Savigny l. c. Bd. II. p. 74.
- 14) L. Ripuarior. tit. 48. (50.) §. 1. ap. Georgisch p. 165. [v. §. 24. not. 3. p. 39.]
- 15) Marculli monachi formull. lib. I. formul. 12. lib. II. formul. 7. 8 et 14. atque formull. veteres secundum legem Romanam ibid. formul. 17.

b. De successione fisci.

§. 29.

Hereditas in modum bonorum vacantium ad fiscum transfertur, aut si nulli consanguinei heredes legitimi inveniuntur ¹⁾, aut si quis, postquam se de parentilla, ideoque jure praesidii mutui et successionis sustulit, non amplius consanguineus ²⁾ esse videtur. Haec successio fisci, sicut alia multa jura, quibus hoc tempore gaudebat, sine ullo dubio juri Romano ³⁾ originem debet.

IV. De finibus cognationi positus (*).

§. 30.

Paulo post, quum religio Christiana inter populos Germanos propagata esset, Clerus Mosaico jure incitatus, consanguineos inter se matrimonia inire vetuit; quia scilicet talia connubia a Deo prohibita atque incestuosa conjuges pesti malisque obruerent. Quum vero haesitaretur diu in certo gradus termino definiendo, ultra quem omnis cognatio inter personas a parente communi descendentes finita et matrimonia inire licitum esset, et quum de ipsa graduum computatione sententiae, num jam fratres et sorores, an nepotes demum et neptes inter se consanguinei primi gradus essent, aliquamdiu essent diversae, minime mirandum est, quod leges populorum Germanorum, non eodem tempore conscriptae, aliae alium graduum numerum pro termino cognationis ponunt et quidem ea ratione, ut certum sit, cui ex consan-

1) L. Bajuvarior. tit. 14. c. 9. §. 4. ap. Georgisch. p. 309. "*Quodsi maritus et mulier sine herede mortui fuerint, et nullus usque ad septimum gradum de propinquis et quibuscunque parentibus invenitur, tunc illas res fiscus acquirat*".

2) L. Sal. tit. 63. §. 3. ap. Georgisch p. 124. "*Si autem ille occiditur, aut moritur, compositio aut hereditas ejus non ad heredes ejus, sed ad fiscum pertineat, aut cui fiscus dare voluerit*".

3) Eichhorn l. c. Thl. I. §. 66.

1*) V. Joh. Christ. Majer's Urverfassung. p. 97 et seqq. atque ejusdem Erste Fortsetzung der Deutsch. Erbfolge cett. p. 120....130. Eichhorn l. c. Thl. I. §. 65. p. 188. §. 203. atque inprimis §. 183. p. 409 et seqq.

guineis, dum jus sanguinis alterum fundamentum hereditatis acquirendae erat, successio in hereditatem defuncti amplius aut permittenda aut neganda esset. Quem enim terminus cognationi positus non attingit, qui apud nonnullos Germanorum populos aut quartus²⁾,

- 2) Incolae Gothlandiae insulae finem cognationis quartum gradum posuerunt, quod his locis probatur: Guta-Lagh. cap. 19. [Versio Germ. antiqua paragrapho 63. novum orditur caput, XX, inscriptum "von den Sklaven"] §. 69. p. 35. "Wenn es in einem Hofe ausstirbt, so theilen die Verwandten bis zum vierten Grad den Nachlaß". cap. 20. §. 19. (21.) p. 38 sq. [v. not. 2. ad §. 21.] §. 22. [in qua versio Germanica antiqua novum facit caput, XXII, inscriptum: Vom Erbgute der Weiber.] p. 39. "Einer Frauen Antheil am Erbgute, das erbt ihre Tochter, oder Tochter Kinder, wenn deren keins vorhanden, so erbt ihre Schwester, oder Schwester Kinder; wenn deren keins vorhanden, so erbt ihres Vaters Schwester, oder ihres Vaters Schwester Kinder; wenn ihrer Keins vorhanden, so erbe der nächste Blutsverwandte bis zum vierten Glied, und nicht weiter; wenn solcher nicht vorhanden ist, so bleibet es in dem Hofe stehen bei den nächsten Blutsverwandten (die nemlich im Hofe sind) et §. 25. (4.) p. 40. E loco supra §. 21. not. 2. citato nequaquam citra omnem dubitationem eruere licet, cognatos tantum usque ad quartum gradum, agnatos vero ultra hunc eundem ad hereditatem omnino esse admissos; tres enim loci, nulla sexus ratione habita, quartum gradum omnino finem succedendi ponunt, et verba loci superioris "*doch ein weiblicher Erbe nicht weiter, als bis zum vierten Glied*" hoc tantum probare videntur, cognatos non magis quam agnatos ultra quartum grad. ad successionem vocatos esse. cf. *Schildeneri* annotat. 19.4. b. in append. p. 211. Jus quoque Juticum primo quartum gradum et deinde septimum finem cognationis et juris succedendi, posuisse mihi videtur; Libro enim II. cap. 26. ap. Ancher p. 111. et ap. Falck p. 105. ubi de lytri solutione agitur, haec proferuntur: "*Qui ultra quartam generationem cognationis est, nec invitus cogitur ad multam solvendam*" —. Quod praeceptum, quum semper gradus, quo usque aliquis cognatus hereditatis capax erat, cum eodem, extra quem quis positus non amplius adstringebatur, ultionem suscipere aut laesori partem multae conferre, antiquitus congruerit, testimonium ad probandum, etiam Jutlandos quartam generationem pro fine cognationis prioribus temporibus sumsisse, satis locuples duxerim. Oppido iniquum autem esse videtur, postea Codicem juris Jutici, quem Walde-marus II. componi atque anno 1240 mense Martio, magno procerum regni concilio prope Wordinborgum habito promulgari jussit, quod attinet ad cognatorum necessitatem partis ad multam pro cognatis sol-

aut quintus³⁾, aut sextus⁴⁾, aut septimus⁵⁾ gradus erat, a parente communi, defuncto, vel descendendo vel ascendendo lineis rectis numerandus, is omni jure successionis in perpetuum carebat. Quodsi nullus consanguineus sexus virilis intra fines cognationis existeret, quod alioquin fieri non poterat, filia demum, sicut filius⁶⁾, heres ex toto⁷⁾ [asse] erat. Plurimum autem Germanorum intererat, ut, sexu gentis virili extincto, praedia jure dominii legitimi possessa per filiarum successionem non nisi in gentem ejusdem ca-

vendam conferendae, quantum gradum retinuisse et contra eorum ius succedendi usque ad septimum gradum [Lib. I. cap. 23. ap. Ancher p. 37 sq. et ap. Falck p. 54 sq. "*At si legitimi heredes intra septimum gradum non sunt*" —.] protendisse.

- 3) L. Ripuarior. tit. 56. (58.) §. 3. ap. Georgisch p. 167. — — — "*Et deinceps usque ad quintum geniculum [gradum], qui proximus [paterni generis] fuerit, in hereditatem succedat*". Legg. Henrici I. cap. 70. ap. Wilkins p. 266. — "*et deinceps in quintum geniculum, quicumque propinquiores in parentela fuerint, hereditario jure succedant*" —. L. Angliorum et Werinor. tit. 6. §. 8. apud Georgisch p. 449. "*Usque ad quintam generationem paterna generatio succedat*".
- 4) L. Sal. tit. 46. (De reippus) §. 10 et 11. ap. Georgisch p. 93. §. 10. "*Quodsi nec ipse (frater mariti uxoris) fuerit, tunc, qui proximior fuerit post superius nominatos, qui singillatim secundum parentelam dicti sunt, usque ad sextum geniculum, si in hereditatem illius mariti defuncti non accedat, ipse reippum accipiat*". §. 11. Si autem nullus, nisi post sextum geniculum proximior fuerit, in fiscum ipse reippus vel causa, quae inde orta fuerit, colligatur. v. *Schildeneri* annotat. 194. c. p. 21 r.
- 5) L. Bajuvarior. tit. 14. c. 9. §. 4. ap. Georgisch p. 309. [v. not. 1. ad §. 29. p. 50.]. L. Wisigothor. lib. IV. tit. 2. §. 11. ap. Georg. p. 1958. Legg. Rotharis l. 153. ap. Georgisch p. 966. "*Omnis parentela usque in septimum geniculum numeretur, ut parens parenti per gradum et parentelam heres succedat*".
- 6) V. supra not. 6. ad §. 21. p. 35.
- 7) L. Anglior. et Werinor. tit. 6. §. 8. ap. Georgisch p. 449. "*Post quintam autem generationem [et eodem modo apud reliquos Germaniae populos post sextam aut septimam] filia ex toto, sive de patris, sive de matris parte in hereditatem succedat et tunc deum hereditas ad fusum a lancea transeat*".

pitis transferrentur. Unde evenit, ut filia, quae viro sibi coaequali nupserat [e. gr. J. 2.] sola in hereditatem paternam succederet, et cum sorore [e. gr. J. 4.], quae colono nupserat, reliqua tantum bona divideret⁸⁾. Idem principium etiam in sequenti periodo passim valuisse⁹⁾, et Germanos antiquitus finem nec cognationi, nec juri successionis posuisse¹⁰⁾, sed quamdiu cognatio probari posset, consanguineos ad successionem semper admisisse, mihi persuasissimum habeo, et maximam nostrae sententiae afferet fidem Speculum Alemannicum¹¹⁾.

V. De divisione hereditatis inaequali, maxime ex voluntate defuncti pendente.

§. 31.

Heredes ejusdem sexus, et aequaliter proximi, eas hereditatis partes, ad quas per successionem capiendas vocati erant, secundum consuetudinem a majoribus traditam, inter se aequaliter dividebant¹⁾. At jam nunc libera erat cuique potestas, uni heredum majorem, quam ceteris, partem bonorum, quae moriens relicturus erat, attribuendi. E numero heredum seu filiorum seu filiarum, atque ex officiis meritisque, quae quisque in patrem contulerat, judicabatur, quotam partem hereditatis accipere aliquis eorum potior, quam ceteri [quod Longobardi

8) L. Alamannor. tit. 56. (58.) ap. Georgisch p. 220. "Si autem duae sorores absque fratre relictæ post mortem patris fuerint, et (si) ad ipsas hereditas paterna pertingat, et una nupserit sibi coaequali libero, alia autem nupserit aut colono Regis aut colono Ecclesiae, illa, quae illi libero nupserit sibi coaequali, teneat terram patris earum. Res autem alias aequaliter dividant. Illa enim, quae illi colono nupsit, non intret in portionem terrae, quia sibi coaequali non nupsit".

9) V. infra not. 9. ad §. 43.

10) V. supra §. 17.

11) V. infra not. 2. ad §. 49.

1) V. supra §. 23.

heredes meliorare vocant] habendus esset ²⁾). Ex ipsis legum verbis patet, consuetudini quosdam heredes ex aliqua parte potiores instituendi, praecepta religionis Christianae locum aperuisse. Nemini heredum vero, ut mea fert opinio, nisi qui per “seriem scripturarum” institutus esset, quantacunque ejus merita de defuncto fuissent, ad majorem hereditatis portionem adspirare licuit.

S e c t i o I I I .

Periodus tertia. — Medium Aevum.

I. Introductio historica.

§. 32.

Si in forma nova, qua Germania jam sub imperio Carolidarum et postea induta est, considerata paulisper commoremur, res ejus et publicas et privatas omnes veluti turbulenta tempestate adeo conspiciemus jactatas, atque labefactas, ut quae antiqui Germanorum publici ac privati status remanserint, vix dignosci possint. Imperium enim, cui nunc Germani obtemperavere, erat bipartitum; altero spirituali pontifex maximus, summus clericorum princeps, altero saeculari Caesar, omnium laicorum potentissimus, potitus erat. Haud raro inter papam et Caesarem, quorum quisque imperium a Deo sibi concessum esse dicere solebat, summa acritate de principatu, de finibus, quibus cujusque imperium circumscriptum esset, atque de eorum propagatione certatum est. Simile certaminis spectaculum nobis omnes Germanorum ordines et summi et infimi praebent: omnibus enim, quae de illo tempore memoriae prodita sunt, edocemur, quemcunque eorum, ut vires et opes, dignitatem et auctoritatem, honorem atque splendorem adipisceretur aut augeret, maxima opera studuisse; quod quidem non nisi ceterorum jactura fieri potuisse apparet. Atta-

²⁾ Liutprandi legg. Lib. VI. l. 11. ap. Georgisch p. 1061. l. 48. p. 1080. l. 60. p. 1085. Aistulphi legg. l. 4. p. 1127 et sq. Marculfi monachi formul. lib. II. formul. 11.

men unicuique, gloriam summo studio sectanti atque maiora concupiscenti, virtus et libertas, jam inde ab antiquissimis temporibus Germanorum animo insita, maximum vitae decus visa est, quo nullum praemium neque honos splendidior esset. Quum ita Germanorum animus comparatus esset, juxta potestatem, quam appetebant, libertas servata est; nec ullus eorum vim auctoritatemque alienam, nisi sua libertate ac honore illaesis, sustinuit. Qui muneribus amplis et honoribus praeclaris, quos novos multosque Papae et Caesaris imperium introduxerat, perfungebatur, simul et potestatem et dignitatem adeptus est; quia in eum, qui, negotiis, quibus domi aut militiae praefuerat, bene gestis, dignus praemio habebatur, beneficia, plerumque praedia collata sunt, quibus ad vitae finem usque uti frui liceret. — Quum vero quisque ab ejus partibus staret, qui munera, honores et beneficia abunde largiri posset, nunc sane arctum, quo se expedire cuique jam prius licitum erat, vinculum familiarum, in jure praesidii mutui aliquando conditum, non solum magis magisque laxatum, sed etiam mox consuetudine omnia beneficia in posteros defuncti masculos jure successionis transferendi inveterata prorsus solutum est. — Per multi Germanorum, imprimis illustres [s. viri egregii generis et egregiae libertatis] ¹⁾, quibus beneficia possidere diu

- 1) *Annalista Saxo*. “Tempore pii Ludovici — extitit quidam de principibus Bavarorum, qui fuit binomius, nam et Eticho et Welfus dicebatur, — — *egregiae libertatis princeps, qui nunquam alicui, nec ipsi Imperatori pro aliquo beneficio se subdidit dominio*” — V. Jo. Georgii Eccardi *Corpus Historicum Medii Aevi*. Tom. I. [Lipsiae, 1723. fol.] p. 659 et 660.

[Sed jam Welfi filius, Henricus, “*nobilitatem suam et libertatem*” eo minuit, quod “quatuor millia mansuum in superioribus partibus Bavariae” ab Imperatore in beneficium accepit. V. *Chronicon Weingartensis Monachi* in Godefr. Guil. Leibniti *SS. Rer. Brunsvic.* Tom. I. (Hanoverae, 1707. fol.) p. 782. cf. *Annalista Saxo* l. c.]

Sigeberti Gemblacensis Coenobitae Chronographia. an. 1024. “Henricus imperator, consulentibus sibi principibus super substitutione regni, designans Conradum (Salicum) *virum egregii generis et egregiae libertatis, quippe qui nunquam se submiserat alicujus servituti, moritur*”. V. J. Pistorii *SS. Rer. Germanicar.* Tom. I. Part. II. p. 380. cf. *Origines Guelficae* Tom. II. [Hanoverae, 1751. fol.] p. 195. not. e.

ignominiosum visum est ²⁾), adhuc praedia, quae a majoribus per successionem acquisiverant, jure domini legitimi possessa detinuerunt. Sexus virilis militaria servitia, quae nunc possessioni praediorum injuncta erant, solus sustinuit praestititque ³⁾). Sic nova ratio, ex qua ei soli jus peculiare praedia defuncti per successionem acquirendi competeret, in prioris locum est substituta. Alii vero Germanorum praedia nomine tantum beneficii possidebant, in quae propter servitia domino praestanda, simulatque hereditaria [feuda] fierent, solummodo agnatis, a primo acquirente suum sanguinem ducentibus, successio est data. Alii quoque praedia, quaedam jure domini legitimi, quaedam feudi nomine possidebant. Haec eodem, quo illa, ordine succedendi per heredes masculos defuncti acquirebantur; is enim, qui primus a domino feudum ea conditione, ut fidem, servitia atque auxilium praestaret, accepit, semper primus parens communis habendus est. Quare successio in feuda ex jure Longobardico eodem parentelarum ordine delata est, ita quidem, ut e regula feudum descenderet tantum in liberos, et consanguineos collaterales, quibus primus feudi acquirens parens communis est. —

Sexus femineus, quum adhuc sub tutela s. mundio virorum ⁴⁾), qui ei praesidium et praeterea servitia pro praediorum possessione suscepta praestare coacti erant, haud facile rationes justas invenit, quibus jura peculiaria, jam antiquitus sexui virili concessa, impugnaret. —

2) V. Perill. J. G. Eichhorn *Urgeschichte des erlauchten Hauses der Welfen*. Hannover, 1816. 4. p. 47 et 48. et not. 92. in append.

3) Jam Carolus Magnus [Capitul. anni 807. c. 2. ap. Georgisch p. 755.] jussit, "*ut, quicumque liber mansos quinque de proprietate habere videtur, in hostem veniat*".

4) J. prov. Saxon. Lib. I. art. 23. [art. 15. Cod. Quedl.] p. 64 et 66. "Swar die sone bynnen iren jaren sin, ir eldeste swert mach — is der Kinder vormunder —. *Der mach ouch sin de wedewen vormund, bit daz se man nymt*". art. 46 et 47. ibid. p. 98 et 100. J. prov. Alem. cap. 313. p. 566 sqq. Cod. jur. Jutici Lib. I. cap. 8. ap. Kofod Ancher p. 21. ap. Falck p. 42 sq. Eichhorn l. c. Thl. II. §. 553. p. 525 sqq.

Si quae modo diximus, inter se compares, intellectu haud difficile erit, jus singulare, ex quo sexui virili successio prae femineo in praedia data est, etsi ejus rationes aliae hoc tempore in consuetudinem venerant, omnino constare debuisse.

II. De fontibus ¹⁾.

§. 33.

Quum antea omnes populorum Germanorum Leges, formulae et capitularia, quorum usus saeculo duodecimo perexiguus vestigiis ostenditur, fontes nobis fuerint, e quibus principia tunc temporis circa successionis ordinem valentia hausimus, hac periodo duos tantum libros, jura patria continentes, pro fundamento ponere licet. **Leges populorum scriptae fortasse jam ideo, quod lingua vernacula non conceptae erant, in oblivionem abierant.** Jus itaque hoc tempore viva lingua judicum, scabinorum, quos e populo viri juris patrii periti consilio adjuvabant, continuatum atque usu excultum est. Hoc modo jus veluti ex ipso Germanorum animo judicioque proveniens, moribus ac tempori maxime accommodatum est. Intra annos 1215 et 1218 Eques Saxonicus, Eike de Repgow, juris patrii **praecepta, quum iterum diu non scripta fuissent, literis mandare suscipiens posteritati librum, qui Speculi Saxonici nomine circumfertur, tradidit, cujus usum vulgarem atque auctoritatem nobis omnes juris compilationes, paulo post subsecutae, praecipue Speculum Alemannicum, probant; pleraque enim et potissima, quae iis continentur, ex opere Equitis Saxonici mutuata sunt.** — Quae quum ita se habeant, maxima fiducia contendere licebit, **ordinem in deferenda successione, ab illo tempore, quo Leges populorum conscribebantur, usque ad Speculum Saxonicum, quod ad summam attinet, nequaquam mutatum esse: et quia tempora post conceptionem Speculi Saxonici et Alemannici nullum opus exhibent, ex quo quid in patrio jure per omnem fere Germaniam mutatum sit, cognoscere liceat, absque omni dubitatione statui posse arbitratus sum, succedendi ordinem hac periodo**

1) K.F. Eichhorn Deutsche Staats- und Rechtsgeschichte. Thl. II. §. 277 et sqq.

explicandum, maximam partem eundem, qui proxima periodo, in Germania obtinuisse, donec imperii constitutionibus, singulorum territoriorum legibus, statutis et pactis inter familias principum nobiliumque principia quoque alia, quibus cunctis usus juris Romani in dies crescens occasionem dabat, in se reciperet.

III. Introitus in ipsam materiam.

§. 34.

Jus sanguinis princeps abhinc juris successionis fundamentum fuisse, dixerim; jus enim praesidii mutui re ipsa extinctum erat, etsi, quae inde nata antiquitus sexus virilis habebat commoda, plerumque adhuc ei competiere, magis tamen more et consuetudine, quam ob eas causas, quae apud majores obtinuerant. — In unaquaque parentela majore [Sippschaft, Magschaft ¹⁾], praeter eam, quam ipse defunctus cum progenie sua constituit, haec juris regula observabatur: quo propior quis parenti communi, eo propior quoque hereditati est [je näher dem Sippe, desto näher dem Erbe; s. der Nächste im Blute, der Nächste im Gute.] Secundum istud cognationis principium ordo parentelarum, quae alia post aliam ad successionem in bona defuncti vocabantur, idem erat, quem periodis prioribus delineavimus.

IV. De heredum ordinibus^{1*)}.

A. Ordo heredum primus.

§. 35.

Primum heredum ordinem efficit parentela defuncti major, sive omnes consanguinei, quorum ipse parens communis

1) V. supra §. 2. not. 4. et infra §. 41. not. 2. p. 64 sq. Jus prov. Saxon. [ed. C. Guil. Gaertner. Lipsiae 1732. fol.] Lib. I. artic. 3. p. 21. sqq. cf. Jus provinciale Alemannicum [in Corp. Juris German. publici ac privati e Biblioth. Senckenbergiana emiss. a Gust. Georg. Koenig a Koenigsthal. Tom. II. Frf. ad M. 1766. fol.] cap. 256. not. a. in f. p. 302.

1*) Eichhorn l. c. Thl. II. §. 373. p. 598 et sqq. cf. Stiernhöök de Jure Sueonum et Gothorum vetusto libri duo. [Holmiae 1672. 4.] p. 181 sqq.

est; succedunt enim primo loco filii aut filiae ²⁾, tunc nepotes ³⁾. Ab illo principio cognationis, secundum quod purior sanguine seu propior gradu semper praeferebatur remotiori, eatenus recessum est, ut etiam nepotes ex filiis praemortuis simul cum filiis defuncti ad hereditatem acquirendam admitterentur ⁴⁾. In

- 2) Jus prov. Saxon. Lib. I. art. 17. [Cod. Quedlinb.] p. 50. "*Vater unde muter, swester unde bruder erve nymt die sone unde nicht de dochter*".

Leges provinciales Terrae Scaniae a Waldemaro I. sancitae. Lib. II. cap. I. [in Ernest. Joach. de Westphalen Monumentis ineditis Rer. Germanicar. cett. Tom. IV. Lips. 1745. fol.] p. 2036. "*Naturali statutum est aequitate, ut exclusis ascendentibus et transversalibus, primo haereditas solis descendantibus deferatur, salva graduum praerogativa: ut priores in gradu semper posterioribus praeferantur. Succedentes ergo in primo gradu filii et filiae viriles accipiunt portiones, servato tamen sexus privilegio, ut semper filio duplo major, quam filiae, pars haereditaria relinquatur*".

Den Jydske Lovbog (Codex juris Jutici) paa gammel Dansk, med forskiellige Laesninger, Latinsk Oversaettelse cett. af P. Kofod Ancher [Kiøbenhavn, 1783. 4.] Lib. I. cap. 4. p. 13 et 14. et ap. N. Falk [Das jütsche Low; aus dem Dän. übersetzt von Blasius Eckenberger. Mit einer hochdeutschen Uebersetzung cett. [Altona 1819. 4.] p. 36 et 37. "*Filius superstes patri et matri succedit, vel nepos*".

- 3) Jus prov. Saxon. l. c. "*Doch nymt sones unde dochter kind erve vor vater unde vor muter, unde vor bruder unde vor swester, durch daz iz ne geit nicht uz dem busmen, die wile die evenbordige busme dar is*".

Legg. provinciales Scaniae. l. c. "*Deficientibus primi gradus liberis, admittuntur neptes et nepotes non viriliter, sed in stirpes, ut ex illis quiquam nihil amplius obtineant, quam parentes eorum si viverent, obtinerent. — Inter illos tamen, qui ex uno parente prodeunt, sexus differentia custodita*".

Codex Juris Jutici l. c. "*Nepotes autem ex filio ad hereditatem avi et aviae admittuntur, perinde ac pater eorum, si in vivis esset, admittendus fuisset*".

- 4) Jus prov. Saxon. Lib. I. art. 5. p. 28. "*Nymt die sone wiph bil (bie) des vater libe, diu eme evenbordich ist, unde winnet her sone bi ir, unde sterbet her dar na her sinen vater umbedelet von deme erve; sine kindere nement teil in irs elder vater erve, gliche iren veddern, in irs vater stad: alle nemet sie aver eynes mannes teil. Disses ne mach den dochter kinderen nicht geschen, daz sie likin teil nemen der*

successione reliquorum consanguineorum ex parentelis minoribus remotiorum [pronepotum, abnepotum cett.]⁵⁾ principium, quanto quisque propior defuncto — parenti communi — cippo —⁶⁾, tanto potior jure in ejus hereditatem succedendi est, immutatum observarunt.

B. Ordo heredum secundus.

§. 36.

Heredibus primi ordinis non superstitibus, parentela major, quam pater et mater defuncti cum omni progenie sua constituunt, ascendentium altius lineis rectis omnium proxima, ad successionem vocatur. Pater aut mater, quia quisque eorum cippus — stipēs communis — est, ex quo omnes liberi suum sanguinem ducunt, filiis ac filiabus — fratribus ac sororibus defuncti —, et omnibus consanguineis ex parentelis liberorum suorum minoribus antecedunt, primoque loco ad successionem veniunt, post eos frater aut soror defuncti⁷⁾, deinde is, qui ex parentelis fratrum aut

tochter, in des elder vater oder in des elder mutter erve“. Jus provinc. Alemannic. cap. 259. p. 310. “Nymbt eyn man ein weybe bey seines vaters leyb, die im ebenbürtig ist, und gewinnet er sün bey ir und stirbet er darnach, ee das im sein vater sein erbe mit im teilet des er warten ist, und stirbet darnach der vatter, desselben suns süne die nement geleych erbteyle an ihres vater stat.

§. 2. *Seynd aber desselben suns sun mer dann eyner, so erben sy doch nicht mer dann eyns mannes teyl.*

§. 3. *Das mag den tochter kinden nicht widerfaren, das sy geleich teyl nemen, dann sy seynd nicht sünes kinde*“.

- 5) Legg. provinc. Scaniae l. c. “Cessantibus duobus primis gradibus pronepotes et proneptes, absque sexus differentia aequaliter admittuntur, eodem jure in cunctis gradibus ulterioribus observato”.

Cod. Jur. Jutici l. c. “similiter et eorum (nepotum) donec existunt, qui ex avo aviaque descendunt”, (ad hereditatem admittuntur).

- 6) Jus prov. Saxon. Lib. I. art. 3. in f. p. 25. et Jus prov. Alemannic. cap. 256. §. 15. p. 303. Christ. Gottl. Halthaus Glossar. Germanic. medii aevi sub voce “Sippe” (Sip, Sib). p. 1690.

- 1) Jus prov. Saxon. Lib. I. art. 17. p. 50. “Stirft die man ane kint, sin vater nimt sin erve; ne hat her des vater nicht, iz nimt sin muter mit mereme rechte, den sin bruder”.

sorum minoribus proximus cippo ²⁾ — patri defuncti — est, praefertur cuique remotiori. Nepotibus ex fratribus aut sororibus loco parentum suorum praemortuorum simul cum fratribus aut sororibus defuncti adhuc vivis successio non data est ³⁾.

C. Ordo heredum tertius.

§. 37.

Post patrem et matrem atque eorum descendentes, si inter eos nullus superstes sit, parentelae majores et paterni et materni generis, quas avi in utroque latere constitutuunt ¹⁾, ratione gradus proximitatis habita, ea conditione ad successionem vocantur, ut bona paterna ad paternos [agnatos — Schwerdtmagen ²⁾ — e. gr. patruos], materna autem ad maternos [cognatos — Spillmagen — e. gr. avunculos] recedant ³⁾, unde jus, quod recadentiae vocant,

Jus prov. Alemannic. cap. 266. §. 1. p. 315. Und stirbet eyne vatter sein sun, unnd hat er im gut aufgeben, es sey varendes gut oder ander gut, und lafst er weder weib noch Kind, *der vatter erbet des suns gut, es mag der bruder noch die schwester nitt erben; das ist davon: das es von dem vatter dorkommen ist.* Cf. Cod. Juris Jutici. Lib. I. cap. 9. ap. Kofod Ancher p. 21 et 23. ap. N. Falck. p. 43 et 44 et not. 1. ad §. sq.

2) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 17. p. 50. "*Sven aver eyn erve vrswe-steret unde verbruderet* [i. e. nicht auf Bruder oder Schwester fällt], *alle die sich gliche na zu der mageschaph gezien mugen, die nemet gliche teile daran, iz si man oder wiph; disse heizen die sassen gaen erven.* cf. J. prov. Alemannic. cap. 256. p. 301. sqq. et not. 1. ad §. sq.

3) Cf. infra §. 48.

1) Cf. Legg. provinc. Scaniae. l. c. "*Cessante linea descendente, et deficientibus patre et matre in linea ascendente, et fratribus ac sororibus in linea transversali, avus paternus et avia paterna, avus maternus et avia materna, patruus et amita, avunculus et matertera: fratris et sororis filii et filiae, omnes aequales partes, exclusa sexus differentia, consequuntur.*" et Cod. Juris Jutici Lib. I. cap. 4 et 5. ap. Kofod Ancher p. 13 et 15. et ap. Falck. p. 36 — 38.

2) V. infra §. 41.

3) Jus prov. Alemannic. cap. 285. §. 16. p. 339. "*Dicz sprechen die meyster (c. 13. §. 2. Cod. de legit. hered. 6. 58.) und ist das gut von*

periodo anteriori ignotum, hacce vero plerumque per totam Germaniam observatum originem duxit.

D. Ordo heredum quartus cett.

§. 38.

Eodem modo ac respectu habito eorundem principiorum, quae jam multifarie explicata sunt, ordo, quo successio deferenda, procedit a parentela ad parentelam usque ad septimum parentem communem a defuncto lineis rectis numerandum, in cujus parentela majori omnis cognatio, ideoque omne jus successionis finitur ¹).

V. De iis, quae in defuncti atque ejus heredum personis requiruntur; de nominibus consanguineorum peculiaribus, nec non de bonis morte relictis.

1. *De qualitatibus defuncti necessariis.*

§. 39.

Inter Germanos ii tantum, qui aut jam per se ordinaria membra liberae populi concionis [freien Volksgemeinde] erant, aut per alium, sub cujus praesidio vitam degerunt, jure plenissimo hereditatem in consanguineos ita transmittendi, ut ab his per successionem acquiri posset, gavisi sunt. Quibus etiam liberi imperii socii [freie Reichsgenossen] ac "landsassii", quia sub imperii praesidio essent, adnumerabantur; peregrinis [i. e. non Germanis] autem jus hereditatem in consanguineos transmittendi non erat ^{1*)}.

vater magen darkommen, so erbent es die nächsten, dye darczu gehören, und ist es von mutermauge darkommen, es ist dasselb Wort. V. Eichhorn l. c. Thl. II. §. 373. not. o.

1) V. infra §. 49.

1*) V. Eichhorn l. c. Thl. II. §. 373. not. f. et cf. infra §. 47. not. 2.

2. De heredum qualitatibus necessariis.

§. 40.

Heredes habiles non nisi ii habebantur, qui revera nati ¹⁾ et quidem humana forma et integris corporis membris instructi erant. Qui enim forma humana carebat, ei neque in feuda, neque in bona hereditaria successio est permissa; is vero, cui quaedam corporis membra deerant, in bona hereditaria succedere poterat ²⁾. Praeterea quoque, ut infans non solum vivus, sed etiam vitalis ³⁾ natus esset, postulatum est. Clamorem ab infante, simulatque

- 1) Jus prov. Saxonie. Lib. I. art. 33. (Cod. Quedlinb. art. 22.) p. 82. "Nu vernemet umme eyn wiph, de swanger ist na ires mannes tode unde sich barhaft wiset zu der begraft oder zu dem drittesten: wirt daz kind *lebendich geboren*, und hat die vrowe des getzuch an vier mannen, die iz gehort haben unde an tzwen wiben, de ir hulphen zu irme arbeide, daz kint behalt des vater erve; unde stirft iz darna, iz erft upphe de muter, aft se im evenbordich is, unde brict al gedinge an des vater lene; went iz levede nach des vater tode, so werdet die len den herren ledich, ob iz kind bewisit wert unde gesen also groz, daz iz *liphaftich* (vitalis) mochte wesen. Wirt iz aver zu der kerchen gebracht offenbare, swer iz seht oder horet, die mut sinis libis wol tzuch sin". et Jus prov. Alemannic. cap. 279. p. 332 et 33. et cap. 280. p. 333 et 34. Praeterea cf. Legg. provinc. Terrae Scaniae Lib. I. cap. 1. ap. Westphalen l. c. p. 2033. et Cod. Juris Jurici Lib. I. cap. 3. ap. Kofod Ancher p. 11 et 13. ap. N. Falck p. 35 sq.
- 2) Jus prov. Saxonie. Lib. I. art. 4. (Codic. Lipsiens.) "*Uffe altvile unde uffe twerge erstirbt weder len noch erbe noch uffe krupel kint*. Swer denne die erben sint, und ir nesten mage, die suln sie halden in irre phlage. Wirt ouch ein kint geborn stum, oder handelös, oder vüzelös, oder blint, daz ist wol erbe zu lantrechte und nicht zu len erbe. Hat er aber len entphangen eh er worde alsus, daz verluset her nicht hie mete. Der miselsiche (aussätzige) man entphet wider len noch erbe; hat erz aber entphangen e der suche, her beheld ez und erbet ez als ein ander man.
- 3) V. not. 1. Ut liberi hereditatis capaces fierent, in legibus populor. septentrionalium statutum est, ut Christo iniati essent. V. Legg. provinc. terrae Scaniae Lib. I. cap. 2. ap. Westphalen l. c. p. 2033. "*Non regeneratus baptismatis sacramento, ac si nunquam fuisset, nullum potest haereditatis commodum obtinere*". et Cod. jur. Jurici Lib. I. cap. 1. ap. Kofod Ancher p. 9. ap. Falck p. 33.

lucem conspexisset, editum, inter alia multa vitae signum quaedam Leges denotaverunt. Errare autem videntur, qui, reliquorum vitae indiciorum quae eodem jure, ut in quovis partu adsint, requirere possis, nulla ratione habita, id unum desiderant, ut infans semper quatuor parietes vagitu quasi salutet, et hoc unum vitalitatis certissimum signum ducunt; nisi id expressis verbis iuribus provincialibus et statutis receptum est ⁴⁾. Imprimis autem requiritur, ut, qui succedere velint, e legitimo matrimonio eoque inter pares ejusdem capitis inito procreati ⁵⁾ sint.

3. *De nominibus consanguineorum peculiaribus.*

§. 41.

- a. Omnes consanguinei, qui a parente communi per sexum virilem descendunt — agnati — lingua vernacula “Schwertmagen”¹⁾ appellantur;
- b. qui vero per sexum feminineum a parente communi descendunt — cognati — “Spillmagen”²⁾ vocantur.

4) Cf. K. Gotl. Rössig's Erste Grundsätze des D. Pr. R. (Leipz. 1797. 8.) Abthl. I. Kap. 1. §. 2. p. 64. Just. Friedr. Runde's Grunds. des gem. D. Pr. R. (5te Aufl. Gött. 1817.) Buch II. Abschn. 1. §. 288. p. 257 seq. Car. Chr. Hofackeri Principia Jur. civ. Romano-Germanici (Ed. II. Tubingae, 1800.) Lib. II. Sect. 1. §. 237. p. 188.

5) Jus provinc. Saxonie. Lib. I. art. 37. p. 88. art. 45. p. 98. Lib. III. art. 72. (Cod. Lips.) p. 480. “Daz eliche kint und vri beheldet sines vater schilt, unde nimet sin erbe, und der muter also, ab es ir ebenburtig ist, oder baz (besser) geboren”. cf. Jus Alemannic. cap. 378. p. 456 sqq. Legg. prov. Terrae Scaniae Lib. II. cap. 17. ap. Westphalen I. c. p. 2930 seq. Cod. Juris Jutici. Lib. I. c. 21. c. 24. 25. Cap. 27. Lib. I. Cod. jur. Jutici ap. Kofod. Anchor p. 45. ap. Falck p. 58. singulare traditur praeceptum, ex quo spatio temporis praeterlapso concubina legitima uxor habenda sit: “Qui domi suae concubinam habet, cum qua palam cubitum it, clavesque illi commissae, et una eademque mensa propalam per tres hyemes utuntur, illa legitima et vera uxor censetur” [et sine ullo dubio liberi ex ea procreati ad hereditatem patris admittuntur].

1) V. Christ. Gottl. Haltaus I. c. sub voce “Schwerd”. p. 1667.

2) V. ibid. voc. “Spindel”. p. 1706.

Vox “Mag s. Maug”, ap. Anglo-Saxones “Maga” peraeque ac

4. *De singulis rebus, quibus hereditas constat.*

§. 42.

Omnia bona mobilia et immobilia, quae quis moriens reliquit, hereditas — Germanica lingua “Erbe” sensu latissimo — appellantur, a quibus ea separanda sunt, in quae aut nulla, aut alia, a regula ordinaria recedens, successio obtinet ²⁾, et ad quae eae res, quas liberi a defuncto, quum adhuc in vivis esset, acceperant, conferendae ³⁾ sunt. Complexus hereditatis, his singulis partibus maxime constabat:

Sippe Germanorum sermoni jam antiquitus propria a *machon* — recte derivatur, quod conjungere significasse vulgo dicunt. Sed mihi magis arridet, in hoc verbo eundem sensum amplum et vagum, quo hodie *machen sermone communi* utimur, fuisse et inter alia significasse idem quod gignere s. procreare, ita ut *Mag* notis praeteriti *ge* et *t* omissis, id quod de sanguine viri et mulieris genitum est et *Magschaft* complexum plurium personarum ejusdem sanguinis vinculo inter se junctarum s. cognationem significet. Voces *Spille* et *Schwerd*, quibuscum ista conjuncta est, pro virorum ac feminarum attributis haberi possunt, a praecipuis eorum negotiis, quae his vocabulis exprimuntur, desumtis. cf. Jo. Georg. Wachteri *Specimen Glossarii Germ.* sub voc. “*Mag*” p. 221 sq. *Halthaus* l. c. sub voc. *Magschaft* p. 1296. et *Hieronymi* v. d. *Lahr*. l. c. sub vocc. “*Gemächet*” p. 34. et “*Mauge*” p. 64 sq.

- 1) J. prov. Saxon. Lib. I. art. 6. (art. 7. Cod. Quedlinb.) p. 30. Swer so daz *erve* nymt, de sal durch recht die schult gelden, alse verne alsiz *erve* geweret an varender have.

J. prov. Alemannic. cap. 260. §. 1. p. 311. “Mit welichem gut der mann stirbet, das heyst *erbgut*”. Guta-Lagh. cap. XX. (XXI.) §. 4. (§. 5. Vers. Germ.) p. 36. “*Arfi*”. Cod. Juris Jutici Lib. I. cap. 17. ap. Kofod Ancher p. 31. ap. N. Falck. p. 49. *At arf betar arf*. i. e. hereditatem lucratur hereditas.

- 2) Eichhorn l. c. Thl. II. §. 373.

- 3) J. prov. Saxon. Lib. I. art. 13. (Cod. Lips.) p. 40 sq. “Sundert vater und die muter einen iren sun, oder eine ire tochter *von in* mit irme gute, sie zweien sich der Kost oder en tun: *wollen sie nach des vater tode oder nach der muter an ir erbeteil sprechen, der bruder an der brudere stat, oder die gemannete tochter an der unbestatten swester, sie muzen in die teyle brengen mit irme eide alliz daz gut, da sie mite abgesundert waren, ab ez ist varnde gut sunder gerade [und heerge-wette]. Ist iz aber ander gut, daz man bewisen mac, dar en muzen*

- 1) praediis jure domini legitimi possessis, quibus nunc Germanica vox "Eigen" ⁴⁾ [proprium, proprietas] erat;
- 2) praediis hereditariis, quae lingua vernacula denotat voce "Erbe" ⁵⁾ sensu strictiori, quo "proprietas" a consanguineis per successionem acquisitas complectitur;

si nicht vor gesweren; hatten si aber ir erbe teylunge daran verlobt, der suln sie entberen; sie entsagen iz [denn] uffen heyligen".

Jus prov. Alemannic. cap. 285. p. 337. §. 2. — — "was den Kindern vorauß ist geben, das sollen sy werffen czu anderm gut, das do ist, es sey varend oder ander gut, das in ausgegeben ist. §. 4. Dye habend dye wale, dye außgegeben seynd, das sy das thund oder nitt; wann sy habend mit rechte das in worden ist, oder sy legen es an den teyle". Cod. Jur. Jutici Lib. I. cap. 15. ap. Kofod Ancher p. 27 et 29. ap. N. Falck p. 47 et 48.

- 4) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 29. p. 78. art. 34. p. 84. et art. 52. p. 110. J. prov. Alemannic. cap. 286. §. 4. p. 340.

Guta-Lagh. cap. 28. p. 59. Af *Aigna* Caupi (de proprii emtione). et ibid. §. 1. "*Aign*". Cod. Juris Jutici. Lib. I. cap. 34 et 36. ap. Kofod Ancher. p. 52 et 53. "*eghen iorth*" (propria praedia).

V. Christ. Gottl. Halthaus l. c. sub voce *Eigen* s. *Eigengut* p. 282. et Hieronymi von der Lahr Glossarium (in Corp. Juris Germ. med. aev. e biblioth. Senckenb. emiss. Tom. II. Sect. 2.) sub voc. *Eygen*. p. 24.

- 5) Jus prov. Saxonie. Lib. I. art. 5. p. 28. v. not. 4. ad §. 35. Jus prov. Alemannic. cap. 296. p. 347. (Cod. Uffenb.) "— was ymant erbes angefellet von der Sippe, das heysset *erbe gut*". Guta-Lagh. cap. 14. §. 4. p. 20. "*Lutu aign*". Cod. Juris Jutici. Lib. I. cap. 35. p. 52. "*faethern iorth*". Halthaus l. c. sub vocib. *Erbeigen* p. 357. et *Erbgut* p. 361. et von der Lahr l. c. p. 22. Praedia propria et inprimis terram hereditariam nemo, nisi heredibus proximis consentientibus, vendendi aut alio modo alienandi jus habet. v. Eichhorn l. c. Thl. II. §. 359. p. 539 sqq. Guta-Lagh cap. 28. (cap. 38. Vers. Germ.) p. 59 sq. §. 1. "Landeigenthum (*Aign*) mag niemand verkaufen ohne Noth. Treibt ihn die Noth dazu, so soll er zusagen seinen nächsten Verwandten im Beiseyn seiner Kirchspielgenossen und der übrigen Familienglieder, und diese sollen untersuchen, welche Noth ihn dazu treibt. §. 2. Wer ohne solche Untersuchung Geld gibt für Landeigenthum, der verwirkt sein Geld, und büsse 12 Mark dem Lande und 12 Mark den nächsten Verwandten, welche dagegen klagen. §. 5 (6.). Wenn die nächsten Verwandte nicht vermögen zu kaufen das Grundstück von denjenigen, die genöthigt sind zu verkaufen, so kaufen es *quyslermanni* (Seiten-

- 5) reliquis bonis, maximam partem mobilibus⁶⁾, quae praeter ista in hereditate occurrere possunt.
- 5) In hereditate viri praeterea res expeditoriae, atque in hereditate feminae mundus et supellex muliebris erant. Speculum Saxonicum omnes res, quae ad utrumque bonorum genus pertinent, uberius enumerat⁷⁾.

VI. De successione sexus virilis et feminei in singula hereditatis bona.

§. 43.

Jus peculiare, ex quo antea in omnibus parentelis sexui virili prae femineo praedia cujuscunque generis defuncto relicta debebantur, hac periodo paulisper restrictum est; quippe quod in defuncti atque patris ejus parentela ita tantum valebat, ut virili sexu deficiente femineus semper in praedia succedere posset. Itaque filii per successionem praedia jure dominii legitimi possessa ac praedia hereditaria secundum Speculum Saxonicum soli acquirunt¹⁾; sed speculum Alemannicum filiabus aequae ac filiis in ea-

verwandte) oder *etarmanni* (Geschlechtsmitglieder) unter derselben Beschreibung" —. et §. 26. p. 40. "Wer sein väterlich Erbe verkauft —, der sey geschieden von der Erbtheilung mit seinen nächsten Verwandten, und auch Brüdern, und sey unter der nicht-gothländischen Männer Recht geachtet"; —. Leges reliquor. populorum septentrional. idem observandum esse jubent, v. Legg. provinc. terrae Scaniae Lib. III. cap. 3. ap. Westphalen l. c. p. 2038. Den Jydske Lovbog. s. Cod. juris Jutici Lib. I. cap. 34. ap. Kofod Ancher p. 53. ap. Falck p. 64 sq. Halthaus l. c. sub vocib. Erbeigen p. 357. et Erbgut p. 361. et von der Lahr l. c. p. 22.

- 6) Haec bonorum pars in Speculis Saxonico et Alemannico, aliisque monumentis nomine "*fahrende Habe*" s. "*fahrend Gut*" comprehenditur. De prima hujus appellationis causa vide Hieronymi von der Lahr Glossar. l. c. sub vocc. "*fahrend Gut*" p. 24. et cf. Glossar. manuale sub voc. "*Fara*". Tom. III. p. 474. In Codice juris Jutici res mobiles in genere appellantur "*bosfae*" et "*boscap*".
- 7) J. prov. Saxon. Lib. I. art. 22. sub finem p. 62 et 64. et art. 24. p. 68. J. prov. Alem. cap. 267. §. 11 sq. p. 317 sq.
- 1) Eichhorn l. c. §. 373. not. i. cf. J. prov. Alem. cap. 414. p. 486.

dem praedia successionem tribuit, et filii soli praedium "sedile" ²⁾ ["Sedelgut" ³⁾] prae filiabus accipiunt. Filii, aut, si superstites non sunt, proximi agnati, res expeditorias sibi vindicant ⁴⁾, quorum maximo natu gladius defuncti traditur ⁵⁾. Quodsi hereditas, successoribus e defuncti parentela deficientibus, ad parentelam patris et matris defuncti devolvitur, pater prae matre et post eos fratres defuncti prae sororibus in praedia succedunt. Filio autem potestas erat, patrem a successione in ea bona, quae ipse suo labore acquisiverat, testamento — "Geschaefit" — ⁶⁾ excludendi.

2) J. prov. Alem. cap. 285. p. 337 sq. §. 5. — "ist es eyn *sedel*, do der Vatter auff sals, unnd lafst er eynen sun oder mer süne hynder im, dye nicht aufgestewret seynd. Und lafst auch töchteren, dye nicht aufgesteüret seind, *die sün besiczent den recht für die schwestern.* — §. 10. Unnd seind die kinde alle aufgesteüret, es seyen sün oder töchteren, *so wirdt doch der sedel voraufs den sünen, das ist recht*". In Scandia et Jutlandia sexus virilis majorem, quam femineus, accipit portionem. Legg. prov. terrae Scaniae Lib. II. cap. 1. et Lib. I. cap. 4. ap. Westphalen l. c. p. 2036 et 2033. Cod. jur. Jutici Lib. I. cap. 4. ap. Kofod Ancher p. 13 sq. ap. Falck p. 36 sq. cap. 5. ibid. p. 15 et p. 37. "*Masculus in omni hereditate dimidio plus, quam foemina capit*" —.

3) Halthaus l. c. sub v. Sedelhof. p. 1579. v. der Lahr l. c. p. 80 sq.

4) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 27. (art. 18. Cod. Quedl.) p. 74. — "Jewelk man van ridders art erft ouch zwier wegene: daz erve in den naesten mach, swer her si, unde daz herwede in den nehesten und in den eldesten swertmach. Swelk man van ridders art nicht en is an deme zu stat des herschildes, der lazit hinder sich daz erve zu nemene, unde nichen herwede". Lib. III. art. 15. in f. (art. 118. Cod. Quedl.) p. 352. "*Swer herwede vurderet, der sol al uz von swert halben da zu geboren sin*".

J. prov. Alem. cap. 287. §. 2. 3. p. 341.

5) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 22. in f. (Cod. Lips.) p. 64. "*Swo zwene man oder dri zu eime herwete geborn sin, der eldere nimt daz swert zu voren; daz andere teilen sie gliche under sich.*"

J. prov. Alem. cap. 270. §. 3. p. 322.

6) J. prov. Saxonie. Lib. II. art. 30. p. 236. J. prov. Alem. cap. 266. §. 2. p. 315. "Und hat der sun ander gut gewinnen, dann das im seyn vater gab, unnd gibt im gott *geschefft* (Scherz: si Deus ei testandi facultatem non impedit), *es (er) gibt das gutte mit gesundem leybe, oder an dem todtbette, wem er will*". cf. cap. 294. p. 346. et cap. 311. p. 363 sq.

In reliqua bona defuncti sexus femineus aequa cum virili portione succedit atque eadem ratione, qua filii aut proximi agnati res defuncti expeditorias suscipiunt; mundum et supellectilem muliebrem filiae matris defunctae accipiunt ⁷⁾, aut his non superstitibus, proxima ejus consanguinea — Niftel — ⁸⁾, quae tamen marito uxoris mortuae quasdam supellectilis muliebris res cedere ⁹⁾, debet. Si autem duae sorores ad hereditatem defuncti capiendam vocantur, ea, quae viro ejusdem capitis, quo ipsa est, nupserit, potior jure fundos acquirendi ¹⁰⁾ est.

In iis parentelis, ad quas post defuncti atque ejus patris parentelas successio deferitur, quisque, sive vir sive femina sit, proximus parenti communi in universa bona defuncti aequae jure succedit, ita tamen ut paterna ad agnatos — Schwerdtmagen —, materna ad cognatos — Spillmagen — redeant ¹¹⁾.

7) J. prov. Saxonie. Lib. III. art. 15. in f. (Cod. Lips.) p. 552. "*Swer so gerade vorderet, der sal al uz von wib halben zu geborn sin*". Lib. I. art. 5. p. 28 et 30.

8) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 27. (art. 18. Cod. Quedl.) p. 74. "*Jewelk wiph erft zwier wegen: ir rade an ir nahesten nichtelen, de ir van wiph halven is angeborn*, unde daz erve an den nahesten, iz si wiph oder man". cf. J. prov. Alem. c. 287. §. 1. p. 340 sq.

9) J. prov. Saxonie. Lib. III. art. 38. in f. (art. 132. Cod. Quedl.) p. 396 et 98. "*Stirbt des mannes wiph, swelk ir nichtele ir rade nimt, de sol von der rade deme manne berichten sin bedde, also iz stunt, do sin wiph labete, sinen disch mit eyneme dischlakene, sinen bank mit eyneme pole, sinen stul mit eyneme kussin*".

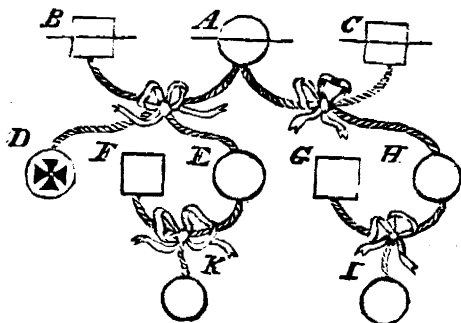
10) J. prov. Alem. cap. 299. p. 349. §. 1. *"*Und ist das eyn man stirbet unnd lafst zwu töchteren hinder im, die beyd magend (viri potentes) seind, die eyn nympt einen man, der ir genoß ist, die andere nympt eynen man, der nicht ir genoß ist; und hat in ir vatter gut gelassen, das an erdtreich ligt, das sol die tochter alles eynig haben, die ir genoß genommen hat, oder ir übergenoß. §. 2. Und lafst er in ander gut, das nit erdtreich ist, das söllend sy mit eynander teylen geleych*". cf. supra §. 30. not. 8.

11) V. supra §. 37. not. 3.

VII. De jure duplicis vinculi.

§. 44.

Illā juris Germanici regula, secundum quam consanguinei ex uno parente conjuncti sive per patrem solum sive per matrem, consanguineis ex utroque parente conjunctis semper uno gradu ¹⁾ in ordine succedendi postponuntur, maxime congrua esse videtur principio cognationis, ejus rationibus atque graduum computationi, per quam nihil aliud efficitur, nisi ut commixtiones cognoscantur, quas fons sanguinis purus, in certo quodam parente communi acceptus, cum alieno sanguine passus est. Rem, sicut mihi visa est, exemplo illustrare conabor:

Apparet, D. et E., fratres ex utroque parente, B. et A., conjunctos, eundem sanguinem purum et inter se et cum utroque parente habere; nec minus patet, H., fratri ex uno parente, A., ipsis conjuncto, non eundem sanguinem, sed ipsis communem tantum per patrem, A., solum inesse et mixtum quidem, quippe qui H. praeter sanguinem patris etiam matris C. sanguinem, qui

1) J. prov. Saxon. Lib. I. art. 3. (art. 4. Cod. Quedl.) p. 22. — "In deme houbete is bescheyden man unde wiph zu stande, die eleke unde echt leke zusamene komen sin; in des halses lede die kindere, die ane zweijunge [von] vater unde muter geboren sin: ist dar zweijunge an, die ne mogen an eyne lede bestan, unde schrikket (rücken) an eyne ander (led)".

J. prov. Alem. cap. 256. §. 5. p. 302. "ist aber zweijunge an den kinden, so mügen sy an dem gelide eyne nicht steen, unnd schrencken an eyne ander lide".

a D. et E. prorsus alienus est, habeat. Sanguis enim patris A., qui fratri H. ex uno parente conjuncto inest, si eum cum sanguine fratrum D. et F. ex utroque parente B. et A. conjunctorum compares, respectu fratrum D. et E., primam sanguinis ab ipsis prorsus alieni commixtionem passus esse videtur, atque ita sanguis H. habendus est par tantum sanguini K., filii ex E., qui etiam inde a parentibus communibus B. et A. primam sanguinis alieni F. commixtionem passus est. Quare maxime naturae juris sanguinis consentaneum erat, quod, D. defuncto, neque ullis heredibus ex ipsius parentela, neque patre aut matre superstitibus, frater ejus E. ex utroque parente conjunctus, cui idem cum defuncto sanguis isque purus erat, fratrem H. ex patre tantum conjunctum, in cujus venis sanguis ex matre C., a defuncto D. plane alienus fluebat, successionis ordine antecederet ²⁾, et H. demum, E. deficiente, cui uno gradu postponebatur, simul cum K. ad successionem admittebatur ³⁾. H. jam praemortuo ejus filius I. non simul cum K. ad successionem vocatur, sed perinde, ac pater ejus, uno gradu recedit. In quacunque parentela, ad successionem vocata, qua consanguinei ex utroque parente conjuncti cum ex uno parente conjunctis concurrebant, eadem juris regula procul dubio observabatur.

VIII. De hereditatis divisione ¹⁾

§. 45.

Res mobiles, quae e hereditate aut sexui virili aut femineo tantum obveniebant, procul dubio simulatque hereditas acquisita

²⁾ J. prov. Saxon. Lib. II. art. 20. (art. 66. Cod. Quedl.) p. 212. "*Bruder unde swester nemet ires ungetweiden bruder unde swester erbe vor den bruder unde vor die swester, die getweiet von vater unde von muter sint*".

J. prov. Alem. (ex Schilteri thesauro cap. 387.) §. 1. p. 304.

³⁾ J. prov. Saxon. l. c. "*Ungetweide bruderhint sint ouch gliche na deme getweiden bruder an deme erbe zu nemene*".

J. prov. Alem. l. c.

¹⁾ V. supra §. 23.

erat ²⁾, inter heredes dividebantur. Praedia vero num divisa an indivisa possiderentur, aut ab heredum voluntate ³⁾ aut inde pendebat, num in tutelam patruī vel alius consanguinei venirent ⁴⁾, an non. Quodsi filii ac nepotes simul in hereditatem successerunt, quisque eorum portionem virilem ⁵⁾ accipiebat. Inter fratres juris erat: ut major natu hereditatem divideret ac minor sibi partem eligeret ⁶⁾; neque dubitandum est, quin etiam alii heredes, e. gr. patruī idem juris praeceptum secuti sint.

IX. De rebus, quae uxori ex hereditate mariti ab heredibus relinquenda sunt ¹⁾.

§. 46.

Ne nimis longus sim, pauca tantum de jure uxoris in hereditate mariti referam. Vidua e defuncti mariti hereditate dotem atque mundum et supellectilem muliebrem, si eam marito vivo nondum possederat, jure proprietario sibi vindicabat ²⁾. Eidem quoque jus praedia defuncti possidendi compete-
bat, donec ei sin-

2) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 22. p. 62 et 64. Lib. III. art. 15. p. 350 et 52. J. prov. Alem. cap. 267. p. 316. sqq. et cap. 413. p. 486.

3) J. prov. Saxonie. Lib. III. art. 76. p. 486 et 88. J. prov. Alem. cap. 285. p. 335 sq.

4) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 23. p. 64 et 66. J. prov. Alem. cap. 319. §. 8. p. 375. Legg. prov. terrae Scaniae Lib. III. cap. 4 et 5. ap. Westphalen l. c. p. 2038 sq. Codex jur. Jurici Lib. I. cap. 28 et 29. ap. Kofod Anchor p. 43 sqq. ap. Falck p. 58 sqq.

5) J. prov. Saxonie. Lib. I. art. 5. p. 28. (v. supra §. 35. not. 4. Cf. gloss. ad art. 17. Lib. I. p. 49. sq. et J. prov. Alem. cap. 259. §. 2. p. 310.

6) J. prov. Sax. Lib. III. art. 29. (art. 125. Cod. Quedl.) p. 378. "Swar zwene man eyn erbe nemen, die eldeste sol teilen unde die jungere kiesen". J. prov. Alem. cap. 270. §. 2. p. 322.

1) V. supra §. 28. Eichhorn l. c. Thl. II. §. 369 et 370.

2) J. prov. Sax. Lib. I. art. 24. p. 68. art. 20. p. 56 sq. art. 21. p. 58. sq. J. prov. Alem. cap. 258. §. 4. p. 309. cap. 270. p. 322. sq. cap. 283. p. 335. sq.

gulae hereditatis partēs, quas jure repetere poterat, essent traditae ab herede, cui tamen ne quaedam hereditatis bona perderentur, praediorum compossidendorum jus erat ³⁾).

X. De successione judicis.

§. 47.

Inprimis duobus modis:

- 1) si nulli, aut ejusmodi tantum consanguinei erant, qui qualitatibus necessariis carebant vel finem cognationis jam egressi erant ¹⁾; et
- 2) si defunctus peregrinis ²⁾ adnumerabatur, fieri potuit, ut hereditas in modum bonorum vacantium ad judicem ³⁾, vel potius ad eum ⁴⁾, cujus nomine judex praeerat jurisdictioni, transferretur.

3) J. prov. Sax. Lib. I. art. 22. p. 62. sqq. J. prov. Alem. cap. 267. §. 1. p. 316.

1) J. prov. Sax. Lib. I. art. 3. p. 20 sqq. art. 28. p. 76. art. 51. p. 104 sqq. J. prov. Alem. cap. 256. p. 301 sqq. cap. 274. p. 327 sqq. cap. 167. §. 15. p. 210. cf. cap. 286. p. 340. et cap. 293. p. 345.

2) Eichhorn l. c. Thl. II. §. 375. not. f. ubi vox "Fremde" Germanis universis opponitur. Ita demum consentit cum art. 30. Lib. I. J. prov. Sax. p. 78. Jus Susatense artic. XIII. (Schraae artic. 38. "Vortmer. Freysen und der Walen Erbe binnen der Stat, dat is des Gherichtes unses Heren van Colne.") "Preterea juris advocati est hereditatem accipere Frisonum et Gallorum". V. Th. Georg. Guil. Emminghaus Comment. in Jus Susatense antiquiss. (Frcf. et Lips. 1755. 4.) p. 49. Causam, ob quam Jus Sus. l. c. Frisones peregrinis (Franco-Gallis) aequat, nondum invenire potui; nec facilis hic nodus, quem commentator non vidit, expeditu est.

3) J. prov. Sax. Lib. III. art. 80. p. 502.

4) Eichhorn l. c. Thl. II. §. 374. not. g.

XI. De repraesentationis jure ¹⁾.

§. 48.

Repraesentationis jus, quod jam periodo anteriori memoravimus, speculum Saxonicum tantum nepotibus et filiis concedit ²⁾. Id vero nequaquam juris communis fuisse videtur, quoniam multis imperii constitutionibus opus erat, priusquam in Germania omnino observaretur ³⁾. In iis parentelis, quae post defuncti parentelam ad successionem vocantur, antiquitus nunquam obtinuit: at post multas promulgationes tandem recessu imperii (anno 1529) edictum est, ut nepotes et neptes ex fratribus et sororibus praemortuis simul cum ipsis fratribus et sororibus defuncti adhuc supersitibus in hereditatem succederent ⁴⁾. Sic sensim sensimque jure Romano in genuina juris Germanici praecepta influente, repraesentationis jus non solum in defuncti, sed etiam in ejus patris parentela majori introductum, ad parentelas vero altius ascendentes nunquam extensum est.

1) V. supra §. 27. Car. Schildener, qui novam editionem Matthiae Caionii Dissertationum de prisco in patria — Suio - Gothia — servorum jure (Stralesundiae. 1819. 8) curavit, praefatione a pag. VII. usque ad pag. XXIII. quasdam *de jure*, quod vocant, *repraesentationis* in heredum successione ab intestato secundum quasdam vetustissimas Suio - Gothiae leges meditationes praemisit, quibus id unum probare studet, "ideam repraesentationis in successione heredum peraeque a populorum Suio - Gothorum necessitatibus, quam ab extranei juris accessu progigni potuisse".

2) V. supra §. 35. not. 4. et cf. J. prov. Sax. Lib. I. art. 17. p. 50.

3) Sammlung der R. Abschiede. 4 Bde. fol. Frankf. 1747. Bd. II. R. A. v. J. 1498. § 37. p. 46. v. J. 1500. art. 19. p. 71. et v. J. 1521. §. 18. p. 206.

4) R. A. v. J. 1529. p. 301.

5) Henrici Brokes Selectae Observatt. Forenses ex omni juris parte collectae cett. cum appendice trium juris Lubecens. Codd. cett. (Lubecae et Altonavii 1765. fol.) Observat. DXIX. (cf. et observ. DXX.) p. 559—542. Ex iis, quae in hac observatione considerantur, apparet, cives Lubecenses secundum juris parocianam "*das nächste Blut nimmt das Gut*" contra ipsas Imperii leges usque ad annum 1504 *jus*, quod *re-*

XII. De fine cognationi posito.

§. 49.

Septimo gradu secundum specula Saxon. et Alem. omnis cognatio — parentela — Sippschaft — Magschaft — finitur ¹⁾, nec ultra successioni locus est; Alemanni vero in hac re aliud juris praeceptum secuti, quamdiu origo a parente communi et cognatio cum defuncto probari poterat, agnato [e. gr. K. 11.] successionem in bona hereditaria atque res expeditorias concesserunt ²⁾.

praesentationis vocatur, in cognatis a latere sibi junctis minime secutos esse, et ab hoc demum anno, quo primo liberi praemortuorum fratrum et sororum simul cum defuncti fratibus et sororibus ad successionem admittebantur, nonnunquam observare coepisse, et id ipsum, quod sensim rebus judicatis invaluit, postea (anno 1586.) in jus civitatis Lubecensis, quum nōvae revisioni submitteretur, receptum, tandem legis vicem obtinuisse. Sed assertis Brokesii, quae probationibus non destituta sunt, adversantur verba Joh. Car. Henr. Dreyeri, qui libro suo inscripto "Einleitung zur Kenntniß der in Geistlichen - Bürgerlichen - cett. Sachen von E. H. R. der Reichsstadt Lübeck ergangenen Verordnungen cett. (Lübeck, 1760. 4.) Hauptst. I. nro. LVII. p. 322 — 335. affirmat, ab initio demum saeculi decimi septimi — ab anno 1605 — iudices sententiis suis liberis jus succedendi in locum patris aut matris praemortui in hereditate patruī aut avunculi cett. capienda continuo attribuisse.

- 1) J. prov. Saxon. Lib. I. art. 3. sub f. (Cod. Lips.) p. 24. "*Die sibbe endet in deme sibenden (lide) erbe zu nemene*".

J. prov. Alem. cap. 256. §. 15. p. 303. "so der man ye näher ist an der sipzale, so er ye haffs erbet ein yegklich man seynen maug uncz an die sybenden sippe".

Cod. jur. Jutici Lib. I. cap. 23. ap. Kofod Ancher p. 37 sq. et ap. Falck p. 54 sq.

- 2) J. prov. Sax. Lib. I. art. 19. (art. 10. Cod. Quedl.) p. 54. "*Die swaf nymt wol herwede unde erve boven deme seveden geslechte, also verne so her ymber gesprechen kan, daz yme der man von swer halben zu geboren si, oder also verne also her getzugen mach, daz en sin vorevorne oder ienis vorevaren herwede ir vorderit hadde vor gerichte oder genomen*".

J. prov. Alem. cap. 223. §. 6. p. 271. "Der Swap nimpt wol totlaide und erbe von der sibenden sippe, alz verr so er geraiten mag, daz im der man vater halp zu geboren si, oder alz verr erz etzugen mag,

Quod nostram sententiam, antiquitus in Germania nullum finem cognitioni praescriptum esse, extra omnem dubitationem ponit. Cognitionis autem finem acceptum, qui certo graduum numero descriptus erat, nostro tempore sub nomine "Sippzahl" causam fuisse multorum errorum, quibus genuina juris Germanici praecepta circa successionis ordinem obruerent, uberius Joh. Christ. Majer, vir eximio ingenii acumine, docuit ³⁾.

XIII. Conclusio.

§. 50.

Hic, quem exposuimus, successionis ordo, a principio consanguinitatis sive originis ab uno parente communi, cui superstructus est, quodque viam, qua in eo delineando procedendum sit, monstrat, merito ac ita tantum recte, parentelaris ordo vocandus, reapse per omnes tres periodos, quod nemo ire infitias potest, unus idemque existit. Hunc quidem usque ad novissima tempora Jurisconsulti appellabant ordinem succedendi linealem. Quae denominatio, quam parum idonea sit, et quam facile, etiamsi rectae parentelaris ordinis notiones subjiciantur, in errores inducat, vir clarissimus Joh. Christ. Majer, de hac doctrina tam in jure Germanico, quam in jure feudali illustranda egregie meritus, in omnibus libris suis, ubicunque reprehensioni occasio offerebatur, demonstrare conatus est. Quo factum est, ut post eum non solum plurium consensu recta denominatio recepta, sed etiam hujus succedendi ordinis explicatio, licet contractionibus operibus, lauculentius tamen exposita sit. Longe vero falsius est et a disertissimis omnium fontium verbis alienum, quod nonnulli Jureconsulti in successionis ordinem Germanicum praeter denominationem falsam opiniones etiam prorsus erroneas, quaeque veris ejus principiis fundamentalibus repugnarent, intrudere voluerunt. Ejus-

daz sin vordern dez toten vordern geerbet haben, oder totlaide oder erbtail genomen haben".

3) Joh. Christ. Majer Germaniens Urverfassung p. 97 sqq. atque ejusdem Erste Fortsetzung der Deutschen Erbfolge cett. p. 120 — 130.

modi erroribus detinentur, qui ordinem successionis Germanicum, vocantes successionem linealem puram, statuunt, si parentela major, quam lineam vocare placuit, ad successionem vocata sit, omnibus, quas complexa sit, personis simul hereditatem obvenisse. Igitur gradus proximitatem, qua personae ex parentelis minoribus, quas major parentela continere potest, ad parentem communem accedant, non respiciunt, neque praerogativae, quam haec gradus proximitas tribuit propioribus personis prae remotioribus, ullam rationem habent. Scilicet opinati sunt, ut videtur, in hujusmodi casu ex analogia Romanae successionis ab intestato succedendum esse, ut ita inter posteros a communi parente, quem fortasse defuncti loco semper habendum esse finxerunt, descendentes jus repraesentationis in infinitum valeat. Haec sententia, quam falsa sit, his ostenditur:

- 1) Primitus, etiamsi, personis ex defuncti parentela ad successionem vocatis, revera successio descendentium locum habuerat, jus repraesentationis in hac classe omnino non valuit, quod postea per exceptionem sane usque ad Speculi Saxonici conscriptionem, diuque post tantum nepotibus defunctorum ab eorum filiis est tributum. ~~Paulatim demum, neque tamen~~ adeo apud ~~omnes ordines~~, usu juris Romani magis pervulgato, in defuncti parentelam, ad successionem vocatam, jus repraesentationis in infinitum irrepsit.
- 2) Speculum Saxonicum disertis verbis ait, in parentelis majoribus, parentelam defuncti excipientibus, eum ex consanguineis collateralibus, qui proxime cippum — Sippe — attingat, et ita in parentela ad successionem vocata parenti communi gradu proximus sit, etiam in hereditate acquirenda proximum esse, ideoque omnibus remotioribus omnino praefendum. His confirmatur veritas antiquae regulae, quae jam Longobardico jure ¹⁾ continetur.

De ratione, qua veteres Germani usi sint in computandis gradibus consanguinitatis et de principio, quod secuti gradus ejus constituerint, habita juris Canonici ratione, peculiaris commentatio conscribi possit, quae ad penitus cognoscendam doctrinam de

1) V. supra §. 30. not. 5. p. 52.

ordine successionis Germanico, haud spernendo foret auxilio. Id principium, secundum quod in quaque parentela ad successionem vocata sanguis parentis communis tanquam purus sumitur, atque ex majore minoreve ejus in descendantibus puritate definitur praerogativa, alii personae prae alia, cujus sanguis ex parente communi plures jam passus est immixtiones, tribuenda, pro unico vero habeo, cujus etiam majores nostri in consanguinitate computanda et secundum gradus [geniculos, generationes cett.] ordinanda conscii fuisse ~~michi videntur~~. Hi praeterea in successione in praedia jure domini legitimi possessa, si ex parentela defuncti heres non aderat, ad parentem, a quo proxime ad defunctum pervenerant, respectum habuerunt. Consanguinitatis computationem, a jure Germanico adhibitam, quum pariter ab uno semper parente communi proficiscatur, eandem, ut in jure Canonico, esse debere apparet.

Quum igitur negari nequeat, in quavis parentela ad successionem vocata e gradus proximitate, qua quis aut defunctum, aut post ejus parentelam, communem ejus proximum parentem attingebat, adjudicatum esse, cui inter personas ad successionem vocandas propter puriorem sanguinem prae omnibus aliis praerogativa tribuenda esset, non absonum esse videtur, hunc ordinem successionis Germanicum nomine ordinis parentelaris gradualis insignire.

Medio aevo hunc successionis ordinem secundum parentelas et gradus proximitatem vulgo sequebantur. Nobiles primi generis — principes — ac equites [milites] ad unum omnes sequebantur ejus rationes; ut qui adeo, quum, jure Romano apud ceteros ~~ordines introducto, antiquus successionis ordo et jus sexui femineo~~ in hereditate competens, hactenus artis finibus circumscriptum, vel maximas mutationes pateretur, severe eas exercere non destiterunt, sed tanquam observantia confirmatas et stabilitas defenderunt, eamque ex autonomiae jure institutis familiae fideicommissis, quae saepe etiam tacito consensu propter consuetudinem a familiis perpetuo observatam constare ponebantur, sustentare studuerunt. Inter eos, qui feuda possidebant et inter nobiles minoris generis, quippe quorum omnia fere allodia, quum jus Romanum in Germaniam perveniret, temporum ac fortunae impetu in feuda transmutata erant, jure feudali similes rationes servatae sunt. Lon-

gobardici adeo juris feudalis nonnulli loci ²⁾ aptissime pro ordine parentelari graduali explicari possunt.

Ea praedia, quae feuda non erant, inter nobiles minoris generis paulatim secundum jus Romanum hereditate s. successione transferebantur; attamen hi quoque pariter ac nobiles primi generis, nisi jam normae speciales veteres successionis rationes sustentabant, institutis familiae fideicommissis, ut observarentur, efficere studebant.

In medio vero aevo jam apud nonnullos ordines, ut apud ministeriales, urbium cives et rusticos interdum ab antiquis principiis recessum esse, accepimus.

De condominio, etsi quis quocunque modo id interpretari ac definire velit, tanquam norma ad constituendum successionis ordinem non magis, quam de servitio militari aut splendore familiae servando tanquam primitivis causis praerogativae, qua in successione in praedia sexus virilis gavisus sit, nihil omnino in omnibus, quotquot sunt, fontibus dicitur: qui potius per omnes tres periodos probant, successionis ordinem et in virili sexu et in femineo ex cognationis principio constitutum esse, et praerogativam virilis progeniei positam fuisse in jure praesidii mutui; in cujus locum postea, hoc instituto extincto, alias causas, sed servitium militare prius, quam splendorem familiae servandum, substitutas esse probabile est. De hoc enim profecto non nisi post usum juris Romani, quo sexui femineo et virili par successionis jus in omnes hereditatis partes tribuitur, magis pervulgatum et post instituta familiae fideicommissa sermo esse potest.

2) II. Feud. 37. et II. Feud. 50.

Addenda:

[ad Tab. I.] H. 1. (defunctus) est suae progeniei proximus parens communis — stipes — fons sanguinis — cippus —, atque omnes ejus liberi efficiunt primam parentelam ad successionem vocandam (ordinem heredum primum).

G. 1. pater defuncti, proximus parens communis cum omni sua progenie, ea vero, quam defunctus ipse reliquit, excepta, secundam parentelam ad successionem (ordinem heredum secundum) constituit.

F. 1. avus paternus aequae ac f. 5. avus maternus singuli cum sua progenie, exceptis omnibus liberis, quos G. 1. atque H. 1. reliquerunt, tertiam parentelam ad succes-

sionem vocandam [ordinem heredum tertium] faciunt; prima enim periodo non minus avunculi g. 2. et g. 5., quam patru G. 3. et G. 4 ad successionem vocantur; secunda autem periodo e parentela materni generis ne unus quidem consanguineus masculi generis, sed feminei tantum e. gr. g. 5. heres vocatur atque abhinc parentelae paterni tantum generis ad successionem vocantur et tertia demum periodo cognatis e parentelis materni generis secundum istam regulam: bona materna ad maternos et bona paterna ad paternos consanguineos recadere debere, jus succedendi concessum est.

E. 1. proavus paterni generis cum sua posteritate efficit quartam parentelam ad successionem vocandam (ordinem heredum quartum), ad quam usque apud incolas Gothlandiae et antiquo aevo etiam apud Iutlandicos cognatio et jus succedendi protenditur. V. §. 50.

D. 1. abavus paterni generis incipit quintam parentelam (ordinem heredum quintum), ad quam post ~~quartam successio~~ deferenda est. Hic apud Ripuarios, Anglios et Werinos et Anglo-Saxones omnis cognatio, ideoque omnis successio in defuncti H. 1. hereditatem finitur. V. §. 50.

C. 1. atavus paterni generis cum sua progenie adhuc superstiti sextam parentelam (ordinem heredum sextum) ad successionem vocandam constituit, quae apud Francos Salicos finis cognationis ideoque successionis erat. V. §. 50.

B. 1. tritavus paterni generis cum sua progenie adhuc superstiti septimam parentelam (ordinem heredum septimum) ad successionem vocandam constituit, quam Bajuvarii, Wisigothi cett. secunda et Saxones et Iutlandici tertia periodo pro fine cognationis posuerunt V. §. 50. et cf. §. 49.

Quum autem antiquitus et postea quoque Suevi neque cognationi neque successioni in certis hereditatis res ullum finem posuerint, ipse A. octavam parentelam ad successionem vocandam constituit, atque ejus liberi, dummodo aliquis eorum superstes erat (e. gr. K. 11.) ad successionem in defuncti H. 1. hereditatem admittebantur. In quacunque parentela, ad quam successio delata est, proximus parenti communi praefertur remotiori.

[ad Tab. II.] Quum in commentatione mea passim usus sim denominationibus *parentelae majoris et parentelae minoris*, eas vero exemplo illustrare in prima tabula spatii angustiae vetuerunt, alteram tabulam, unde majorem lucem acciperent, adjiciendam esse ratus sum. Scilicet parentelam majorem intelligo complexum omnium personarum ab uno parente communi descendendum. Sic e. gr. (Tab. I.) defunctus H. 1. ejus pater G. 1., ejus avus F. 1. cett. quisque cum universa posteritate sua parentelam majorem efficit, quae, ut ita dicam, hereditaria [Erbparentel] fit, quando progenies aliqujus ex parentibus communibus ad successionem vocatur. Ponamus F. 1. (Tab. I.) mortuum esse liberis non relictis et ex majoribus quoque parentelis E. 1., D. 1., C. 1., et B. 1., quae alia post aliam ad successionem vocandae sunt, neminem, ad quem defuncti F. 1. hereditas deferri possit, superstitem esse, atque ita ius successionis ad parentelam majorem A., eo hereditariam factam, devolvit. Hic A. (Tab. II.) cum universa progenie sua, quae in tres parentelas minores (quas vulgo lineas appellant) ad B. 1., B. 2. et B. 3. referendas dividitur, parentelam majorem constituit. Quum parentela minor B. 1. jam extincta sit, succedunt, qui ex reliquis duabus parentelis minoribus superstitibus aequali cognationis vinculo parenti communi A. conjuncti sunt: si e. gr. E. 5. et E. 6. ex parentela minori B. 2. atque E. 7., E. 10. et E. 15. ex parentela minori B. 3. superstitibus sint, cuncti, utpote aequaliter proximi parenti communi A., a quo etiam descendit F. 1. (Tab. I.), ad successionem in defuncti F. 1. hereditatem vocandi forent.

Quaeque parentela major est, ad posteros (descendentes): minor, ad parentes (majores s. ascendentes) respectu habito. Sic e. gr. parentela B. 1. (Tab. II.) major est, si ad parentelas minores C. 1., C. 2. et C. 3., minor, si ad parentelam majorem A. respicias.

